

การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

โดย

นางสาวกุสุมา สุ่มมาตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

โดย

นางสาวกฤษมา สุ่มมาตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE MODIFICATION OF BUDDHIST TEMPLES' NAMES IN ROI ET PROVINCE

By

Kusuma Soommat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Thai

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ การปรับเปลี่ยนชื่อวัด
ในจังหวัดร้อยเอ็ด ” เสนอโดย นางสาวกุสุมา สุ่มมาตร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์อรพัช บวรรักษา)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีรฉัตร วรรณดี)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ)

...../...../.....

49202202 : สาขาวิชาภาษาไทย

คำสำคัญ : การปรับเปลี่ยน / ชื่อวัด / คำนิยม

กุสุมา สุ่มมาตร : การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.
สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. 156 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชื่อวัดและการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดด้านลักษณะทางภาษา ความหมายของชื่อวัด และรูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์ รวมทั้งศึกษาปัจจัยและค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลชื่อเดิมของวัดจำนวน 714 ชื่อ และชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 714 ชื่อ จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์หน่วยศัพท์ ผลการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนพบว่าด้านลักษณะทางภาษา ด้านจำนวนพยางค์มี 3 ประเภท คือ การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้น การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เท่าเดิม และการปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์ลดลง ด้านลักษณะทางภาษาเกี่ยวกับที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อ ชื่อเดิมที่มีที่มาจากภาษาไทยและได้ปรับเปลี่ยนเป็นภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมีจำนวนมากที่สุด ด้านความหมาย กลุ่มความหมายที่มีจำนวนหน่วยศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดมี 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล และกลุ่มความหมายที่มีจำนวนหน่วยศัพท์ลดลงมากมี 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืชและสัตว์ นอกจากนี้กระบวนการเปลี่ยนแปลงความหมายมี 2 รูปแบบ คือ ความหมายคล้ายเดิม และความหมายเปลี่ยนแปลง ส่วนด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัดนั้น รูปแบบที่มีเฉพาะส่วนหลักส่วนใหญ่เป็นชื่อหมู่บ้านได้ปรับเปลี่ยนเป็นส่วนขยาย+ส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักมากที่สุด ความหมายหลักนี้ไม่ได้มาจากชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่จะหมายถึงชุมชนและที่อยู่อาศัย และรองลงมาคือคนและวงศ์ตระกูล

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้มีการปรับเปลี่ยนชื่อวัด พบว่ามี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยค่านิยมของคนในชุมชนและปัจจัยทางสังคม ส่วนค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดคือ ค่านิยมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ค่านิยมสิริมงคล ค่านิยมจิตใจที่สะอาดผ่องแผ้ว และค่านิยมความสามัคคี

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

49202202 : MAJOR : THAI

KEY WORDS : THE MODIFICATION/BUDDHIST TEMPLES' NAMES /VALUE

KUSUMA SOOMMAT : THE MODIFICATION OF BUDDHIST TEMPLES' NAMES IN
ROI ET PROVINCE. ASSOC. PROF. SUWATTANA LIAMPRAWAT. 156 pp.

This thesis aims to study the Buddhist temples' names and their modification in Roi Et Province by focusing on the language used, meanings, and word formation as well as factors and values revealed by the modification of temples' names. Data for the analysis comes from 714 temples' former names and modified names. After applying the lexeme analysis in which the temples' former names and modified names are compared, it is found that with respect to the language used, more specifically, the number of syllables, there are three kinds of modification: modification by which the number of syllables increases, modification by which the number of syllables remain unchanged, and modification in which the number of syllables decreases. With respect to the sources of language used, it is found that most of the former names originated from Thai while modified names are from Pali-Sanskrit. With respect to meaning, there are two kinds of changes: those in which some element are added and those in which some element are deleted. For the former, meaning is related either to prosperity and goodness, or people and kinship. For the later, meaning is either related to communities and livings areas or plants and animals. Moreover, meaning change is either the process by which the new meaning is similar to the old one or the process by which the new meaning is different from the old one. With respect to patterns of word formation, the patterns most found is that which the head without a modifier is changed into the head with its modifier. While the head without a modifier is largely the name of the village, the meaning of a head with its modifier is associated with either communities and livings areas or people and kinship. With respect to factors causing the modification of temples' names, there are two kinds of factors: factors related to values and social factors. The factors revealed by the modification of temples' names in Roi Et are values related to Pali-Sanskrit, auspiciousness, clear mindedness, and cooperation.

Department of Thai Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student's signature.....

Thesis Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกเอาใจใส่จากรองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลาตรวจแก้อย่างประณีต รวมทั้งเป็นแบบอย่าง ในการทำงานวิชาการอย่างมีระบบ และมีวินัย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยเสนอแนวทางการ วิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันจากผลงานอื่นๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ได้ช่วยวางเค้าโครงการ ทำงานคุณเชิงทิศนำทาง และคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ได้แก่ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์วีรฉัตร วรรณดี รองศาสตราจารย์อรพัช บวรรักษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สำเนียงงามที่ชี้แนะสิ่งที่ควรพัฒนาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงให้ สมบูรณ์ขึ้น และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญย์จิรา จิรเวทย์ อาจารย์ประจำ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่กรุณาตรวจบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ ภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูลภาคสนามทุกท่าน ซึ่งไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้ถ่ายทอด ความรู้ต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง และนำความรู้นั้นมาเป็นประโยชน์ในการทำ วิทยานิพนธ์นี้ได้เป็นอย่างดีทั้งด้านศาสตร์ ศิลป์ ความเป็นนักวิชาการ และผู้ถ่ายทอดที่ดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่ อาจารย์ธวัชชัย คุณิตกุล และอาจารย์อภิรักษ์ ชัยปัญญา รวมทั้ง คณาจารย์ภาควิชาฯ ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เป็นอาจารย์พิเศษของภาควิชาฯ ในภาคต้นปีการศึกษา 2551, 2552 และในภาคปลายปีการศึกษา 2552 ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์การสอน เสริมสร้าง ศักยภาพการทำงานควบคู่กับการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนมีรายได้ช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทรี คุณจักร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพงศ์ ประสงค์เงิน อาจารย์ศรีัญญา ขวัญทอง อาจารย์ปีพมา พิฆประเสริฐกุล อาจารย์นันทวัลย์ สุนทร ภาระสถิตย์ อาจารย์วิมลศิริ กลิ่นบุบผา ที่เดิมน้ำทิพย์ของความอาทรเมื่อจิตใจกลอนแคลนอ่อนล้า

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโทที่ได้ออกเปลี่ยนความรู้ด้านภาษา วรรณคดี และวัฒนธรรมศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งดูแลยามเจ็บไข้

ขอขอบคุณครอบครัวที่ช่วยเติมสีรุ้งให้ชีวิตอยู่เป็นนิจ และเหนือสิ่งอื่นใดคือ สนับสนุน การเรียนด้านอักษรศาสตร์ ซึ่งเป็นความใฝ่ฝันเมื่อครั้งเยาว์วัยให้เป็นจริงดังปณิธาน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
สมมติฐานในการศึกษา.....	6
ขอบเขตการศึกษา.....	6
อักษรย่อ สัญลักษณ์ และนิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
วิธีดำเนินการศึกษา.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ภูมิหลังของจังหวัดร้อยเอ็ด.....	23
2 ลักษณะชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด	29
ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด.....	29
จำนวนพยางค์.....	29
ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด.....	31
ด้านความหมาย.....	35
ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด.....	42
สรุป.....	48
3 ลักษณะชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด	49
ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด.....	49
จำนวนพยางค์.....	49
ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด.....	52
ด้านความหมาย.....	55
ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด.....	62

บทที่	หน้า
สรุป.....	69
4 เปรียบเทียบลักษณะภาษาของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด	
ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด.....	70
จำนวนพยางค์.....	70
ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด.....	71
ด้านความหมาย.....	73
การเปรียบเทียบด้านการเปลี่ยนแปลงความหมาย.....	76
ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด.....	78
สรุป.....	100
5 ปัจจัยและค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด.....	101
ปัจจัยการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด.....	101
ปัจจัยค่านิยมของคนในชุมชน.....	101
ปัจจัยทางสังคม.....	105
ค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด.....	106
ค่านิยมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต.....	106
ค่านิยมสิริมงคล.....	108
ค่านิยมเรื่องสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา.....	110
ค่านิยมจิตใจที่สะอาดผ่องแผ้ว.....	114
ค่านิยมความสามัคคี.....	114
สรุป.....	115
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	116
สรุปผลการศึกษา.....	116
อภิปรายผล.....	119
ข้อเสนอแนะ.....	122
บรรณานุกรม.....	123
ภาคผนวก.....	128

บทที่		หน้า
	ภาคผนวก ก รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน ในจังหวัดร้อยเอ็ด.....	129
	ภาคผนวก ข แผนที่ของจังหวัดร้อยเอ็ด.....	154
	ประวัติผู้วิจัย.....	156

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนพยางค์ของชื่อเดิมของวัด.....	31
2	ที่มาภาษาของชื่อเดิมของวัด.....	34
3	กลุ่มความหมายของชื่อเดิมของวัด.....	41
4	รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อเดิมของวัด.....	47
5	จำนวนพยางค์ของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน.....	51
6	ที่มาของภาษาของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน.....	54
7	กลุ่มความหมายของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน.....	61
8	รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งวัดที่ปรับเปลี่ยน.....	68
9	การเปรียบเทียบที่มาของภาษาของชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน.....	72
10	การเปรียบเทียบกลุ่มความหมายในชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน.....	73
11	การเปรียบเทียบรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งวัดในชื่อเดิมของวัด และชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน.....	97
12	รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด	130

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguistics) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมอันเป็นการศึกษาวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยนำคำ ข้อความ หรือประโยคในภาษาของกลุ่มชนที่ต้องการศึกษามาพิจารณาหาความหมายที่ถูกต้องในบริบททางวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ โดยปราศจากอคติเชิงชาติพันธุ์ (ethnocentrism) ซึ่งหมายถึงการไม่ใช้วิถีคิดและวัฒนธรรมของผู้วิจัยเป็นมาตรฐานในการตัดสินวัฒนธรรมของผู้อื่น¹ การศึกษาแง่มุมดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าภาษาเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าใจความคิด มโนทัศน์และลักษณะทางสังคมของผู้พูดภาษานั้นๆ

แนวทางหนึ่งของการศึกษาภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ที่น่าสนใจคือ อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnosemantics) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าถึงระบบปริชาน (cognitive system) ของมนุษย์ โดยพิจารณาจากความหมายของคำศัพท์ในภาษาของกลุ่มชนนั้นๆ เพราะคำในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ (concept) และสรรพสิ่ง (thing) การศึกษาคำศัพท์ทำให้เรากลับพบระบบมโนทัศน์ของคนในชุมชนนั้นได้ การสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) ของมนุษย์ นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ ซึ่งประกอบด้วยมโนทัศน์ต่างๆ ที่เรียกว่าระบบปริชาน (cognitive system) ระบบนี้จะมีไม่ได้หากปราศจากภาษา เพราะมโนทัศน์ทั้งหมดต้องมีภาษาเป็นตัวแทน การเข้าใจระบบปริชานโดยผ่านภาษาก็คือการเข้าถึงวัฒนธรรมนั่นเอง²

¹ ลักษณ์ดา คาวรัตน์หงษ์, “ภาษาศาสตร์มานุษยวิทยาหรือมานุษยวิทยาภาษาศาสตร์,” ใน รวมบทความวิชาการภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, 2548), 61.

² อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. “อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ : วิธีการศึกษาภาษาเพื่อเข้าถึงระบบปริชานของมนุษย์” บทความเสนอในการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 2 เรื่องชาติและชาติพันธุ์ : วิถีชีวิตและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในโลกปัจจุบัน. 26-28 มีนาคม 2546 ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 1-2. (อัดสำเนา)

จุดมุ่งหมายของการศึกษาบรรพชีวินวิทยาชาติพันธุ์ คือ ศึกษาความหมายของคำเพื่อให้เข้าถึงมโนทัศน์ของเจ้าของภาษา หรือความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาและสิ่งที่อ้างอิง ด้วยเหตุนี้บรรพชีวินวิทยาชาติพันธุ์จึงเป็นแนวทางการศึกษาที่เปิดกว้างและเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับชื่อและการเรียกชื่อ เช่น การศึกษาเกี่ยวกับชื่อคน สถานที่ รวมถึงการศึกษาเรื่องอื่นๆ เช่น คำเรียกผี คำเรียกญาติ คำเรียกรส เป็นต้น

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการศึกษาชื่อสถานที่เป็นหัวข้อการศึกษาหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะชื่อสถานที่เป็นแหล่งความรู้หนึ่งที่ทำให้เข้าใจภาพชีวิต และโลกทัศน์ของกลุ่มคนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยผ่านภาษา ดังที่ โทมัส เอฟ. ทอร์นตัน (Thomas F. Thornton) ได้กล่าวไว้ว่า

ชื่อสถานที่เป็นหัวข้อที่น่าสนใจในการศึกษาวัฒนธรรม เนื่องจากเกี่ยวข้องกับลักษณะการวิเคราะห์พื้นฐานทางวัฒนธรรม 3 ลักษณะคือภาษา ความคิด และสิ่งแวดล้อม ชื่อสถานที่นอกจากจะเป็นชื่อที่มนุษย์กำหนดขึ้นและเป็นคำที่มีความหมายชัดเจนในแต่ละภาษาแล้ว ยังบ่งบอกถึงลักษณะทางกายภาพหรือทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งแสดงให้เห็นว่า มนุษย์สามารถรับรู้ สร้างมโนทัศน์และจัดประเภทสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเขาได้อย่างไร ดังนั้นชื่อสถานที่ไม่เพียงแต่ทำให้เราทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เท่านั้น ยังให้ข้อมูลจำนวนมากที่เกี่ยวกับลักษณะทางสังคมของมนุษย์อีกด้วย³

ชื่อสถานที่หรือทอโปนิม (Toponym) มักกำหนดโดยบุคคลในท้องถิ่นโดยมีความหมายมาจากกระบวนการนึกคิดที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรม ตลอดจนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ดังนั้น การศึกษาชื่อสถานที่โดยใช้หลักการทางบรรพชีวินวิทยาชาติพันธุ์เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เข้าใจกลุ่มชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนชนบทซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมดั้งเดิม กล่าวคือ มนุษย์กับธรรมชาติมีการพึ่งพาอาศัยกันสูง ด้วยเหตุนี้ ชื่อสถานที่จึงผูกพันกับสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ อีกทั้งการศึกษาดังกล่าวมุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของถิ่นฐานบ้านเมืองวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ตลอดจนความเชื่อและค่านิยมต่างๆที่แฝงไว้ในชื่อสถานที่ ดังที่ ปราณี กุลละวณิชย์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาชื่อสถานที่ ดังนี้

³ Thomas F. Thornton, "Anthropological studies of Native American place naming," *American Indian Quarterly*, Vol. 21 (1997), 204. อ้างถึงใน นื่องนุช มณีอินทร์, "การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.), 1.

ในชื่อสถานที่อาทิ ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่น้ำ ชื่อภูเขา นอกจากจะใช้เป็นเครื่องหมายบ่งบอก หรือกำหนดแหล่งที่อยู่เพื่ออ้างอิงรับรู้ร่วมกันแล้ว ยังให้ข้อมูลอื่นๆที่น่าสนใจหลายอย่าง อาทิ บอกลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านนั่นเอง เช่น บ้านโนนสูงจังหวัดนครราชสีมา บอก ภูมิประเทศที่ตั้งของหมู่บ้านว่าอยู่บนเนิน บอกเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่อยู่อาศัยในแง่ของอาชีพ เช่น บ้านดีทอง บ้านหม้อ นอกจากนี้การตั้งชื่อสถานที่อาจไม่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศ หรือ ลักษณะอาชีพของคนในสถานที่นั้น แต่อาจชื่อภูมิหลังของผู้ที่อาศัยอยู่ในแห่งเหล่านั้น เช่น ชื่อเมือง New York บอกให้ทราบว่า รกรากดั้งเดิมของผู้ที่มาอาศัยอยู่แต่แรกนั้นมาจากเมือง York ในประเทศอังกฤษ เมื่อมาตั้งรกรากในเมืองใหม่ก็ให้ชื่อว่า ยอร์คใหม่ หรือ New York การศึกษาชื่อสถานที่ยังทำให้เราทราบเรื่องหรือการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณ นั้นได้ เช่น การศึกษาชื่อเมืองในประเทศอังกฤษทำให้เราทราบว่ามิชนพื้นเมืองเคยอาศัยอยู่ที่ ไคบ่าง ชาวโรมันเคยเข้ามายึดครองบริเวณไค เขตไคเป็นเขตที่พวกฝรั่งเศสเข้ามาอาศัยเมื่อมา โจมตีอังกฤษได้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่า การศึกษาชื่อสถานที่เป็นการศึกษาที่อาจทำให้ผู้ ศึกษาได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับเผ่าชนที่อาศัยอยู่ในที่เหล่านั้น หรือเคยอยู่ในที่เหล่านั้น ได้ทางหนึ่ง⁴

การศึกษาชื่อสถานที่ในประเทศไทยที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ การศึกษาชื่อวัด วัดมีบทบาทสำคัญในสังคมไทย 2 ประการ ได้แก่ บทบาทด้านศาสนา และบทบาทหน้าที่ด้าน ชุมชน บทบาทด้านศาสนาคือวัดเป็นสถานที่อบรมจิตใจพุทธศาสนิกชน และเป็นหลักยึดเหนี่ยว จิตใจ ส่วนบทบาทด้านชุมชนคือวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งการศึกษาทางโลกและทางธรรม บทบาทดังกล่าวเห็นได้จาก วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เช่น ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือมีการประกอบพิธีกรรมทุกเดือนตามหลักฮีตสิบสอง คองสิบสี่ที่ชาวอีสาน ปฏิบัติตามครรถงมาช้านาน เช่น ฮีตเดือนสาม บุญข้าวจี๋ ฮีตเดือนสี่ บุญพะเหวด คั้งที่ พิสิฐฐ์ บุญไชย และทรงคุณ จันทจรได้กล่าวถึงบทบาทของวัดต่อสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือไว้ดังนี้

1. วัดเป็นสถานที่ที่ประชาชนส่งบุตรหลานมาอยู่รับใช้พระสงฆ์ และฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการต่างๆ ตามที่มีสอนในแต่ละสมัย
2. วัดเป็นสถานที่ที่ประชาชนมารับความรู้ด้วยการสดับพระธรรมเทศนา
3. วัดเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิความรู้ของคนสมัยก่อน โดยวัดเป็นแหล่ง ดำราแพทย์และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วยทั่วไป
4. วัดเป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ

⁴ ปราณี กุลละวณิชย์, ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), บทนำ.

5. วัดเป็นสถานที่พักอาศัยของคนเดินทาง
6. วัดเป็นสถานที่ชาวบ้านได้มาพบปะสังสรรค์ และพักผ่อนหย่อนใจ
7. วัดเป็นสถานที่จัดงานรื่นเริงตามเทศกาลต่างๆ ที่มีหรรสพสำหรับชาวบ้านทั้งหมด เช่น งานก่อพระเจดีย์ทรายในวันสงกรานต์ งานเทศน์มหาชาติ ฯลฯ และยังเป็นสถานที่พบปะของคนหนุ่มสาวด้วย
8. วัดเป็นบ่อเกิดของศิลปกรรมแขนงต่างๆ เช่น จิตรกรรม ภูมิภากรรม สถาปัตยกรรม และวรรณกรรม
9. วัดเป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่างๆ ของประชาชน
10. วัดเป็นสถานที่สำหรับชาวบ้านรอบวัดมาทำบุญและบำเพ็ญกุศล ตลอดจนประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
11. วัดเป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัด หรือขอยืมไปใช้เมื่อคราวจำเป็น
12. วัดเป็นศูนย์กลางการบริหาร หรือปกครองที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเรียกลูกบ้านมาประชุมกัน⁵

จากบทบาทของวัดต่อสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือข้างต้นจะเห็นได้ว่าวัดเป็นสถานที่สำคัญของชุมชน ประชาชนนิยมสร้างวัดเพื่อเป็นสถานที่สำหรับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม การตั้งชื่อวัดเป็นหัวข้อที่น่าสนใจประการหนึ่งที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือชื่อวัดแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านและวัด โดยแรกเริ่มหมู่บ้านจะเป็นแกนหลักของท้องถิ่น ภายหลังจึงสร้างวัดเป็นศูนย์กลางการประกอบกิจกรรมของคนในชุมชน จะเห็นได้จากชื่อวัดส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน เช่น วัดบ้านโคกกกม่วง มีวิธีการตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านโคกกกม่วง วัดบ้านโนน มีวิธีการตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านโนน เป็นต้น ผู้ศึกษาได้สำรวจข้อมูลจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่รวบรวมรายชื่อวัดทั้งประเทศไทย พบว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นจังหวัดร้อยเอ็ดมีวัดมากเป็นอันดับ 2 รองจากจังหวัดนครราชสีมา แต่ที่น่าสนใจคือจังหวัดร้อยเอ็ดมีการปรับเปลี่ยนชื่อวัดมากที่สุด คือ จำนวน

⁵ พิสิฐ บุญไชย และทรงคุณ จันทจร. รายงานการวิจัยเรื่อง “ศาสนาพุทธ : สถานภาพ บทบาท ต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมอีสาน,” มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540. (อัครสำเนา)

วัด 1,366 วัด มีการปรับเปลี่ยน 714 วัด คิดเป็นร้อยละ 52.26 ในขณะที่จังหวัดอื่นๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปรับเปลี่ยนชื่อวัดไม่ถึงร้อยละ 10

เมื่อผู้ศึกษาได้สำรวจผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอและประเทศเท่าที่ผ่านมา การศึกษาส่วนใหญ่มักศึกษาความหมายและประวัติความเป็นมาของชื่อ หรือลักษณะทางภาษา เช่น ปราณี กุลละวณิชย์ ศึกษาเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวาสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย”⁶ เรื่องเดช ปันเขื่อนขัติย์ ศึกษาเรื่อง “ชื่อสถานที่ภาษาไทยและภาษาจีนในประเทศไทยของชาวจีน”⁷ Franz Boas ศึกษาเรื่อง “On Geographical names of the Kwakiult Indians”⁸ สุจริตลักษณ์ ดีผดุง ศึกษาเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย: กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร”⁹ ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนชื่อมีจำนวนน้อย ได้แก่ กุสุมา รักษมณี ศึกษาเรื่อง “ภูมินามอันเป็นมงคล”¹⁰ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ศึกษาเรื่อง “จากสยามเป็นไทย : นามนั้นสำคัญไฉน”¹¹ และน้องนุช มณีอินทร์ ศึกษาเรื่อง “การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่”¹²

ผู้ศึกษาพบว่าการศึกษาเกี่ยวกับชื่อวัดและการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะการปรับเปลี่ยนชื่อวัดสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ค่านิยม ทักษณคดี และ

⁶ ปราณี กุลละวณิชย์, ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวาสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย, 1-75.

⁷ เรื่องเดช ปันเขื่อนขัติย์, “ชื่อสถานที่ภาษาไทยและภาษาจีนในประเทศไทยของชาวจีน,” วารสารภาษาและวัฒนธรรม 14 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2538) : 20-37.

⁸ Franz Boas, “On Geographical names of the Kwakiutl Indians” In Language in Culture and Society, (New York : Harper and Row Publishers, 1964), 171-184.

⁹ สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, รายงานการวิจัยเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย : กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร,” นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, 2547. (อัดสำเนา)

¹⁰ กุสุมา รักษมณี, “ภูมินามอันเป็นมงคล,” วารสารราชบัณฑิตยสถาน 3 (มิถุนายน-กันยายน 2543) : 54-59.

¹¹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, “จากสยามเป็นไทย : นามนั้นสำคัญไฉน,” ประวัติศาสตร์สังคมการเมืองไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2544), 51-89.

¹² น้องนุช มณีอินทร์. “การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), 1-175.

ความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มคนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ กลุ่มชนได้ให้ความสำคัญต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างไปจากเดิม หรือไม่ยอมรับสิ่งนั้น จึงเป็นผลให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่และการปรับเปลี่ยนชื่อ นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจพื้นฐานความคิดของกลุ่มชน ซึ่งอาจไม่พบในบันทึกหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ การศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาประเทศชาติ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงประสงค์จะศึกษาเรื่อง “การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้เข้าใจความคิด ค่านิยมของชาวบ้าน ซึ่งเป็นหัวข้อการศึกษาภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาชื่อวัดและการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดด้านลักษณะทางภาษาด้านความหมายของชื่อวัด และด้านรูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยและค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานในการศึกษา

1. ชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ปรับเปลี่ยนแล้วส่วนใหญ่มีจำนวนพยางค์มากกว่าชื่อเดิม และมีความหมายแตกต่างจากชื่อเดิม
2. ปัจจัยสำคัญของการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดมีสาเหตุจากปัจจัยค่านิยมของคนในชุมชน และปัจจัยทางสังคม

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเฉพาะวัดที่มีการปรับเปลี่ยนชื่อในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังต่อไปนี้

1. ชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด หากมีชื่อวัดที่ซ้ำกัน ผู้ศึกษานับจำนวนที่ซ้ำทุกจำนวน

2. ศึกษาชื่อวัดที่ปรากฏเฉพาะเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

2.1 รายชื่อเอกสาร¹³ ดังนี้

2.1.1 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม10 พ.ศ.2534

2.1.2 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม11 พ.ศ.2535

2.1.3 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม12 พ.ศ.253

¹³ ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม 1-9 กล่าวถึงประวัติวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้

2.1.4 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม13 พ.ศ.2537

2.1.5 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม14 พ.ศ.2538

2.1.6 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม15 พ.ศ.2539

2.1.7 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม16 พ.ศ.2540

2.1.8 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม17 พ.ศ.2542

2.2 รายชื่อสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

www.onab.go.th เป็นเว็บไซต์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่รวบรวมรายชื่อวัดทั้งประเทศไทย และข้อมูลดังกล่าวสำรวจ ณ วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2550

3. ผู้ศึกษาไม่ศึกษายุคสมัย หรือปีที่ตั้งวัด และปีที่วัดปรับเปลี่ยนชื่อ เนื่องจากแหล่งข้อมูลบางแห่งมิได้บันทึก

อักษรย่อ สัญลักษณ์ นิชามศัพท์เฉพาะ

อักษรย่อ สัญลักษณ์ นิชามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

อักษรย่อ

1. ท หมายถึง ภาษาไทย

2. อ หมายถึง ภาษาถิ่นอีสาน

3. ป หมายถึง ภาษาบาลี

4. ส หมายถึง ภาษาสันสกฤต

5. ป/ส หมายถึง ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต

6. ข หมายถึง ภาษาเขมร

7.พจน.ราชบัณฑิต หมายถึง พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

8.พจน.ภาคอีสาน หมายถึง พจนานุกรมภาคอีสาน- ภาคกลาง ฉบับปณิธาน สมเด็จพระ

พระมหาวีรวงศ์ (ติสสมหาเถระ) พ.ศ. 2515

สัญลักษณ์

/ หมายถึง และ เช่น ป/ส หมายถึง ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต

→ หมายถึง การปรับเปลี่ยนจากชื่อเดิมของวัดเป็นชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนในสังคมให้คุณค่า และใช้เป็นเกณฑ์สำหรับเลือกที่จะ

ประพจน์ปฏิบัติ หรือจะไม่ประพจน์ปฏิบัติ และใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี¹⁴

2. ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สิ่งที่เป็นองค์ประกอบของสังคมนั้นๆที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น สมาชิกในสังคม สถาบันทางสังคม

3. ภาษาไทยมาตรฐาน หมายถึง ภาษาที่คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจ ทำหน้าที่เป็นภาษากลางของคนไทยทั้งชาติ และยังเป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรี(prestige)¹⁵

4. ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง ภาษาย่อยของภาษาไทยมาตรฐานที่มีเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์บางประการแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน และผู้ใช้ภาษาถิ่นอีสานส่วนใหญ่เป็นคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ

5. หน่วยศัพท์ หมายถึง หน่วยพื้นฐานที่ปรากฏในคลังคำศัพท์ที่เป็นคำตั้ง(แม่คำ) หรือลูกคำ

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ชั้นเตรียมการศึกษา

ศึกษาแหล่งข้อมูลจากเอกสาร วิทยานิพนธ์ หนังสือ และผลงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา และศึกษาชื่อวัดจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเอกสาร ดังนี้

1.1 สืบค้นจำนวนวัดของประเทศไทยจาก www.onab.go.th ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่รวบรวมรายชื่อวัดทั้งประเทศไทย และข้อมูลดังกล่าวสำรวจ ณ วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2550 และจากการสำรวจพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนวัดมากที่สุด

1.2 ศึกษาชื่อวัดที่มีการปรับเปลี่ยนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากรายชื่อเอกสาร ดังนี้

1.2.1 ประวัติวัดที่วราชอาณาจักรเล่ม10 พ.ศ.2534

1.2.2 ประวัติวัดที่วราชอาณาจักรเล่ม11 พ.ศ.2535

1.2.3 ประวัติวัดที่วราชอาณาจักรเล่ม12 พ.ศ.2536

1.2.4 ประวัติวัดที่วราชอาณาจักรเล่ม13 พ.ศ.2537

1.2.5 ประวัติวัดที่วราชอาณาจักรเล่ม14 พ.ศ.2538

1.2.6 ประวัติวัดที่วราชอาณาจักรเล่ม15 พ.ศ.2539

¹⁴ ประคอง นิมมานเหมินท์ และคนอื่นๆ, บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4 : วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย. (กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทยสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552), 26.

¹⁵ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่4. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), 55.

1.2.7 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม16 พ.ศ.2540

1.2.8 ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม17 พ.ศ.2542

ผู้ศึกษาใช้ข้อมูลเอกสารเพื่อสำรวจการปรับเปลี่ยนชื่อวัดโดยข้อมูลดังกล่าวต้องบอกชื่อเดิมและชื่อใหม่

2. ขั้นตอนการศึกษา

2.1 ศึกษาชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งหมด 1,366 ชื่อ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงชื่อวัด 714 ชื่อ ส่วนชื่อวัดที่มีชื่อซ้ำกันผู้ศึกษาจะนับชื่อทั้งหมด

2.2 สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อวัดและการปรับเปลี่ยนชื่อวัด เช่น พระสงฆ์หรือผู้รู้ของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านความหมาย และปัจจัยการปรับเปลี่ยนชื่อ

2.3 ศึกษาการปรับเปลี่ยนลักษณะทางภาษา และความหมายของชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

2.4 ศึกษาความหมายจากหน่วยศัพท์ทุกหน่วยศัพท์ของชื่อวัด และจัดกลุ่มความหมาย การวิเคราะห์ความหมายของหน่วยศัพท์นั้น ผู้ศึกษายึดความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง ฉบับปณิธาน สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (ติสสมหาเถระ) พ.ศ. 2515 และพจนานุกรมบาลี-ไทย พ.ศ. 2538 และใช้เกณฑ์ความหมายตรง เช่น

“สุวรรณ” จัดเป็นหนึ่งหน่วยศัพท์ แปลว่า ทองที่ปรากฏในคำตั้ง

“ผ้า” จัดเป็นคำในภาษาไทยถึงแม้ว่าจะมีใช้ทั้งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน และพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานในความหมายเดียวกัน แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 มิได้ระบุว่าเป็นคำภาษาถิ่นอีสาน ผู้ศึกษาจะจัดให้เป็นคำในภาษาไทยที่ปรากฏในคำตั้ง

“เหล่า” จัดเป็นคำในภาษาถิ่นอีสานแม้ว่าจะมีในภาษาไทยในภาคกลางซึ่งแปลว่า พวก ก๊ก เช่น เหล่ามนุษย์ เหล่าสัตว์, กำลังพลของทหาร แต่ “เหล่า” ในภาษาไทยถิ่นอีสานตามพจนานุกรม หมายถึง ไร่หรือสวนที่ทิ้งร้างจนเกิดหญ้าและต้นไม้มีขึ้นกรูกรัง เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามจากผู้รู้ในท้องถิ่นจึงทราบว่า หมายถึง ไร่ สวนที่รกร้าง ผู้ศึกษาจึงจัดเป็นภาษาไทยถิ่นอีสานที่ปรากฏในคำตั้ง

“ไพรวัน” จัดเป็น 1 หน่วยศัพท์ เพราะปรากฏเป็นลูกคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลว่า ป่าไม้ เช่นเดียวกับ ไพรสมนต์ จัดเป็น 1 หน่วยศัพท์เช่นกัน แปลว่า แนวป่า ส่วน “ไพรวัลย์” ผู้ศึกษาจัดเป็น 2 หน่วยศัพท์ เพราะ “ไพร” และ “วัลย์” ปรากฏในคำตั้งหรือแม่คำ “ไพร” แปลว่า ป่า, ขอบ, ริม “วัลย์” แปลว่า เถาวัลย์, เครือเถา, ไม้เถา ชื่อวัดที่มีหน่วยศัพท์ที่ซ้ำกันผู้ศึกษานับหน่วยศัพท์ทั้งหมด

2.5 ศึกษาปัจจัยทางสังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

2.6 ศึกษาค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดจากการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาของชื่อวัด การจัดกลุ่มความหมาย รูปแบบของการประกอบหน่วยศัพท์ ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

2.7 เรียบเรียงและนำเสนอผลงานวิจัยในรูปแบบของวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจวิธีการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. ทำให้ทราบค่านิยมและวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด
3. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาเรื่องการตั้งชื่อวัด การปรับเปลี่ยนชื่อของวัด หรือศาสนสถานในศาสนาอื่นๆต่อไป
4. เป็นแนวทางการศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนชื่อตามแนวทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งได้เป็น 3 หัวข้อ คือ 1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาชื่อหมู่บ้าน สถานที่ 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน สถานที่

1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

ทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มีกำเนิดจากการผสมผสานศาสตร์ 2 สาขาเข้าด้วยกัน คือ ภาษาศาสตร์และมานุษยวิทยา ภาษาศาสตร์เป็นการศึกษาภาษาตามแนววิทยาศาสตร์ แต่เดิมนักวิชาการมุ่งศึกษารูปภาษาแต่ละเลยการศึกษาความหมายอย่างเป็นระบบ ต่อมาได้มีผู้เสนอวิธีการศึกษาความหมายตามแนววิทยาศาสตร์ คือวิชาอรรถศาสตร์ (semantics) ส่วนด้านมานุษยวิทยา มุ่งศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชนจากมุมมองคนภายนอก (outsider 's view) ในลักษณะที่เป็นผู้สังเกตการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลทางวัฒนธรรมโดยไม่ต้องเข้าไประบบมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ

เคนเนธ แอล ไพค์ (Kenneth L. Pike) เสนอมุมมองการศึกษาวัฒนธรรมในบทความเรื่อง “Toward a Theory of the Structure of Human Behavior”¹⁶ สรุปว่า พฤติกรรมของมนุษย์สามารถแยกออกเป็นหน่วยได้ 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยเอติก (etics) และหน่วยอีมิค (emics) หน่วยเอติก (etics) หมายถึง ลักษณะสากลที่ทุกสังคมมีร่วมกัน หน่วยอีมิค (emics) หมายถึง ลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม การศึกษาวัฒนธรรมสามารถศึกษาจากมุมมองสากล (etics) หรือมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์ (emics) ก็ได้ อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ นั้นเป็นวิธีการศึกษาที่เน้นมุมมองสากล คือ มุมมองของคนที่อยู่ภายใน (insider’s view) ซึ่งเป็นการสร้างวิธีการที่จะค้นหาระบบมโนทัศน์ว่า มนุษย์ตีความโลกแห่งประสบการณ์ของเขาอย่างไร โดยพิจารณาจากวิธีการที่เขาพูดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้นๆ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ระบบคำศัพท์ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะแสดงให้เห็นระบบมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์เหล่านั้น

ชาร์ลส์ โอ เฟรค (Charles O. Frake) เสนอวิธีการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ในบทความเรื่อง “The ethnographic study of cognitive systems”¹⁷ สรุปวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การจำแนกประเภท (segregates) คือ การจัดประเภทโดยการวิเคราะห์ความหมายของหน่วยคำและหน่วยทางไวยากรณ์อื่นๆ เช่น การจำแนกประเภทของอาหารในวัฒนธรรมแบบอเมริกัน ชนิดของอาหาร ได้แก่ แซนดวิช แฮมเบอร์เกอร์ และสอทค็อก นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกเป็นประเภทย่อย นั่นคือ ในแซนดวิช มีชนิดย่อย ได้แก่ แฮม และชีสแซนดวิช ส่วนแฮมเบอร์เกอร์มีชนิดชีสเบอร์เกอร์ เป็นชนิดย่อยเช่นกัน

2. การใช้ชุดคำแสดงการเปรียบเทียบ (contrast sets) คือ การแยกของสิ่งหนึ่งออกจากของอีกสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบความแตกต่าง เช่น การแยกแฮมเบอร์เกอร์ และสายรุ้งออกจากกัน

3. การจัดจำพวก (taxonomies) คือ การจัดลำดับสิ่งของตามแบบชาวบ้าน ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่า “ชื่อ” ของสิ่งของไม่สามารถบอกได้ว่าจัดอยู่ในกลุ่มไหน เช่น “Eskimo pie” เมื่อพิจารณาชื่ออาจคิดว่าเป็นชื่อของพาย แต่แท้จริงนั้นหมายถึงชนิดของไอศกรีม

¹⁶ Kenneth L. Pike, “Toward a Theory of the Structure of Human Behavior” In Hymes *Language in Culture and Society* (New York : Harper and Row Publishers, 1964), 55-62.

¹⁷ Charles O. Frake, “The ethnographic study of cognitive systems” *Language and Cultural Description* (Stanford : Stanford University Press, 1962), อ้างถึงใน ปานทิพย์ มหาไตรภพ, “นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.), 7-8.

4. การให้คุณสมบัติประจำตัว (attributes) คือ การวิเคราะห์โดยใช้ชุดเปรียบเทียบ แล้วจึงใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) ซึ่งคือการให้ค่าบวกลบ (binary) เพื่อแสดงว่ามีลักษณะนั้นๆ หรือไม่ เช่น sigbet มีลักษณะ – woodiness และ +rigidity

วิลเลียม ซี สเตอร์ทเวินท์ (William C. Sturtevant) ได้สนับสนุนแนวคิดของชาร์ลส์ โอ เฟรค และเคนเนธ แอล ไซค์ โดยเสนอวิธีการศึกษาทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ในหนังสือเรื่อง “Studies in Ethnoscience”¹⁸ กล่าวถึงหลักการ สรุปว่า

1.เอติก หรือเชิงข้อมูล (etics) คือ ลักษณะสากลหรือลักษณะที่ทุกสังคมมีอยู่ร่วมกันไม่เป็นของสังคมใดสังคมหนึ่งเฉพาะ และอิมิก หรือเชิงระบบ (emics) คือ ลักษณะวัฒนธรรมที่เป็นของแต่ละกลุ่มสังคม

2.แควดง (domains) คือ แควดงคำศัพท์ที่ผู้ศึกษาจำเป็นต้องรู้ให้แน่นอนว่าตนศึกษาในเรื่องใดอยู่

3.ศัพท์เฉพาะ (terminologies) คือ ชื่อที่ใช้เรียกสิ่งของต่างๆ ในภาษาที่สามารถศึกษาความหมายที่แสดงให้เห็นระบบความนึกคิดของผู้พูดได้

4.ชุดหน่วยภาษา (paradigms) คือ วิธีจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นชุดเดียวกันเพื่อหาลักษณะร่วมของข้อมูลเหล่านั้น

5.การวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของคำเหล่านั้นได้

6.การจัดจำพวก (taxonomies) คือ วิธีจัดกลุ่มหรือประเภทข้อมูลโดยดูที่ความแตกต่างและคำตรงข้าม (contrast) คำศัพท์ที่อยู่ด้านบนจะรวมถึงคำศัพท์ที่อยู่ล่าง กล่าวคือ คำศัพท์ที่อยู่ล่างจะเป็นสมาชิกของคำบนนั่นเอง

7.กระบวนการค้นพบภาษา (discovery procedures) คือ วิธีการเก็บข้อมูลที่ไม่นำเอาวัฒนธรรมของผู้ที่ศึกษาไปเป็นแบบหรือเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมที่ตนศึกษา

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ได้กล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ในบทความเรื่อง “ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์: วิธีการศึกษาภาษาเพื่อเข้าถึงระบบปริชาณของ

¹⁸ William C. Sturtevant, *Studies in Ethnoscience* (New York: Harper and Row Publishers, 1972), อ้างถึงใน พรลัดดา เมฆบัณฑิต “การศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับรสในภาษาจีนแต่จิวตามแนวภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.), 21-22.

มนุษย์”¹⁹ ว่ามีหลักการ ดังนี้

1. คำในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ การวิเคราะห์คำจึงทำให้เห็นและเข้าใจมโนทัศน์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจระบบความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้
2. ข้อมูลที่ใช้ต้องได้มาอย่างธรรมชาติ และเป็นวัตถุวิสัย
3. เน้นการวิเคราะห์ความหมายของคำ
4. ผู้วิเคราะห์ต้องใช้วิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจสอบได้
5. เป้าหมายของการวิเคราะห์ คือ การตีแผ่ระบบความรู้จากมุมมองของชาวบ้าน ไม่ใช่มุมมองจากผู้วิเคราะห์

นักภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) หมายถึง การแยกความหมายของคำออกเป็นส่วนย่อยๆ ความหมายย่อยดังกล่าวเรียกว่า วรรณลักษณะ (semantic features) วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเบื้องต้น คือ การกำหนดมิติความแตกต่าง (dimensions of contrast) โดยวิเคราะห์คำนั้นๆว่ามีมิติความแตกต่างด้านใดบ้าง แล้วจึงกำหนดวรรณลักษณะในแต่ละมิติที่แตกต่างกัน เช่น การวิเคราะห์หมวดคำคำเรียกญาติ ซึ่งมีมิติความแตกต่างเรื่องเพศ รุ่นอายุ และสายเลือด ตัวอย่าง พ่อ กับ แม่ ในมิติเพศมีวรรณลักษณะ คือ [ชาย] กับ [หญิง] ทำให้คำว่า พ่อ กับ แม่ มีความหมายแตกต่างกัน หรือ พี่ กับ น้อง ในมิติรุ่นอายุมีวรรณลักษณะ คือ [อายุมากกว่า] กับ [อายุน้อยกว่า] ทำให้คำว่า พี่ กับ น้อง มีความหมายแตกต่างกัน

2. การจัดจำพวกแบบชาวบ้าน (folk taxonomy) หมายถึง การแยกความหมายของคำด้วยการเปรียบเทียบ (contrast) คำที่อยู่ในระดับเดียวกันซึ่งทำให้เกิดการรวมเป็นพวก (inclusion) เช่น คำว่า “สัตว์” อยู่ระดับเหนือ แมว กับ หมา โดยแมวกับหมาอยู่ในระดับเดียวกัน ส่วนแมวสีสวาด แมวเปอร์เซีย และแมวลายเสือ อยู่ในระดับที่ต่ำลงมาจากแมว อย่างไรก็ตาม การจัดจำพวกแบบชาวบ้านแตกต่างจากการจัดประเภททางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ การจัดจำพวกแบบชาวบ้านสะท้อนระบบโลกทัศน์ของชาวบ้านที่มีวิธีการจำแนกประเภทแบบหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากการจัดประเภททางวิทยาศาสตร์ที่ใช้หลักการวิทยาศาสตร์จำแนกประเภท เช่น ปลาอาจจัดเป็นประเภท “สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม” แต่การจัดจำพวกแบบชาวบ้านจัดเป็นประเภท “ปลา” หนึ่ง นักภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ได้มีการเสนอภาพรวมด้วยการสร้างกฎรวม (generalized rule) หรือการพรรณนาสรุปด้วย

¹⁹ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, “ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์: วิธีการศึกษาภาษาเพื่อเข้าถึงระบบปริทัศน์ของมนุษย์”, 5-8.

จากที่กล่าวมาข้างต้น วิธีการวิเคราะห์ต้องมีหลักการที่เชื่อถือได้ การเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ควรมีวิธีดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างแท้จริง กล่าวคือ นักอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มีการเก็บข้อมูลด้วยวิธี “elicitation” ซึ่งหมายถึง การสอบถามข้อมูลที่ไม่ใช่คำถามตรงไปตรงมาเพื่อให้ได้ข้อมูลจริงที่เป็นความคิดของผู้ให้ข้อมูล เช่น ถ้าถามว่า แมวใช่หมาหรือไม่ ผู้ให้ข้อมูลตอบว่าไม่ใช่ ก็แสดงว่าเปรียบเทียบ และถ้าถามว่าแมวใช่สัตว์หรือไม่ ตอบว่าใช่ ก็แสดงว่าแมวอยู่ในระดับภายใต้คำว่า สัตว์ เป็นต้น ถ้าถามว่าสีสวาดเป็นชื่อของอะไร ตอบว่าเป็นแมวชนิดหนึ่ง ก็ต้องจัดไว้ภายใต้แมว เมื่อถามความหมายคำทั้งหมดและระดับของคำจึงนำมาจัดระบบรวมได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาชื่อหมู่บ้าน สถานที่

Jerry W. Gainey ศึกษาเรื่อง “Toponyms in Eastern and Southeastern Thailand : A Preliminary Study of Village Names in Chonburi, Rayong, Chantaburi and Trat”²⁰ โดยใช้ข้อมูลชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ผู้ศึกษาเลือกพื้นที่ดังกล่าวเพราะพื้นที่นี้มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ คือ มีพื้นที่ลุ่ม พื้นที่ชายหาด พื้นที่ป่า และภูเขา อีกทั้งมีความหลากหลายทางภาษา เช่น ภาษาลาว ภาษาชอง เป็นต้น ผู้ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างชื่อหมู่บ้านและจัดประเภทองค์ประกอบทางความหมายของหน่วยคำ และวิเคราะห์โครงสร้างชื่อที่เกิดร่วมกันในองค์ประกอบนั้นๆ ผลการศึกษาพบว่า

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น 6 กลุ่ม คือ

1.1 ลักษณะของพื้นที่เป็นแหล่งน้ำ ตัวอย่างหน่วยคำ ห้วย บาง เช่น ห้วยกะปิ ที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี บางปีดบน ที่อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

1.2 พื้นที่ที่มีน้ำล้อมรอบ ตัวอย่างหน่วยคำ เกาะ แหลม เช่น เกาะโพธิ์ ที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี แหลมงอบ ที่อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

1.3 พื้นที่ที่มีระดับความสูง ตัวอย่างหน่วยคำ เนิน โขด เช่น เนินสำลี ที่อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โขดหอย ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

1.4 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก ตัวอย่างหน่วยคำ ทุ่ง สวน เช่น ทุ่งพังพอน ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี สวนหลาว ที่อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

1.5 ช่องทางเดิน ตัวอย่างหน่วยคำ ช่อง ตรอก เช่น หมื่นช่อง ที่อำเภอท่าใหม่

²⁰ Jerry W. Gainey, “Toponyms in Eastern and Southeastern Thailand : A Preliminary Study of Village Names in Chonburi, Rayong, Chantaburi and Trat,” ศาสตร์แห่งภาษา 4 (กันยายน 2527), 1-35.

จังหวัดจันทบุรี ครอบคลุมที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

1.6 ลักษณะของดิน หิน ตัวอย่างหน่วยคำ แดง หั่ว เช่น ดินแดง ที่อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง หั่วหิน ที่อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

2. ลักษณะที่ไม่ใช่ภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 สถานที่ที่มนุษย์สร้าง ตัวอย่างหน่วยคำ วัด ชุมชุม เช่น วัดอู่ตะเภา ที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ชุมชุมสูง ที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

2.2 ชื่อพืชหรือสัตว์ ตัวอย่างหน่วยคำ มะพร้าว ปลาไหล พบได้ทั่วไปในพื้นที่วิจัย

2.3 กลุ่มคนเชื้อชาติ ตัวอย่างหน่วยคำ ไหหล่า ลาว เช่น ไร่ไหหล่า ที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี คลองลาว ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

3. ลักษณะการบอกทิศทางหรือพื้นที่

การบอกทิศทางหรือลักษณะพื้นที่ การบอกทิศทาง ตัวอย่างหน่วยคำ ท้าย สี่แยก ท้ายวัง ที่อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด สี่แยกกองดิน ที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ลักษณะพื้นที่ ตัวอย่างหน่วยคำ ป่า เช่น นาป่า ที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

4. ลักษณะของขนาดหรือรูปร่าง

การบอกขนาดหรือลักษณะพื้นที่ การบอกรูปร่าง ตัวอย่างหน่วยคำ ใหญ่ น้อย เช่น หนองใหญ่ ที่อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เขาน้อย ที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ลักษณะพื้นที่ ตัวอย่างหน่วยคำ หางแมว เช่น แก่งหางแมว ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

อนึ่ง ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราดทำให้ทราบตำนานพื้นบ้านหรือชื่อเมืองที่พบในวรรณคดีไทย เช่น เมืองพระรถ เมืองมโหสถ เมืองแกลง เป็นต้น

Franz Boas ศึกษาเรื่อง “On Geographical names of the Kwakiult Indians”²¹ ซึ่งศึกษาระบบการตั้งชื่อทางภูมิศาสตร์ของชาวอินเดียนแดงเผ่าควากิอุลต์ โดยใช้ข้อมูลจากชื่อสถานที่ ภูเขา แม่น้ำ เกาะ และหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า

1. ลักษณะโครงสร้างภาษาของชนกลุ่มนี้ ทำให้ระบบการตั้งชื่อมีข้อจำกัดและมีผลในการกำหนดชื่อให้แตกต่างจากระบบการตั้งชื่อในภาษาอื่น นอกจากนี้ยังพบว่าคำเติมหน้า (prefix) หรือคำเติมหลัง (suffix) ของชื่อทางภูมิศาสตร์แสดงจุดประสงค์ของชื่อ เช่น แสดงตำแหน่งของสถานที่ขนาด หรือลักษณะเฉพาะของธรรมชาติบริเวณนั้นๆ

²¹ Franz Boas, “On Geographical names of the Kwakiutl Indians,” In *Language in Culture and Society* (New York : Harper and Row Publishers, 1964), 171-184.

2. ชื่อที่นำมาศึกษาส่วนมากจะพบคำหรือภาษาที่แสดงลักษณะเด่นของชื่อนั้น ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าเป็นชื่อภูเขา ทะเลหรือเกาะ ชื่อเป็นจำนวนมากชี้ให้เห็นลักษณะทางกายภาพ ลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นของสถานที่นั้น เช่น ฟินส์แดง ชายหาดสีขาว

3. ชื่อทางภูมิศาสตร์ แสดงให้เห็นความรู้สึกรักนึกคิดของกลุ่มชน ซึ่งความหมายของชื่อสถานที่มักแสดงความรู้สึกพ้องกันของกลุ่มชนนั้นกับสภาพภูมิศาสตร์ โดยชื่อดังกล่าวอาจจะระบุระยะห่างระหว่างพวกเขากับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น ดิถุภูเขา ไกลทะเล และสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมของกลุ่มชนแต่ละพื้นที่ ที่มีความแตกต่างกัน

ปราณี กุลละวณิชย์ ศึกษาเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย”²² โดยใช้ข้อมูลจากชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสีของประเทศไทย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า

1. ลักษณะโครงสร้างภาษาใช้ชื่อที่เป็นคำสองคำเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้คำหลังที่ขยายความหมายของคำหน้า ทำให้จำแนกกลุ่มชื่อหมู่บ้านที่มีคำแรกเหมือนกันออกเป็นกลุ่มย่อยได้ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสี เช่น ปากท่า ชื่อหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น น้ำสวย

2. การได้รับอิทธิพลทางภาษาที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านนั้นมีการยืมคำจากแหล่งที่ต่างกัน คือ จ้วงยืมคำภาษาจีนกวางตุ้ง เช่น ล่างคอย คำหลังเป็นคำที่ยืมภาษาจีนกวางตุ้ง และไทยยืมคำภาษาบาลี สันสกฤต เช่น ท่าศาลา แต่โครงสร้างหลักทางภาษาของชื่อหมู่บ้านเหมือนกันในด้านโครงสร้างที่ประกอบด้วยคำมูล 2 คำ คำมูลดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียว ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสี เช่น นาหิน ชื่อหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น โคนแฝก ส่วนการเรียงลำดับคำแตกต่างกัน กล่าวคือ ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสี ประกอบด้วย คำบุพบท และคำนาม มีการเรียงลำดับแบบบุพบท + คำนาม เช่น ใต้บ้าน

3. วิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของทั้งสองกลุ่มมีหลักการที่เหมือนกัน คือ ใช้ลักษณะการทำมาหากิน คือ การทำนาและลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นเป็นหลักในการเรียกชื่อหมู่บ้านของตน ลักษณะดังกล่าวปรากฏในคำแรกของชื่อหมู่บ้าน แต่ชื่อหมู่บ้านของไทยแสดงการตั้งชื่อที่แตกต่างจากหลักการนี้มากขึ้น คือ ไม่ใช้ลักษณะการทำมาหากินและลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นเป็นคำแรกของชื่อหมู่บ้าน แต่ใช้คำที่แสดงความเป็นสิริมงคล เช่น ศรีสุวรรณ วิจิตรพัฒนา นิคมศรีวิไล นิคมราษฎร์เกษมศรี เป็นต้น

²² ปราณี กุลละวณิชย์, ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย, 1-75.

เรื่องเดช ปิ่นเชื่อนขัติย์ กล่าวถึงชื่อสถานที่ในบทความเรื่อง “ชื่อสถานที่ภาษาไทยและภาษาจีนในประเทศไทยของชาวจีน”²³ โดยใช้ข้อมูลจากการเรียกชื่อสถานที่ในประเทศไทยของคนไทยด้วยภาษาไทยและการเรียกชื่อสถานที่ในประเทศไทยของคนจีนด้วยภาษาจีนแต้จิ๋ว ผลการศึกษาพบว่า

คนไทยมีวิธีการเรียกชื่อสถานที่ต่างๆ 4 วิธี คือ

1. เรียกชื่อตามประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้นๆ เช่น สุโขทัย พระนครศรีอยุธยา
2. เรียกชื่อตามสิ่งที่มีความสำคัญที่มีอยู่ในจังหวัด เช่น นครพนม ปัตตานี
3. เรียกชื่อตามชื่อท้องถิ่นเป็นภาษาถิ่นของจังหวัด เช่น ฉะเชิงเทรา เชียงใหม่
4. เรียกชื่อใหม่หรือตั้งชื่อใหม่แต่มีเสียงใกล้เคียงกับเสียงของชื่อเดิมหรือมีความหมาย

เกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ เช่น ชัยภูมิ (ชัยภูมิดี) เพชรบุรี (เพ็ดพี - เพชรใหญ่)

การเรียกชื่อสถานที่ในประเทศไทยของคนจีนด้วยภาษาจีนแต้จิ๋ว พบว่ามีวิธีเรียกชื่ออยู่ 3 วิธี คือ

1. เรียกตามคนไทยเรียก เช่น ลำพูน คนจีนเรียกว่า ลำพุง เพราะภาษาจีนแต้จิ๋วไม่มีพยัญชนะท้าย น ลำปาง คนจีนเรียกว่า นันปัง เพราะภาษาจีนแต้จิ๋วไม่มีพยัญชนะท้าย ม
2. เรียกชื่อเป็นภาษาจีนแต่มีความหมายเหมือนชื่อไทยทุกประการ เช่น กาญจนบุรี คนจีนเรียกว่า ปักเผ็ก
3. เรียกชื่อสถานที่ตามบรรพบุรุษของชาวจีนที่เคยเรียกมาแต่เดิม เช่น นครสวรรค์ คนจีนเรียกว่า ปักนำพอ นครราชสีมา คนจีนเรียกว่า คอล่า

ชินภัทร อุ่นทะยา ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อเมืองของสปป.ลาว”²⁴ โดยใช้ข้อมูลจากชื่อเมืองของประเทศลาว ผลการศึกษาพบว่า

1. ที่มาของภาษาที่ใช้เป็นชื่อเมืองมาจากหลายภาษา คือภาษาลาว ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ตัวอย่างภาษาลาว เช่น แก่นท้าว ภาษาบาลี เช่น วีรบุรี ภาษาสันสกฤต เช่น บัวละพา (บูรพา) ภาษาลาวประสมกับภาษาอื่น เช่น ภาษาเขมร ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต เช่น สามัคคีไซ พงสาลี

²³ เรื่องเดช ปิ่นเชื่อนขัติย์, “ชื่อสถานที่ภาษาไทยและภาษาจีนในประเทศไทยของชาวจีน,” 20-37.

²⁴ ชินภัทร อุ่นทะยา, “การตั้งชื่อเมืองของสปป.ลาว,” ใน ภูมิปัญญาลาว-ไทยในชุมชนสองฝั่งโขง (อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซต, 2542), 48-62.

2. โครงสร้างคำที่ใช้ในการตั้งชื่อเมือง มีดังนี้ คำมูล คำประสม คำสมาส

2.1 คำมูล แบ่งเป็น คำมูลพยางค์เดียว และคำมูลหลายพยางค์ คำมูลพยางค์เดียว เช่น แมด ฮุม คำมูลหลายพยางค์ เช่น สาละวัน กะลิม

2.2 คำประสม แบ่งเป็น คำประสมสองพยางค์ และคำประสมมากกว่าสองพยางค์ คำประสมสองพยางค์ เช่น เชียงเงิน ภูถูด คำประสมมากกว่าสองพยางค์ เช่น หลวงน้ำทา ท่าพระบาท

2.3 คำสมาส เช่น กันทบุรี วีรบุรี

3. ความหมายคำที่ใช้ในการตั้งชื่อเมือง พบว่าชื่อเมืองส่วนใหญ่นิยมใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน คติความเชื่อ ค่านิยมอันเป็นบรรทัดฐานดั้งเดิมของชุมชน มีดังนี้

3.1 ความหมายเกี่ยวกับแหล่งน้ำ เช่น ปากจ๋ม ท่าแดง

3.2 ความหมายเกี่ยวกับอาชีพ เช่น บ่อแก้ว นามม้อ

3.3 ความหมายเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ เช่น ผาไซ โพนไซ

3.4 ความหมายเกี่ยวกับพืช เช่น ดันเผ็ง ปทุมพอน

3.5 ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ เช่น หงสา สีสัตตะนาก

3.6 ความหมายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และลักษณะเมือง เช่น หัวเมือง เวียงคำ

3.7 ความหมายเกี่ยวกับชื่อผู้นำ ตัวละครในนิทาน และชื่อพระพุทธรูป เช่น ไชยเสดดา

สังข์ทอง

3.8 ความหมายเกี่ยวกับทิศทาง เช่น บุนเหนือ ซำใต้

3.9 ความหมายเกี่ยวกับการต่อสู้และชัยชนะ เช่น ชนะคาม สามไซ

3.10 ความหมายเกี่ยวกับสิริมงคล เช่น แก้วอุดม คุณ

3.11 ความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ เช่น งอย เมิง

3.12 ความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ เช่น หลา พิณ

3.13 ความหมายเกี่ยวกับชนเผ่า ได้แก่ ตะโอย

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง ศึกษาเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย : กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร”²⁵ โดยใช้ข้อมูลจากชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ กาญจนบุรี

²⁵ สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, รายงานการวิจัยเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย : กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร,” 1-185.

ผลการศึกษาพบว่า

1. โครงสร้างทางภาษาศาสตร์ของชื่อเรียกหมู่บ้านมีลักษณะเหมือนโครงสร้างทางไวยากรณ์ระดับคำในภาษาไทย คือ คำพยางค์เดียว เช่น ห้วยยาง ไร่จิง

2. โครงสร้างทางความหมายแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มอรรถลักษณะทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น นามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำ แหล่งน้ำ นามทั่วไปเกี่ยวกับที่ดอน และนามทั่วไปเกี่ยวกับภูมิประเทศลักษณะอื่นๆ

2.1.1 นามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำ แหล่งน้ำ เช่น มาบ

2.1.2 นามทั่วไปเกี่ยวกับที่ดอน เช่น ดอน

2.1.3 นามทั่วไปเกี่ยวกับภูมิประเทศลักษณะอื่นๆ เช่น หลุม

2.2 กลุ่มอรรถลักษณะที่ไม่ใช่คำบอกสภาพภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น พืชพรรณทางธรรมชาติ สัตว์ พื้นที่ที่ไม่ได้ตากแดดหรือที่ตากแดดเพื่อการเพาะปลูกและอาชีพ สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่พบปะของชุมชน

2.2.1 สัตว์ พืชพรรณทางธรรมชาติ เช่น หมู

2.2.2 พื้นที่ที่ไม่ได้ตากแดดหรือที่ตากแดดเพื่อการเพาะปลูกและอาชีพ เช่น ดง

2.2.3 สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่พบปะของชุมชน เช่น ตลาด

2.3 กลุ่มอรรถลักษณะบอกที่ตั้งหรือทิศทาง แบ่งเป็น บุกบอบอกสถานที่และนามทั่วไป บุกบอบอกสถานที่หรือจุดตำแหน่งที่แน่นอน

2.3.1 บุกบอบอกสถานที่และนามทั่วไป เช่น เหนือ

2.3.2 บุกบอบอกสถานที่หรือจุดตำแหน่งที่แน่นอน เช่น ปาก

2.4 กลุ่มอรรถลักษณะบอกความเป็นสิริมงคล เช่น อินทรประเสริฐ

2.5 กลุ่มอรรถลักษณะบอกคุณสมบัติ เช่น ใหญ่

รายงานการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศสำคัญซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และวิถีชีวิตของชุมชนที่สัมพันธ์กับน้ำในภูมิภาคตะวันตกได้เป็นอย่างดี

นฤมล ตุงคะโหดร ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร”²⁶ โดยใช้ข้อมูลจากชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา

²⁶ นฤมล ตุงคะโหดร, “การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.), 1- 65.

พบว่า ที่มาหรือความหมายในการตั้งชื่อพื้นบ้านของวัดนิยมตั้งตามสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่มีอยู่ในวัดมากที่สุด เช่น วัดเกาะ วัดชีเหล็ก รองลงมาคือตั้งตามตำแหน่งหรือชื่อตำบลที่ตั้งตามวัด เช่น วัดจันทร์นอก วัดท้ายตลาด และตั้งตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด เช่น วัดไฟไหม้ วัดศาลาครืน ส่วนชื่อราชการของวัดนิยมตั้งตามชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสร้างวัดมากที่สุด เช่น วัดบพิตรพิมุข วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ รองลงมาคือตั้งตามตำแหน่งหรือชื่อตำบลที่ตั้งตามวัด เช่น วัดบางพลัด วัดบางขุนนนท์ และตั้งตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด เช่น วัดสระเกษ วัดชนะสงคราม

ลักษณะภาษาในการตั้งชื่อพื้นบ้านของวัดนิยมใช้ภาษาไทยมากที่สุด เช่น วัดแก้ว วัดน้อยใน รองลงมาคือภาษาบาลีหรือสันสกฤต เช่น วัดโพธิ์ วัดสระ และใช้ภาษาไทยรวมกับภาษาเขมรน้อยที่สุด เช่น วัดบางกระบือ วัดกำแพงบางจาก ส่วนชื่อราชการของวัดนิยมใช้ภาษาบาลีหรือสันสกฤตมากที่สุด เช่น วัดเทพนารี วัดบวรมงคล รองลงมาคือใช้ภาษาไทย เช่น วัดดอกไม้ วัดหัวลำโพง และใช้ภาษาไทยรวมกับภาษาเขมรน้อยที่สุด เช่น วัดดวงแข

จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อพื้นบ้านของวัดที่มีสองพยางค์มีจำนวนมากที่สุด เช่น วัดส้มเกลี้ยง วัดช่างแสง รองลงมาคือสามพยางค์ เช่น วัดเนินมะขาม วัดใหญ่ทองเสน และชื่อวัดที่มีสี่พยางค์พบน้อยที่สุด ได้แก่ โภธิมิตรสถิตมหาสีมาราม ส่วนชื่อราชการของวัดที่มีสี่พยางค์มีจำนวนมากที่สุด เช่น วัดปทุมคงคา วัดอุทัยธาราม รองลงมาคือสามพยางค์และห้าพยางค์ เช่น วัดราชคฤห์ วัดเทวีรญาติ และชื่อวัดที่มีสี่พยางค์พบน้อยที่สุด ได้แก่ วัดศรีสุขสถาพรราชวัตรศรีทธาธรรม

การสร้างคำที่ใช้ในการตั้งชื่อพื้นบ้านของวัดใช้คำประสมมากที่สุด เช่น วัดกลางนา วัดหลวงพ่อเต่า รองลงมาคือคำมูล เช่น วัดกำแพง วัดมะเกลือ และคำสมาสมีน้อยที่สุด เช่น วัดทิพย์วารีวิหาร วัดพรหมรังษี ส่วนชื่อราชการของวัดใช้คำประสมมากที่สุด เช่น วัดบางพลัด วัดยายร่ม รองลงมาคือคำสนธิ เช่น วัดราชโกษา วัดสุทธาวาส และคำมูลมีน้อยที่สุด เช่น วัดกระท่อม วัดมะกอก

ความสัมพันธ์ของชื่อพื้นบ้านและชื่อราชการของวัด มีดังนี้ ด้านที่มาของการตั้งชื่อ ชื่อพื้นบ้านที่บอกสภาพแวดล้อมบริเวณวัดหรือสิ่งที่มีอยู่ในวัด เมื่อเปลี่ยนเป็นชื่อราชการแล้วมีความหมายเกี่ยวกับชื่อบุคคลในการสร้างวัดมากที่สุด เช่น วัดคอนคองคา ปรับเปลี่ยนเป็น วัดชัยฉิมพลี ซึ่งเป็นนามของผู้บูรณะวัดคือพระยาสิทธิราชเดโชทัย และคุณหญิงจิว(ฉิมพลี แปลว่า จิว) รองลงมาเป็นชื่อพื้นบ้านที่บอกตำแหน่งหรือตำบลที่ตั้งของวัดเมื่อเปลี่ยนเป็นชื่อราชการแล้วมีความหมายเกี่ยวกับชื่อบุคคลในการสร้างวัด เช่น วัดบางลำพูล่าง ปรับเปลี่ยนเป็น วัดเสวตฉัตร ซึ่งเป็นนามของผู้บูรณะวัดคือกรมหมื่นสุรินทรรักษ์ เสวตฉัตร ด้านที่มาของภาษาในการตั้งชื่อวัดพบว่า วัดที่ใช้ภาษาไทย ในการตั้งชื่อพื้นบ้านมีการปรับเปลี่ยนเป็นภาษาบาลี - สันสกฤต มากที่สุด

เช่น วัดเชิงหวาย ปรับเปลี่ยนเป็น วัดเวตวันธรรมาวาส

ชื่อพื้นบ้านและชื่อราชการของวัดสะท้อนวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อความนึกคิด ความเชื่อของคนในสังคมไทยในแต่ละยุคสมัย เช่น วัดนอก วัดใน เป็นชื่อพื้นบ้านที่แสดงความภูมิใจในถิ่นที่อยู่ของตนและสมาชิกในสังคมมีความผูกพันใกล้ชิด ส่วนชื่อทางราชการของวัดมีความหมายแสดงถึงชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสร้างวัด เช่น วัดเทวีวรญาติ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานชื่อดังกล่าว เนื่องจากจางวางพ่วงผู้สร้างวัดเป็นพระญาติฝ่ายพระเทวีในรัชกาลที่สาม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน สถานที่

กุสุมา รักษมณี กล่าวถึงชื่อท้องที่ในบทความเรื่อง “ภูมินามอันเป็นมงคล”²⁷ โดยใช้ข้อมูลจากชื่อท้องที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ประชาชนยังคงหวาดกลัวจากภัยสงคราม พระมหากษัตริย์จึงใช้รัฐาภิบาลนโยบาย โดยตั้งชื่อท้องที่ที่มีความหมายเป็นมงคล เช่น บ้านท่าม่วง เปลี่ยนเป็น อากาศอำนวย บ้านซั่ว เปลี่ยนเป็น อำนาจเจริญ ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประชาชนอพยพมาตั้งดินแดนในอีสานมากขึ้น จึงมีหมู่บ้านที่ตั้งเป็นเมืองอีกหลายแห่ง และมีการเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเพื่อให้มีความหมายดี มีวิธีการตั้งชื่อ มีดังนี้

1. ชื่อใหม่มีเค้าความหมายเดิม และเพิ่มความหมาย เช่น บ้านนาเลา คำว่า เลาสันนิษฐานว่าหมายถึง พรรณไม้ชนิดหนึ่ง ดอกสีขาว มีประโยชน์ใช้สอยน้อย ประชาชนเปลี่ยนชื่อเป็นวาปีประทุม เพราะคิดว่าดอกบัวมีมากและมีประโยชน์ใช้สอยมากกว่า หรือชื่อบ้านโป่ง หมายถึงพื้นดินมีเกลือสินเธาว์ เป็นอาหารของสัตว์ป่าทั้งหลาย ประชาชนเห็นว่าชื่อเดิมไม่ไพเราะ จึงเปลี่ยนชื่อเป็น พนมไพรแดนมฤค

2. ชื่อใหม่คงความหมายเดิม ซึ่งคงความหมายเดิมแต่ไพเราะสละสลวยมากกว่า เช่น บ้านสระบัว เปลี่ยนชื่อเป็น กมลาสัย หรือชื่อบ้านเมืองเสื่อ เปลี่ยนชื่อเป็น พยัคฆภูมิพิสัย หมายถึง เขตแดน ที่เป็นถิ่นของเสื่อ

3. ชื่อใหม่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคล เช่น บ้านหงส์ ซึ่งหมายถึงที่อยู่ของหงส์ สัตว์ในเทพนิยาย เปลี่ยนชื่อเป็น จตุรพักตรพิมาน หมายถึง พาหนะของผู้ที่มีสี่หน้า คือ พระพรหม ตามเทวด้านานของอินเดีย พระพรหมเป็นเทพผู้ที่มีสี่หน้าและทรงหงส์เป็นพาหนะ ชื่อจตุรพักตรพิมานจึงเกี่ยวข้องกับชื่อเดิม หรือชื่อบ้านทัพค่าย เปลี่ยนชื่อเป็น ชุมพลบุรี

²⁷ กุสุมา รักษมณี, “ภูมินามอันเป็นมงคล,” 54-59.

หมายถึง เมืองซึ่งเป็นที่ตั้งทัพ

น้องนุช มณีอินทร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัด เชียงใหม่”²⁸ โดยใช้ข้อมูลจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างมีหลายวิธี ได้แก่ เพิ่มส่วนประกอบลงในชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยน เช่น หนองผึ่ง เปลี่ยนเป็น หนองผึ่งเหนือ หรือการตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยน เช่น แม่เลย์นอก เปลี่ยนเป็น แม่เลย์

2. การปรับเปลี่ยนด้านคำศัพท์ ได้แก่ ใช้คำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานแทนคำภาษาไทยถิ่นเหนือที่มีความหมายเดียวกันกับชื่อหมู่บ้านเดิม เช่น กาดจี่เหล็ก เปลี่ยนเป็น ตลาดจี่เหล็ก หรือมีความหมายคล้ายชื่อหมู่บ้านเดิม เช่น ไหมริมคลอง เปลี่ยนเป็น ไหมคลองชลประทาน หรือมีความหมายที่ต่างไปจากชื่อหมู่บ้านเดิม เช่น สันทราย เปลี่ยนเป็น ยางพระธาตุ

3. การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ คือ การปรับเปลี่ยนการสะกดคำตามการออกเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น เช่น ป่าเมียงสบกาย เปลี่ยนเป็น สบกาย การปรับเปลี่ยนการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและเขียนตามอักษรวิธีไทย เช่น วังก่อง เปลี่ยนเป็น วังกอง การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น หนองคาย เปลี่ยนเป็น หนองควาย

4. ปัจจัยการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

4.1 ปัจจัยด้านภาษา คือ อิทธิพลด้านภาษาที่มีต่อการปรับเปลี่ยนชื่อ เช่น การปรับเปลี่ยนรูปพยางค์ตามเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ เช่น หลักพัน เปลี่ยนเป็น หลักปัน

4.2 ปัจจัยด้านภูมิประเทศ คือ ความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิประเทศที่มีต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน เช่น ท่าสองแคว เปลี่ยนเป็น สองแคว เพราะหมู่บ้านดังกล่าวไม่มีทำน้ำ เช่นเดิม

4.3 ปัจจัยด้านสังคม คือ อิทธิพลของค่านิยมและทัศนคติใหม่ของชาวเชียงใหม่ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน เช่น การปรับเปลี่ยนตามการให้ความสำคัญกับฐานทัพอากาศ ตัวอย่าง สวนดอก เปลี่ยนเป็น กองบิน 41

4.4 ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง คือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน ได้แก่ การรวมสองหมู่บ้านเป็น

²⁸ น้องนุช มณีอินทร์, “การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่,” 1-154.

หมู่บ้านเดียวกัน เช่น **เด่นผาคัน** และ **ดอนสารภี** เปลี่ยนเป็น **เด่นสารภี**

การปรับเปลี่ยนดังกล่าวแสดงให้เห็นวัฒนธรรมและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ภาษาถิ่นลคบทบาททลงและใช้ภาษาไทยมาตรฐานเพิ่มขึ้น หรือการให้ความสำคัญของคำที่นำมาใช้ตั้งชื่อสถานที่ที่ปรับเปลี่ยนโดยมักจะใช้คำที่ไพเราะและมีความหมายเป็นสิริมงคลเพิ่มขึ้น

ภูมิหลังของจังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภูมิภาคหนึ่งของประเทศไทยที่มีอารยธรรมอันรุ่งเรืองมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้มีพระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของความเจริญรุ่งเรือง จะเห็นได้จากตำนานอุรังคธาตุที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับชุมชนโบราณ โดยชุมชนโบราณมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาเพราะเป็นสถานที่เกิดของเหตุการณ์สำคัญซึ่งทำให้ชุมชนนั้นได้รับการบันทึกไว้ ดังที่ พิเศษ เจียจันทร์พงษ์²⁹ กล่าวว่า

สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เสด็จล่องใต้ผ่านตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งอยู่ริมสองฟากแม่น้ำโขง และเกิดเป็นนิทานปรัมปราของสถานที่นั้นๆ เกี่ยวกับพระพุทธรองค์ ในที่สุดพระพุทธเจ้าได้เสด็จเข้าเขตแคว้นศรีโคตรบูร และพำนักที่คดอยกัปปนคีรี หรือภูกำพร้าว ภูเขาศรีโคตรบูรมานิมิตต์พระพุทธเจ้าไปรับบาตรที่ในเมืองคดลคจนได้รับบาตรของพระองค์มาส่งยังภูกำพร้าว และตั้งความปรารถนาที่จะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต ในครั้งนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสพยากรณ์แก่พระอานนตถึงอนาคตของภูเขาศรีโคตรบูรว่าจะได้ไปเกิดที่เมืองร้อยเอ็ดประตูชาติหนึ่ง และจะเกิดเป็นพญาสุมิตตธรรมวงศา เมื่อรุกขนครอีกชาติหนึ่ง ในชาตินี้จะได้รู้ปนาพระอุรังคธาตุไว้ที่ภูกำพร้าว

ตำนานอุรังคธาตุข้างต้น ทำให้ทราบภูมิหลังของจังหวัดร้อยเอ็ดที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และน่าจะเป็นปัจจัยให้ชุมชนนี้มีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน

เมื่อผู้ศึกษาได้สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2550 จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีวัดจำนวน 1,366 วัด และได้ปรากฏหลักฐานว่าวัดที่มีความงดงามด้านสถาปัตยกรรมนั้นมีเป็นจำนวนมาก ผลงานบางส่วนสร้างสรรค์โดยศิลปินแห่งชาติสาขา

²⁹ พิเศษ เจียจันทร์พงษ์, อุรังคธาตุ (ตำนานพระธาตุพนม), (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เรือนแก้ว, 2537), บทนำ.

ทัศนศิลป์ เช่นนายคำหมา แสงงาม ดังจะเห็นได้จากโบสถ์และซุ้มประตู วัดบึงปลาญชัย อำเภอเมือง และมณฑปพระพุทธบาทจำลองวัดศาล อำเภอเสลภูมิ เป็นต้น นอกจากนี้ชาวร้อยเอ็ดยังมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา โดยการสร้างวัดและพระพุทธรูป การสร้างวัดเช่น วัดฉิมพลีวัน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้สร้างคือพ่อเฒ่าหมื่นมะโฮง พ่อเฒ่าสินสมุทร พ่อเฒ่าเมืองแพน พ่อเฒ่าหลวงเทียม พ่อเฒ่ากรมแสง และพ่อเฒ่าขุนภิบาล ตระกูลเกษมทรัพย์ สร้างวัดเกษมทรัพย์ พัฒนาราม อำเภอเมือง เป็นต้น การสร้างพระพุทธรูปนั้นเห็นได้จากการสร้างพระพุทธรูปยืนปางประทานพรที่สูงที่สุดในประเทศไทยคือพระพุทธรัตนมงคลมหามุนี ประดิษฐานที่วัดบูรพาภิราม อำเภอเมือง เป็นต้น

ด้านประวัติศาสตร์สามารถสรุปความเป็นมาของจังหวัดร้อยเอ็ดได้ว่า จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเมื่อครั้งสมัยก่อนประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์และโบราณคดีกล่าวว่า “ประมาณ 1,800-2,500 ปีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีการตั้งชุมชนบริเวณนี้ ซึ่งเป็นแหล่งลุ่มน้ำและแหล่งเกลือสินเธาว์”³⁰ เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านดอนตาพัน ที่อำเภอสุวรรณภูมิ แหล่งโบราณคดีบ้านโนนม่วง ที่อำเภอพนมไพร และจากการสำรวจแหล่งโบราณคดีได้พบหลักฐานสำคัญหลายชนิด ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ เช่น ภาชนะดินเผาเนื้อหยาบมีความแกร่งน้อย เนื่องจากเผาด้วยอุณหภูมิต่ำผิวนอกสีขาวนวล มีชื่อเรียกเฉพาะว่า “ภาชนะดินเผาแบบร้อยเอ็ด” พบที่แหล่งโบราณคดีโนนกระดิ่ง อำเภอเกษตรวิสัยประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ 12-15 ซึ่งอยู่ในสมัยทวารวดี การตั้งถิ่นฐานของชุมชนได้มีการพัฒนาจนมีลักษณะเฉพาะคือ มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบชุมชน ร่องรอยที่ยังเห็นอยู่ของคูเมืองและคันดิน เช่น บริเวณด้านตะวันออกของวัดบูรพาภิราม ด้านใต้ของเมืองบริเวณโรงเรียนสตรีศึกษา เป็นต้น อีกทั้งในสมัยนี้ได้พบโบราณสถานและโบราณวัตถุสมัยลพบุรี เช่น กู่โพนระฆัง กู่โพนวิท ที่อำเภอเกษตรวิสัย โบราณวัตถุ ได้แก่ รูปเคารพและเครื่องมือเครื่องใช้ในศาสนา เช่น พระพุทธรูป เทวรูป ศิวลึงค์ ภาชนะดินเผา คันฉ่องสำริด กำไลสำริด กลุ่มใบเสมาบริเวณหนองศิลา อำเภอพนมไพร และพระพิมพ์ดินเผาปางนาคปรกที่อำเภอเสลภูมิ เป็นต้น ครั้นถึงพุทธศตวรรษที่ 16-18 ซึ่งอยู่ในสมัยลพบุรีหรือสมัยที่วัฒนธรรมจากอาณาจักรขอมได้แพร่เข้ามาในดินแดนแห่งนี้ และมีหลักฐานด้านสถาปัตยกรรมปราสาทหิน เช่น ปราสาทกู่ที่อำเภอธวัชบุรี และกู่พระโกนาที่อำเภอสุวรรณภูมิ เป็นต้น

³⁰ กรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุจังหวัดร้อยเอ็ด, วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดร้อยเอ็ด, (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2542), 40.

ด้านความสัมพันธ์กับอาณาจักรล้านช้างนั้น “หลักฐานเกี่ยวกับเมืองร้อยเอ็ดขาดหายไปประมาณ 400 ปี ครั้นถึงราว พ.ศ. 2231 เมืองเวียงจันทน์เกิดความไม่สงบ”³¹ พระครูโพนสะเม็ดพร้อมผู้คนประมาณ 3,000 คนได้เชิญเจ้าหน่อขัตติย์อพยพลงมาตามแม่น้ำโขง แล้วมาตั้งมั่นอยู่ที่บริเวณเมืองจำปาศักดิ์ ผู้ปกครองเมืองจำปาศักดิ์มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระครูโพนสะเม็ด จึงได้นิมนต์ให้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและปกครองเมืองจำปาศักดิ์ ต่อมาเจ้าหน่อขัตติย์ได้รับสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์พระนามว่า เจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร ได้ขยายอิทธิพลไปในดินแดนเหนือสองฝั่งแม่น้ำโขง ได้ตั้งเมืองใหม่ขึ้นหลายแห่งและส่งบริวารไปปกครอง เช่น เมืองเชียงแตง เมืองสีทันดร เมืองรัตนบุรี เมืองคำทอง เมืองสาละวัน และเมืองอัตตะปือ เป็นต้น เมื่อพ.ศ. 2256 เจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรได้มอบหมายให้อาจารย์แก้วควบคุมไพร่พลประมาณ 3,000 คน มาสร้างเมืองขึ้นใหม่ในดินแดนอีสานตอนล่าง เรียกว่า เมืองทุ่ง ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ มีเจ้าเมืองต่อมาคือ ท้าวเม็ด ท้าวทน ท้าวเชียง และท้าวสุน

จวบจนสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ ราวพ.ศ. 2316 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยากรมท่าและพระยาพรหมเดินทางมาดูแลหัวเมืองในภาคอีสาน ท้าวทนจึงได้เข้ามาขออ่อนน้อม พระยาทั้งสองจึงมีใบบอกไปยังกรุงธนบุรีขอตั้งท้าวทนเป็นเจ้าเมือง โดยยกบ้านกุ่มฮ้างขึ้นเป็นเมืองร้อยเอ็ดตามนามเดิม ท้าวทนได้รับแต่งตั้งเป็นพระขัติยะวงษา ซึ่งเป็นเจ้าเมืองร้อยเอ็ดคนแรก ส่วนเมืองทุ่งนั้นบรรดากรรมการเมืองเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่ไม่เหมาะสมจึงได้ย้ายไปตั้งบริเวณดงท้าวสาร และให้ชื่อว่า เมืองสุวรรณภูมิ นับแต่นั้นมาทั้งเมืองร้อยเอ็ดและเมืองสุวรรณภูมิล้วนเป็นเมืองขึ้นของกรุงธนบุรี พ.ศ. 2325 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีแห่งใหม่ ทำให้เมืองร้อยเอ็ดและบรรดาหัวเมืองอีสานล้วนต้องขึ้นตรงต่อกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนเมืองร้อยเอ็ดก็ได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจนมีฐานะทางการเมืองและความสำคัญเหนือเมืองสุวรรณภูมิ

ต่อมาพ.ศ. 2326 พระขัติยะวงษา (ทน) ถึงแก่กรรม ท้าวสีลังบุตรคนโตได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระขัติยะวงษา เจ้าเมืองร้อยเอ็ดสืบแทน ต่อมาในปี พ.ศ. 2369 เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ เมื่อกองทัพกบฏถูกตีแตกถอยร่นกลับมา เหล่าทหารของเมืองร้อยเอ็ดได้เข้าโจมตีฆ่าเดิมจนพวกกบฏแตกพ่าย พระขัติยะวงษา (สีลัง) มีความดีความชอบจึงได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาขัติยะวงษา ในพ.ศ. 2418 เกิดสงครามปราบฮ่อที่เวียงจันทน์และหนองคาย เจ้าเมืองอุบลราชธานีได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้ายกกำลังไปปราบ โดยเกณฑ์กำลังพลจากหัวเมืองตะวันออกเฉียงเหนือไปช่วยปราบกบฏ เมื่อกองทัพยกมาถึงเมืองร้อยเอ็ด พระขัติยะวงษา (สาร) และราชวงศ์ (เสื่อ) ได้สมทบกำลังไปปราบฮ่อด้วย เมื่อเสร็จศึก ราชวงศ์ (เสื่อ) ได้รับแต่งตั้งเป็นพระขัติยะวงษา

³¹ เรื่องเดียวกัน, 47.

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครองในระบบมณฑลเทศาภิบาล จึงให้รวมหัวเมืองอีสานเข้าด้วยกัน แล้วแบ่งออกเป็น 4 กองใหญ่ แต่ละกองมีข้าหลวงกำกับการปกครองกองละ 1 คน และมีข้าหลวงใหญ่กำกับราชการอีกชั้นหนึ่งอยู่ที่เมืองจำปาศักดิ์ กองใหญ่ทั้ง 4 กอง ได้แก่ หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ หัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ และหัวเมืองลาวฝ่ายกลาง เมืองร้อยเอ็ดเป็นหัวเมืองเอกในจำนวน 12 เมืองของหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ มีศูนย์การบริหารหัวเมืองอยู่ที่เมืองอุบลราชธานี ในพ.ศ. 2437 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราระบบการปกครองเทศาภิบาลขึ้นใช้ปกครองส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ หัวเมืองลาวกาวจึงเปลี่ยนฐานะเป็นมณฑลลาวกาว ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ และมณฑลอีสานตามลำดับ และเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2455 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้เมืองร้อยเอ็ดได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมณฑลร้อยเอ็ด โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 เมือง คือเมืองร้อยเอ็ด เมืองกาฬสินธุ์ เมืองมหาสารคาม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัฐบาลได้ยกเลิกมณฑลทั่วประเทศ เหลือเพียงจังหวัด และอำเภอ มณฑลร้อยเอ็ดจึงแยกเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ “ร้อยเอ็ด” จึงกลายเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์ การปกครองและการบริหารราชการของจังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างละติจูดที่ 15 องศา 24 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 103 องศา 16 ลิปดาตะวันออก ถึง 104 องศา 21 ลิปดาตะวันออกโดยอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 512 กิโลเมตร จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ 8,299.45 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 5,187,156 ไร่ พื้นที่ของจังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ 5.1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดยโสธร
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 120-160 เมตร มีภูเขาทางตอนเหนือซึ่งติดต่อกับเทือกเขาภูพาน บริเวณตอนกลางของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบลูกคลื่น บริเวณตอนล่างมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำมูลและสาขา ได้แก่

ลำน้ำชี ลำน้ำล้นพลา ลำน้ำเตา เป็นต้น บริเวณที่ราบต่ำอันกว้างขวาง เรียกว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้” มีพื้นที่ประมาณ 80,000 ไร่ มีลักษณะเป็นที่ราบแอ่งกระทะ สาเหตุที่ทุ่งแห่งนี้ได้ชื่อว่า ทุ่งกุลาร้องไห้ มีเรื่องเล่าสืบต่อมาว่า

ชนเผ่ากุลา ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยจากเมืองเมาะตะมะ ประเทศพม่า มีอาชีพเดินทางค้าขายสินค้าระหว่างเมือง นำสินค้าประเภทสีย้อมผ้า เครื่องทองเหลืองต่างๆ เดินทางค้าขายผ่านทุ่งแห่งนี้ ไม่พบหมู่บ้าน ไม่มีน้ำดื่ม ไม่มีต้นไม้เป็นร่มเงา มีแต่หญ้าสูงชันเต็มไปด้วยหมด ส่วนพื้นดินก็เป็นทราย ยากลำบากต่อการเดินทางเสมือนอยู่กลางทะเลทราย ทำให้ชนเผ่ากุลาถึงกับร้องไห้ จึงใช้ชื่อทุ่งแห่งนี้ว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้”³²

จากเรื่องเล่าข้างต้น กล่าวได้ว่าทุ่งกุลาร้องไห้เป็นดินแดนที่แห้งแล้ง ในฤดูแล้งพื้นที่ส่วนใหญ่แห้งแล้งเป็นดินทราย ส่วนในฤดูฝนน้ำจะท่วมทุกปี ได้พื้นดินลงไปก็จะเป็นดินเค็ม ไม่สามารถทำการเกษตรใดๆได้ ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงพื้นที่แห่งนี้จนกระทั่งพลิกพื้นเป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพดีที่สุดของประเทศแห่งหนึ่ง จนได้รับสมญานามว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้ ดินแดนแห่งข้าวหอมมะลิ”

จังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งการปกครองและการบริหารราชการออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การปกครองส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย อำเภอ 17 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ ตำบล 193 ตำบล หมู่บ้าน 2,289 หมู่บ้าน รายชื่ออำเภอ มีดังนี้

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด	อำเภอศรีสมเด็จ
อำเภอจังหาร	อำเภอเกษตรวิสัย
อำเภอปทุมรัตต์	อำเภอจตุรพักตรพิมาน
อำเภอธวัชบุรี	อำเภอพนมไพร
อำเภอโพนทอง	อำเภอเมยวดี
อำเภอโพธิ์ชัย	อำเภอหนองพอก
อำเภอเสลภูมิ	อำเภอสุวรรณภูมิ
อำเภอโพนทราย	อำเภอเมืองสรวง
อำเภออาจสามารถ	กิ่งอำเภอเชียงขวัญ
กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง	กิ่งอำเภอหนองฮี

³²เรื่องเดียวกัน, 284-285.

2. การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง สุขาภิบาล 16 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 177 แห่ง³³

จากข้อมูลและภูมิหลังของจังหวัดร้อยเอ็ดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่มีความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศาสนานั้นจังหวัดร้อยเอ็ดมีวัดมากเป็นอันดับที่สองรองจากจังหวัดนครราชสีมา แต่ที่น่าสนใจคือมีการปรับเปลี่ยนชื่อวัดมากที่สุด ซึ่งผู้ศึกษาจะนำเสนอลักษณะชื่อเดิม และชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนเพื่อการเปรียบเทียบในบทต่อไป

³³ เรื่องเดียวกัน, 22.

บทที่ 2

ลักษณะชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาวិเคราะห์ลักษณะชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด
2. ด้านความหมาย
3. ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด

1. ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด

จากข้อมูลชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 714 ชื่อ ผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาลักษณะทางภาษาของชื่อวัด ดังนี้

- 1.1 จำนวนพยางค์
- 1.2 ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด

1.1 จำนวนพยางค์

ชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดนั้น ผู้ศึกษาจำแนกจำนวนพยางค์ได้ดังนี้

- 1.1.1 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์หนึ่งพยางค์ มีจำนวน 15 ชื่อ

คิดเป็นร้อยละ 2.10 เช่น

วัดกลาง	วัดเหนือ
วัดใหม่	วัดทุ่ง
วัดน้อย	วัดโพธิ์

- 1.1.2 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์สองพยางค์ มีจำนวน 208 ชื่อ

คิดเป็นร้อยละ 29.13 เช่น

วัดบ้านยาง	วัดแก่นทราย
------------	-------------

วัดโคกล่าม	วัดท่าบ่อ
วัดนาดี	วัดยางโทน
วัดนงเหาะ	วัดดงแจ้ง

1.1.3 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์สามพยางค์ มีจำนวน 425 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 59.52 เช่น

วัดบ้านกอก ¹ แก้ว	วัดบ้านน้ำเที่ยง
วัดบ้านมะอี ²	วัดบ้านเขาวุ้ง
วัดบ้านนาเมือง	วัดบ้านแสนสุข
วัดบ้านน้ำใส	วัดบ้านโลกกลาง
วัดบ้านป่าแดง	วัดบ้านหนองคู

1.1.4 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์สี่พยางค์ มีจำนวน 62 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.68 เช่น

วัดตาลท่าสะแบง	วัดบ้านยางจี้เหล็ก
วัดหนองบัวคอนก้อน	วัดบ้านหนองแสงท่า
วัดบ้านโนนสมบูรณ์	วัดบ้านดงยางตีว
วัดบ้านค่านาดี	วัดบ้านหนองบัวโนน

1.1.5 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์ห้าพยางค์ มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ได้แก่

วัดบ้านสะอาดเจริญ	วัดบ้านสะอาดนาดี
-------------------	------------------

1.1.6 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์หกพยางค์ มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ได้แก่

วัดทุ่งสว่างอภิมณั	วัดบุรีสว่างอีโก้ม
--------------------	--------------------

¹ กอก เป็นคำกร่อนที่มาจากคำว่า “มะกอก”

² มะอี หมายถึง ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง ผลแป้นเป็นพูโดยรอบ เนื้อในสีเหลือง กินได้ เมล็ดใช้ทำยาได้ ภาษาไทยมาตรฐานเรียก ฟักทอง, พจน.ราชบัณฑิต หน้า 810

ลักษณะทางภาษาของชื่อเดิมของวัดด้านจำนวนพยางค์ข้างต้น ผู้ศึกษาเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนพยางค์ของชื่อเดิมของวัด

ลำดับ	จำนวนพยางค์	จำนวนของชื่อวัด	ร้อยละ
1.	สามพยางค์	425	59.52
2.	สองพยางค์	208	29.14
3.	สี่พยางค์	62	8.68
4.	หนึ่งพยางค์	15	2.10
5.	ห้าพยางค์	2	0.28
6.	หกพยางค์	2	0.28
	รวม	714	100

ผลการศึกษาลักษณะทางภาษาของชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดด้านจำนวนพยางค์พบว่า ชื่อวัดที่มีสามพยางค์มีจำนวนมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะการตั้งชื่อวัดนิยมตั้งตามชื่อหมู่บ้านซึ่งชื่อหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่มีสองพยางค์³ และมีหน่วยศัพท์ “บ้าน” ในชื่อหมู่บ้านนั้น เมื่อนำชื่อหมู่บ้านที่มีจำนวนสองพยางค์มาตั้งเป็นชื่อวัด และหน่วยศัพท์ “บ้าน” ที่มีจำนวนหนึ่งพยางค์ เพื่อให้ทราบว่าเป็นวัดประจำหมู่บ้านนั้นๆ ดังนั้นจำนวนพยางค์ของชื่อวัดจึงมีสามพยางค์ตามไปด้วย

1.2 ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด

จากข้อมูลชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด⁴ จำนวน 714 ชื่อ ผู้ศึกษาจำแนกหน่วยศัพท์ได้ 1,942 หน่วยศัพท์ จากข้อมูลหน่วยศัพท์นั้นผู้ศึกษาจำแนกที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด ได้ดังนี้

1.2.1 ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทยมาตรฐาน มีจำนวน 1,486 หน่วยศัพท์

คิดเป็นร้อยละ 76.52 เช่น

³ ทุกรายชื่อหมู่บ้านที่ภาคผนวก

⁴ การนำเสนอตัวอย่างชื่อวัดใช้วิธีเว้นวรรคเพื่อแยกให้เห็นหน่วยศัพท์แต่ละหน่วยศัพท์ และผู้ศึกษาขีดเส้นใต้หน่วยศัพท์เพื่อแสดงที่มาของภาษา

วัด ป่า	วัด ดง เก่า
วัด คู คำ	วัด บ้าน หว่า งาม
วัด หนอง คู ⁵ ม่วง ⁶	วัด บ้าน ตะไคร้
วัด บ้าน ทองหลาง	วัด บ้าน นา งาม

1.2.2 ชื่อวัดที่มาจากภาษาถิ่นอีสาน มีจำนวน 212 หน่วยศัพท์

คิดเป็นร้อยละ 10.92 เช่น

วัด บ้าน หมู มั่น ⁷	วัด บ้าน ต่อก้อน ⁸
วัด โสก ⁹ เตย	วัด บ้าน ช้าง ¹⁰
วัด บ้าน โพน ¹¹	วัด บ้าน จี ¹²
วัด วัง ¹³ เหนือ	วัด บ้าน เถียง ¹⁴ นา ชุม
วัด บ้าน ลิ่นฟ้า ¹⁵	วัด บ้าน พิลา ¹⁶

⁵ คู เป็นคำกร่อนที่มาจากคำว่า “ประคู”

⁶ ม่วง เป็นคำกร่อนที่มาจากคำว่า “มะม่วง”

⁷ มั่น หมายถึง ยุ่ง สับสน เช่น ไหมหรือด้ายที่หลุดออกจากกลุ่มที่หาเงื่อนไม่พบ (คำวิเศษณ์), พจน.ราชบัณฑิต หน้า 832, พจน.ภาคอีสาน หน้า 307

⁸ ต่อก้อน หมายถึง ลักษณะสิ่งของขนาดเล็กที่แขวนหรือห้อยอยู่ (คำวิเศษณ์), พจน.ภาคอีสาน หน้า 170

⁹ โสก หมายถึง พื้นที่เป็นแอ่งลึก น้ำไหลจนเป็นร่องลึก (คำนาม), พจน.ภาคอีสาน หน้า 427

¹⁰ ช้าง หมายถึง พื้นที่ยื่นล้ำไป และมีลักษณะแหลม, มุมหรือจุดซึ่งอยู่ในส่วนที่โค้ง (คำนาม), พจน.ภาคอีสาน หน้า 142

¹¹ โพน หมายถึง จอมปลวก, เนินดิน (คำนาม), พจน.ราชบัณฑิต หน้า 805, พจน.ภาคอีสาน หน้า 297

¹² จี หมายถึง ไม้ป่าชนิดหนึ่ง หน่อมีรสขมจัด, ขุยไม้ (คำนาม), พจน.ภาคอีสาน หน้า 60

¹³ วัง หมายถึง บริเวณบางตอนของลำน้ำที่เป็นแอ่งกว้างและลึก (คำนาม), พจน.ภาคอีสาน หน้า 363

¹⁴ เถียง หมายถึง เรือนพักชั่วคราวในทุ่งนา สำหรับอยู่เฝ้าข้าว(คำนาม), พจน.ราชบัณฑิต หน้า 497, พจน.ภาคอีสาน หน้า 193

¹⁵ ลิ่นฟ้า หมายถึง ชื่อต้นไม้ชนิด ฝักแบนยาวใหญ่มาก ฝักอ่อนทำให้สุกแล้วกินได้ เมล็ดใช้ทำยาได้ ภาษาไทยมาตรฐานเรียก เพกา (คำนาม), พจน.ราชบัณฑิต หน้า 797, พจน.ภาคอีสาน หน้า 352

¹⁶ พิลา หมายถึง ชื่อไม้พุ่มชนิดหนึ่ง ชื่อผลไม้ชนิดหนึ่ง มีสีแดงใสคล้ายทับทิม กินได้ เปลือกของต้น ของผล และของราก ใช้ทำยาได้ ภาษาไทยมาตรฐานเรียก ทับทิม (คำนาม), พจน.ภาคอีสาน หน้า 291

วัด บ้าน กุด¹⁷ เต่า

วัด เลิง¹⁸ คา

วัด บ้าน สั้ง¹⁹

วัด หนอง สิม²⁰

1.2.3 ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต มีจำนวน 85 หน่วยศัพท์
คิดเป็นร้อยละ 4.38 เช่น

วัด บ้าน ท่า วารี

วัด ศรี มงคล

วัด บ้าน พระ อุทัย

วัด บ้าน แสน สุข

วัด บ้าน พล ไทย

วัด ไชยา สะอาด

วัด ภู ทอง

วัด นา โค

1.2.4 ชื่อวัดที่มาจากภาษาสันสกฤต มีจำนวน 72 หน่วยศัพท์
คิดเป็นร้อยละ 3.71 เช่น

วัด ป่า โคน ศรี

วัด บ้าน นิเวศน์

วัด บุรพา

วัด บ้าน สีลา แสง

วัด ใต้ วิไล ธรรม

วัด ดอน พระ จันทร์

วัด ไตร ภูมิ

วัด บ้าน สุวรรณภูมิ

1.2.5 ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี มีจำนวน 52 หน่วยศัพท์ คิดเป็น
ร้อยละ 2.68 เช่น

วัด บ้าน กุด สระ

วัด ทุ่ง สว่าง อภิ รมณ์

วัด ถาวร รัง ศรี

วัด นิมพลี

วัด มหา ชาติ

วัด ป่า สามัคคี

วัด บุรี สว่าง อีโก่ม

วัด อริย ไตร ภูมิ

¹⁷ กุด หมายถึง บึง ลำน้ำที่ปลายด้าม(ค่านาม),พจน.ราชบัณฑิต หน้า 133, พจน.ภาคอีสาน หน้า 37

¹⁸ เลิง หมายถึง ที่ลุ่มกว้างใหญ่บนที่ดอน อ่าว คุ้งน้ำ(ค่านาม),พจน.ราชบัณฑิต หน้า 1035, พจน.ภาคอีสาน หน้า 356

¹⁹ สั้ง หมายถึง ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง กิ่งมีหนามใบคล้ายมะขวิด แต่ผลเล็กกว่า รสเปรี้ยว ภาษาไทยมาตรฐานเรียก มะสัง(ค่านาม),พจน.ราชบัณฑิต หน้า 848, พจน.ภาคอีสาน หน้า 401

²⁰ สิม หมายถึง โรงที่พระสงฆ์ประชุมทำสังฆกรรมต่างๆ ภาษาไทยมาตรฐานเรียก โบสถ์(ค่านาม), พจน.ภาคอีสาน หน้า 416

1.2.6 ชื่อวัดที่มาจากภาษาเขมร มีจำนวน 35 หน่วยศัพท์ คิดเป็น ร้อยละ 1.79 เช่น

วัด ดอน <u>สำราญ</u>	วัด ท่า <u>สำราญ</u>
วัด บ้าน นา <u>เจริญ</u>	วัด บ้าน โนน <u>สง่า</u>
วัด เมือง <u>ไพร</u>	วัด บ้าน ผัก <u>แพงพวย</u> ²¹
วัด บ้าน <u>สะอาด</u> นา ดี	วัด บ้าน <u>พนม</u> <u>ไพร</u>

ลักษณะทางภาษาของชื่อวัดด้านที่มาจากภาษาข้างต้น ผู้ศึกษาเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ที่มาภาษาของชื่อเดิมของวัด

ลำดับ	ภาษา	จำนวนของหน่วยศัพท์	ร้อยละ
1.	ภาษาไทยมาตรฐาน	1,486	76.52
2.	ภาษาถิ่นอีสาน	212	10.92
3.	ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต	85	4.38
4.	ภาษาสันสกฤต	72	3.71
5.	ภาษาบาลี	52	2.68
6.	ภาษาเขมร	35	1.79
	รวม	1,942	100

ผลการศึกษาที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัดเดิมในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า วัดใช้ภาษาไทยมาตรฐานตั้งชื่อวัดมากที่สุด เพราะชื่อวัดส่วนใหญ่มาจากชื่อหมู่บ้านซึ่งเป็นภาษาไทยมาตรฐาน

²¹ ชื่อไม่น่าชนิดหนึ่ง ทอดเลื้อยไปตามคิวน้ำ กินได้, พังพวย ก็เรียก(คำนาม), พจน.ราชบัณฑิต หน้า

2. ด้านความหมาย

จากข้อมูลชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 714 ชื่อ ผู้ศึกษาจำแนกความหมาย โดยพิจารณาจากหน่วยศัพท์ทุกหน่วยศัพท์ซึ่งมีทั้งหมด 1,942 หน่วยศัพท์ ได้ดังนี้

2.1 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติ หมายถึง ความหมายที่แสดงตำแหน่งที่ตั้ง ทิศทาง ลักษณะของพื้นที่ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ไม่ได้เป็นผู้สร้าง มีจำนวน 596 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 30.48 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น กลาง ซ้าย นอก บุรพา ใต้ เหนือ หัว โป่ง โนน²² โคน²³ โพน ดอน พนม ภู เกาะ วัง บุ่ง²⁴ ดง ทุ่ง ไพร ป่า เหล่า เดิน²⁵ ลาด นา สวน หนอง บ่อ กุด สระ ท่า คุ บึง คลอง โสภ เลิง พัง ค้าง น้ำ ดิน แ่ง แ่ง²⁶ วารี แสง ลม ฟ้า แดด ภูมิ เสล ไสล เหล็ก สีลา หิน ทราย แจ้ง ผา สว่าง เกลือ ทอง กำ แก้ว สุวรรณ เป็นต้น

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศ และธรรมชาติ เช่น

วัด บ้าน <u>ดอน กลาง</u>	วัด บ้าน <u>จีเหล็ก ซ้าย</u>
วัด บ้าน <u>โป่ง</u>	วัด <u>เกาะ แก้ว</u>
วัด <u>ดง ลาน</u>	วัด บ้าน <u>นา โคน</u>
วัด <u>หนอง ชี</u>	วัด <u>สระ บัว</u>
วัด บ้าน <u>ทราย ขาว</u>	วัด บ้าน <u>น้ำ เกลือ</u>
วัด บ้าน <u>ดอน แก้ว</u>	วัด บ้าน <u>กำ บ่อ</u>

2.2 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย หมายถึง ความหมายที่แสดงลักษณะการรวมกลุ่มของกลุ่มบุคคลเพื่อตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน การบอกสถานที่หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เป็นที่พักอาศัยของมนุษย์ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มีจำนวน 532 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 27.39 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ บ้าน เถียง นิเวศน์ เมือง บุรี (อา)ราม

²² โนน หมายถึง เนิน ที่สูง(คำนาม),พจน.ราชบัณฑิต หน้า 499

²³ โคน หมายถึง ที่ดินที่นูนสูงขึ้นคล้ายเนิน แต่เตี้ยกว่า,พจน.ราชบัณฑิต หน้า 268

²⁴ บุ่ง หมายถึง ที่ดินที่ลุ่มอยู่ติดกับลำน้ำ ฤดูน้ำมีน้ำขังอยู่ คล้ายบึงหรือหนอง,พจน.ราชบัณฑิต หน้า 629

²⁵ เดิน หมายถึง เนิน เทิน ที่สูง,พจน.ราชบัณฑิต หน้า 415

²⁶ แ่ง หมายถึง พืดหินหรือโหนดหินที่ขวางทางน้ำไหลเกิดขึ้นตามแม่น้ำลำคลอง,พจน.ราชบัณฑิต หน้า 149

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย เช่น

วัด <u>บ้าน</u> <u>เถียง</u> <u>นา</u> <u>ชุม</u>	วัด <u>บ้าน</u> <u>นิเวศน์</u>
วัด <u>บ้าน</u> <u>ดง</u> <u>มัน</u>	วัด <u>บ้าน</u> <u>เมือง</u> <u>คลอง</u>
วัด <u>บ้าน</u> <u>หนอง</u> <u>จอก</u>	วัด <u>บุรี</u> <u>สว่าง</u> <u>อิโก่ม</u>
วัด <u>บ้าน</u> <u>โพน</u> <u>ทอง</u> <u>น้อย</u>	วัด <u>เหนือ</u> <u>โสมมา</u> <u>ราม</u>

2.3 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืช และสัตว์ มีจำนวน 418 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 21.52 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น กอก(มะกอก) โก(ตะโก) ขาม (มะขาม) คู่(ประคู่) ม่วง(มะม่วง) กล้วย ข่อย²⁷ ขมิ้น ป่าน โปธิ์ หวาย หว่า สังกาน ฉิมพลีแจม²⁸ เชาว²⁹ ค้อ³⁰ จิก³¹ จาน³² ฟาง³³ เม็ก มะอี จีเหล็ก ตะไคร้ บัว ผือ ขอน หยวก ตอก กระพี เครือ ดอก กุ้ง กล้วย อิ่ง นก หมู โคน ปลา ค้าว (ชื้อปลา) คุณ³⁴ (ชื้อปลา)

²⁷ ข่อย หมายถึง ชื่อไม้ต้นขนาดย่อมถึงขนาดกลาง มักขึ้นตามป่าต่ำและริมแม่น้ำลำคลอง ใบเล็กสาบคาย ใช้ช้ดกได้ เปลือกใช้ทำกระดาษ เรียกว่า กระดาษข่อย

²⁸ แจม หมายถึง ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง มักขึ้นตามชายน้ำ ชายป่า และชายเขาที่ชุ่มชื้น, พง ก็เรียก (คำนาม), พจน.ราชบัณฑิต หน้า 207

²⁹ เชาว เป็นคำที่ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่าสะกดผิด ที่ถูกต้องคือ ขาว หรือขาว หมายถึง ชื่อต้นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ขึ้นในป่าเบญจพรรณทั่วไป ลำต้นสูงใหญ่ ใบมนรูปหัวใจ ปลายแหลม ดอกสีเหลือง คล้ายดอกกระทู้ แต่เล็กกว่า เนื้อไม้สีเหลือง ละเอียด ใช้ทำฝาบ้าน เครื่องเรือน และเครื่องแกะสลัก

³⁰ ค้อ หมายถึง ชื่อปาล์มชนิดหนึ่ง ลำต้นตรง ใบออกเป็นกระจุกทรงกลม แต่ละใบแผ่เป็นวงกลม คล้ายพัด ขอบก้านหยักเป็นสันคม ผลกลม ผิวเรียบ ออกเป็นพวงตามง่ามโคนก้านใบ(คำนาม),พจน.ราชบัณฑิต หน้า 235

³¹ จิก หมายถึง ชื่อไม้ต้นขนาดกลางชนิดหนึ่ง ขึ้นในที่ชุ่มชื้น และที่น้ำท่วมถึง ดอกสีขาว เกสรเพศผู้สีแดงมักออกเป็นช่อยาวย้อยเป็นระย้า(คำนาม), พจน.ราชบัณฑิต หน้า 311

³² จาน หมายถึง ชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง เป็นไม้ต้น ดอกสีแสด ทองธรรมชาติก็เรียก ภาษาไทยมาตรฐานเรียก ทอง

³³ ฟาง หมายถึง ชื่อไม้ต้นขนาดเล็ก ต้นมีหนาม ดอกสีเหลือง เนื้อไม้สีแดงใช้ย้อมผ้าและทำยาสีแดงสด

³⁴ คุณ หมายถึง ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง ไม่มีเกล็ด รูปร่างคล้ายปลาหางเบื่อนซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกัน แต่มีขนาดใหญ่กว่า คือ ยาวได้ถึง 1-1.5 เมตร หัวแหลม ปากกว้าง ฟันแหลมคม ครีบหลังตั้งเด่น ตัวยาวเรียวไปทางหาง แบนข้าง (คำนาม คำว่า “คุณ” เป็นการเขียนที่สะกดผิด คำที่ถูกต้อง คือ คุณ ภาษาไทยมาตรฐานเรียก ค้าว),พจน.ราชบัณฑิต หน้า 237, พจน.ภาคอีสาน หน้า 92

แข็ง³⁵ (ชื่อปลา) ช้าง ลิง จั้ว ขมวน³⁶ ก้าง

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช และสัตว์ เช่น

วัด บ้าน <u>ขมื่น</u>	วัด บ้าน <u>ข่อย</u>
วัด บ้าน นา <u>โพธิ์</u>	วัด บ้าน เหล่า <u>ข้าว</u>
วัด บ้าน หนอง <u>หว่า</u>	วัด บ้าน หนอง <u>จาน</u>
วัด หนอง <u>แวง</u>	วัด บ้าน หนอง <u>ฝั่ง</u>
วัด โคน <u>กก ม่วง</u>	วัด บ้าน <u>กุ่ม น้อย</u>

2.4 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกริยาและคุณสมบัติ หมายถึง ความหมายที่แสดงถึง อากัปกริยา และลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ มีจำนวน 233 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 12 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น แข็ง ตุ่ม อ้อม สะอาด น้อย โป่ง ก่อง เทียง ใหญ่ สูง ส่อง ขวาง ล้อม เกลี้ยง เก่า ใหม่ เลื่อม ชุ่น ชำ เถิง เกิน ชุม เปิด คัน สั้น ยาว ย้อย หลวง สามัคคี หาญ (กล้าหาญ)

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับกริยาและคุณสมบัติ เช่น

วัด บ้าน โพน <u>ตุ้ม</u>	วัด โนน น้ำ <u>อ้อม</u>
วัด <u>คุ่ม สะอาด</u>	วัด พยอม <u>น้อย</u>
วัด โคน <u>ก่อง</u>	วัด บ้าน โนน <u>ขวาง</u>
วัด บ้าน <u>เก่า จั้ว</u>	วัด ผา น้ำ <u>ย้อย</u>
วัด ป่า <u>สามัคคี</u>	วัด บ้าน <u>หาญ</u>

³⁵ แข็ง เป็นคำที่ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่าสะกดผิด ที่ถูกต้องคือ “แข็ง” ซึ่งหมายถึง ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง ลำตัวป้อม แบนข้าง ท้องกลม คอดหางกว้าง หัวโต ปากซึ่งอยู่ปลายสุดของหัวกว้างและเขี้ยวเล็กน้อย ยึดติดไม่ได้ ฟันเล็กแต่แข็งแรง เกล็ดแข็ง ขอบเป็นจักคล้ายหนามยึดแน่นกับหนังและคลุมตลอดทั้งลำตัวและหัว กระดูกแผ่นปิดเหงือกหักเป็นหนาม ใช้แฉกเพื่อช่วยยึดยื่นให้เคลื่อนไหวไปบนบกได้ดี ขอบครีบต่างๆกลม ลำตัวและครีบบมีสีดำคล้ำ ภาษาไทยมาตรฐานเรียก ปลาหมอ

³⁶ ขมวน หมายถึง ชื่อหนอนของแมลงพวกด้วง ปีกแข็งที่กินปลาแห้ง เนื้อแห้ง และอาหารแห้งอื่นๆ โดยทิ้งรอยให้เห็นเป็นขุยเล็กๆ ออกมา เรียกว่า ขี้ขมวน ตัวหนอนมักจะมีสีครีมหรือน้ำตาลอ่อน (คำานม), พจน.ราชบัณฑิต หน้า 164

2.5 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดี ความงามและความเจริญรุ่งเรือง หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงสิ่งที่เป็นไปได้ในทางที่ต้องการ ตลอดจนการเพิ่มพูนก้าวหน้า และสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม มีจำนวน 86 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 4.43 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ได้แก่ ศรี มงคล ประเสริฐ พร เจริญ สมบูรณ์ เรือง งาม จอม มหา อริย ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความดี ความงามและความเจริญรุ่งเรือง เช่น

วัด ศรี มงคล	วัด บ้าน คำ สม ศรี
วัด ป่า โลก ศรี	วัด ดง ประเสริฐ
วัด บ้าน ชุม พร	วัด บ้าน สะอาด เจริญ
วัด เหล่า โพน งาม	วัด ศรี บุญ เรือง

2.6 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล หมายถึง ความหมายที่แสดงถึง ภาวะอาการของบุคคล มนุษย์ อวัยวะของมนุษย์ และเผ่าพงศ์ของมนุษย์ มีจำนวน 17 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.88 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ได้แก่ หัวเข่า แยก พงษ์ ไทย ตาลม ตาหยวก

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล เช่น

วัด บ้าน หัวเข่า	วัด บ้าน ตาลม
วัด บ้าน ตาหยวก	วัด หนอง ไทย
วัด ท่า แยก	วัด ศรี สอน พงษ์

2.7 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความเชื่อและพุทธศาสนา หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงการยอมรับหรือยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความมั่นคงในชีวิต และสิ่งต่างๆที่เป็นองค์ประกอบของพุทธศาสนาทั้งด้านศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ ศาสนธรรม มีจำนวน 17 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.88 ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ บุญ พรหมจรรย์ พระ ชี ลิม กู พระธาตุ

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความเชื่อและพุทธศาสนา เช่น

วัด ศรี บุญ เรือง	วัด บ้าน พรหมจรรย์
วัด บ้าน พระ อุทัย	วัด หนอง ลิม
วัด ดง กู	วัด พระธาตุ เหล่า ฮัก

2.8 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความสุขและความรัก หมายถึง ความหมายที่แสดงถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความสบายใจ เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข มีจำนวน 11 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.58 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ แพง สุข สำราญ อัก ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความสุข และความรัก เช่น

วัด บ้าน นา แพง	วัด บ้าน แสน สุข
วัด ท่า สำราญ	วัด พระธาตุ เหล่า อัก

2.9 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง ความหมายที่แสดงถึง อุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน มีจำนวน 11 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.58 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ถ่าน เรือ แห โอง หม้อ เล้า หอ ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น

วัด หนอง หมิ่น ถ่าน	วัด บ้าน กุด เรือ
วัด บ้าน แห	วัด ดอน โอง
วัด บ้าน เหล่า หม้อ	วัด บ้าน หนอง หม้อ
วัด บ้าน เล้า	วัด บ้าน หอ นก

2.10 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำบอกจำนวน หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงลำดับที่ จำนวนนับ และปริมาณของสิ่งต่างๆ มีจำนวน 10 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.51 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ไตร สอง สาม โทณ หมิ่น ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับคำบอกจำนวน และคำบอกประเภท เช่น

วัด อริย ไตร ภูมิ	วัด บ้าน สอง ชั้น
วัด บ้าน สาม ขา	วัด หัว โทณ

2.11 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชัยชนะและอำนาจ หมายถึง ความหมายที่แสดงถึง การแข่งขันที่มีผู้ชนะ และผู้พ่ายแพ้ ซึ่งในที่นี้ คือ ชนะต่อสิ่งที่ไม่ดี เช่น กิลส มีจำนวน 5 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.26 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ไชย ชัย และพล

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับชัยชนะและอำนาจ เช่น

วัด <u>ไชย</u> วาน	วัด โปธิ์ <u>ชัย</u>
วัด บ้าน <u>พล</u> ไทย	วัด บ้าน โนน <u>ชัย</u> ศรี

2.12 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำบอกประเภท หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงส่วนที่แบ่งย่อยออกไปเป็นพวก จำพวก กลุ่ม ชนิด มีจำนวน 4 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.21 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ แยก ชั้น ห้อง

ชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับคำบอกประเภท ได้แก่

วัด บ้าน สาม <u>แยก</u>	วัด บ้าน สอง <u>ชั้น</u>
วัด สอง <u>ห้อง</u>	วัด บ้าน สอง <u>ห้อง</u>

2.13 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการสร้าง หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงการกำเนิดหรือการทำให้มีสิ่งต่างๆปรากฏขึ้น มีจำนวน 2 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.10 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ก่อ รังสิทธิ

ชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับการสร้าง ได้แก่

วัด บ้าน คอน <u>ก่อ</u>	วัด โปธิ์ <u>รังสิทธิ</u> ³⁷
-------------------------	---

ความหมายที่ใช้ตั้งชื่อวัดจำนวน 13 กลุ่มความหมายข้างต้น มี ผู้ศึกษาเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังตารางที่ 3

³⁷ ผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ของชุมชนพบว่าชื่อนี้ต้องการสื่อความหมายถึงการสร้าง แต่การใช้รูปศัพท์ดังกล่าวไม่ตรงความหมายตามที่คนในชุมชนต้องการ ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่าน่าจะสะกดผิด

ตารางที่ 3 กลุ่มความหมายของชื่อเดิมของวัด

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	จำนวนของหน่วยศัพท์	ร้อยละ
1.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติ	596	30.48
2.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย	532	27.39
3.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืชและสัตว์	418	21.52
4.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกริยาและคุณสมบัติ	233	12.00
5.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดี ความงามและความเจริญรุ่งเรือง	86	4.43
6.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล	17	0.88
7.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความเชื่อและพุทธศาสนา	17	0.88
8.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความสุขและความรัก	11	0.58
9.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้	11	0.58
10.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำบอกจำนวน	10	0.51
11.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชัยชนะและอำนาจ	5	0.26
12.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำบอกประเภท	4	0.21
13.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการสร้าง	2	0.10
	รวม	1,942	100

ผลการศึกษาลักษณะภาษาด้านความหมายพบว่ากลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติมีจำนวนมากที่สุดเพราะชื่อวัดส่วนใหญ่ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่อยู่รอบตัวของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้ชื่อวัดจึงสะท้อนให้เห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างศาสนสถานและสิ่งแวดล้อม กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัยมีจำนวนรองลงมา โดยมีหน่วยศัพท์ “บ้าน” ไว้ในชื่อวัด อาจกล่าวได้ว่าคนในชุมชนใช้ชื่อวัดเป็นเครื่องหมายแสดงชุมชนของตนอีกทางหนึ่งด้วย

3. ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด

รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด หมายถึง รูปแบบการปรากฏของส่วนหลักและส่วนขยาย (ถ้ามี) ของชื่อวัด ส่วนหลัก หมายถึง คำส่วนสำคัญต้องปรากฏเสมอในแต่ละรูปแบบส่วนขยาย หมายถึง คำที่มาขยายส่วนหลักซึ่งชื่อวัดแต่ละชื่อจะมีส่วนขยายหรือไม่ก็ได้ และส่วนขยายอาจจะปรากฏในตำแหน่งใดก็ได้ ทั้งนี้การพิจารณาว่าส่วนใดเป็นส่วนหลักนั้นพิจารณาจากชื่อหมู่บ้านเป็นเกณฑ์ หากชื่อวัดใดไม่ปรากฏชื่อหมู่บ้าน ผู้ศึกษาจะพิจารณาความหมายหลักและความหมายรองของคำที่ประกอบกันเป็นชื่อวัด กล่าวคือ ความหมายหลักเป็นความหมายสำคัญอันเป็นที่มาของการตั้งชื่อวัดซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น ความหมายรอง หมายถึง ความหมายของคำที่มาขยายความหมายหลักจัดเป็นส่วนขยายความหมายหลักให้สมบูรณ์

ผู้ศึกษาได้จำแนกรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดเดิมในจังหวัดร้อยเอ็ดทั้ง 714 ชื่อ โดยระบุส่วนหลักและส่วนขยาย³⁸ ตามเกณฑ์ข้างต้นสามารถแบ่งรูปแบบตามความถี่มากน้อยได้ดังนี้

1. ส่วนหลัก

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงส่วนเดียว โดยส่วนหลักนี้เป็นชื่อหมู่บ้านหรือที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน หรือคำที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 673 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 94.26 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ส่วนหลัก (ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงส่วนเดียวที่เป็นชื่อหมู่บ้าน โดยมีหน่วยศัพท์“บ้าน” หรือไม่มีหน่วยศัพท์“บ้าน”หรือปรากฏเพียงบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน มีจำนวน 629 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 88.10 แบ่งเป็นส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน และคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

วัดบ้านแก่น้อย³⁹

วัดบ้านจิงแดง⁴⁰

วัดบ้านดงมัน⁴¹

วัดบ้านท่าเสี้ยว⁴²

³⁸ การนำเสนอตัวอย่างชื่อวัดใช้ตัวอักษรเข้มเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนหลัก และชื่อวัดที่ใช้อักษรตัวเอนเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนขยาย

³⁹ วัดบ้านแก่น้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านแก่น้อย

⁴⁰ วัดบ้านจิงแดง เป็นวัดประจำหมู่บ้านจิงแดง

⁴¹ วัดบ้านดงมัน เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงมัน

⁴² วัดบ้านท่าเสี้ยว เป็นวัดประจำหมู่บ้านท่าเสี้ยว

วัดบ้านกุดสระ⁴³

วัดบ้านจี้เหล็ก⁴⁴

ส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

วัดป่าดอน⁴⁵

วัดทุ่งสว่าง⁴⁶

วัดโนนน้ำอ้อม⁴⁷

วัดเมืองไพร⁴⁸

วัดโคกสะอาด⁴⁹

วัดเขวาน้อย⁵⁰

ส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

วัดบ้านกอก⁵¹

วัดบ้านคำ⁵²

วัดบ้านคำคุ่ม⁵³

วัดบ้านคุ่ม⁵⁴

วัดบ้านดงบัง⁵⁵

วัดบ้านสามแยก⁵⁶

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

วัดใต้⁵⁷

วัดน้อย⁵⁸

1.2 ส่วนหลัก (ความหมายหลัก)

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 44 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.16 เช่น

⁴³ วัดบ้านกุดสระ เป็นวัดประจำหมู่บ้านกุดสระ

⁴⁴ วัดบ้านจี้เหล็ก เป็นวัดประจำหมู่บ้านจี้เหล็ก

⁴⁵ วัดป่าดอน เป็นวัดประจำหมู่บ้านป่าดอน

⁴⁶ วัดทุ่งสว่าง เป็นวัดประจำหมู่บ้านทุ่งสว่าง

⁴⁷ วัดโนนน้ำอ้อม เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนน้ำอ้อม

⁴⁸ วัดเมืองไพร เป็นวัดประจำหมู่บ้านเมืองไพร

⁴⁹ วัดโคกสะอาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านโคกสะอาด

⁵⁰ วัดเขวาน้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านวัดเขวาน้อย

⁵¹ วัดบ้านกอก เป็นวัดประจำหมู่บ้านกอกใหญ่

⁵² วัดบ้านคำ เป็นวัดประจำหมู่บ้านคำแด้

⁵³ วัดบ้านคำคุ่ม เป็นวัดประจำหมู่บ้านค่านางคุ่ม

⁵⁴ วัดบ้านคุ่ม เป็นวัดประจำหมู่บ้านคุ่มใต้

⁵⁵ วัดบ้านดงบัง เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงพิกุลใต้

⁵⁶ วัดบ้านสามแยก เป็นวัดประจำหมู่บ้านสามแยกโพธิ์ชัย

⁵⁷ วัดใต้ เป็นวัดประจำหมู่บ้านจวนใต้

⁵⁸ วัดน้อย เป็นวัดประจำบ้านกู่กาสิงห์น้อย

วัดป่า	วัดสว่าง
วัดใหญ่	วัดใหม่
วัดโพธิ์	วัดน้อย
วัดป่าหนองผึ่ง ⁵⁹	วัดผาน้ำน้อย ⁶⁰

2. ส่วนขยาย + ส่วนหลัก

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักโดยส่วนหลักนี้เป็นชื่อหมู่บ้าน หรือบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน หรือคำที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 25 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.50 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักนี้เป็นหน่วยศัพท์ที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” หรือคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” หรือส่วนหลักที่มาจากบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน มีจำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.38 ดังนี้

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

วัดมหาธาตุ ⁶¹	วัดพระธาตุเหล่าฮัก ⁶²
วัดบุรีสว่างอีโก้ม ⁶³	วัดป่ากอก ⁶⁴
วัดป่าหนองอึ้ง ⁶⁵	วัดป่าโคกศรี ⁶⁶
วัดหัวหนองแวง ⁶⁷	วัดนอกงูเหลือม ⁶⁸

⁵⁹ วัดป่าหนองผึ่ง เป็นชื่อที่มีที่มาจากพื้นที่ก่อนการสร้างวัดที่มีลักษณะกายภาพเป็นพื้นที่ป่า หนองน้ำ ต้นไม้ขนาดใหญ่และมีผึ่งเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันไม่มีลักษณะดังกล่าว

⁶⁰ วัดผาน้ำน้อย เป็นชื่อที่มีที่มาจากหน้าผาเล็กๆที่มีน้ำหยดในฤดูร้อน

⁶¹ วัดมหาธาตุ เป็นวัดประจำหมู่บ้านธาตุ

⁶² วัดพระธาตุเหล่าฮัก เป็นวัดประจำหมู่บ้านเหล่าฮัก

⁶³ วัดบุรีสว่างอีโก้ม เป็นวัดประจำหมู่บ้านอีโก้ม

⁶⁴ วัดป่ากอก เป็นวัดประจำหมู่บ้านกอก

⁶⁵ วัดป่าหนองอึ้ง เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองอึ้ง

⁶⁶ วัดป่าโคกศรี เป็นวัดประจำหมู่บ้านโคกศรี

⁶⁷ วัดหัวหนองแวง เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองแวง

⁶⁸ วัดนอกงูเหลือม เป็นวัดประจำบ้านงูเหลือม

วัดตาลท่าสะแบง⁶⁹วัดโพธิ์ศรีม่วงลาด⁷⁰

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน และคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

วัดบูรพาบ้านคู⁷¹วัดป่าบ้านเปลือย⁷²วัดใหญ่บ้านคอนกลอย⁷³วัดโพธิ์ศรีบ้านกระจาย⁷⁴

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่มาจากบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

วัดอู่แม่⁷⁵วัดภูทอง⁷⁶

2.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก (ความหมายหลัก)

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.12 เช่น

วัดโพธิ์รังสิตธิ์

วัดอุตราราม

วัดศรีสอนพงษ์

วัดเหนือโสมาราม

วัดใหม่สามัคคี

วัดอริยไตรภูมิ

วัดหลักคำเมืองอ้อ⁷⁷

วัดศรีอัมภวัลย์

3. ส่วนหลัก + ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย โดยส่วนหลักนี้เป็นชื่อหมู่บ้านหรือบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน หรือคำที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

⁶⁹ วัดตาลท่าสะแบง เป็นวัดประจำหมู่บ้านสะแบง

⁷⁰ วัดโพธิ์ศรีม่วงลาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านม่วงลาด

⁷¹ วัดบูรพาบ้านคู เป็นวัดประจำหมู่บ้านคู

⁷² วัดป่าบ้านเปลือย เป็นวัดประจำหมู่บ้านเปลือย

⁷³ วัดใหญ่บ้านคอนกลอย เป็นวัดประจำหมู่บ้านคอนกลอย

⁷⁴ วัดโพธิ์ศรีบ้านกระจาย เป็นวัดประจำหมู่บ้านกระจาย

⁷⁵ วัดอู่แม่ เป็นวัดประจำหมู่บ้านป่าแม่

⁷⁶ วัดภูทอง เป็นวัดประจำหมู่บ้านไสลทอง

⁷⁷ วัดหลักคำเมืองอ้อ เป็นชื่อที่มีที่มาจากพื้นที่ก่อนการสร้างวัดที่มีต้นอ้อเป็นจำนวนมากเป็นเมืองๆ

หนึ่งของต้นอ้อ

3.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.98 เช่น

วัดโพธิ์ชัย

วัดสระแก้ว

วัดป่าหนองแสง

3.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) + ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่มาจากบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน หรือชื่อหมู่บ้าน โดยไม่มีหน่วยศัพท์ “บ้าน” หรือไม่มีหน่วยศัพท์ “บ้าน” มีจำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.98

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ตามด้วยส่วนขยาย ได้แก่

วัดดงกลาง⁷⁸

วัดดงภู⁷⁹

วัดท่าสะอาด⁸⁰

วัดหนองบัวดอนก้อน⁸¹

วัดหนองคัน⁸²

วัดหนองสิม⁸³

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ตามด้วยส่วนขยาย ได้แก่

วัดหนองผือดอนคู⁸⁴

4. ส่วนขยาย + ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก และตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ส่วนขยาย + ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักเท่านั้น

⁷⁸ วัดดงกลาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงสว่าง

⁷⁹ วัดดงภู เป็นวัดประจำบ้านดงแก้ว

⁸⁰ วัดท่าสะอาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านท่าส้มป่อย

⁸¹ วัดหนองบัวดอนก้อน เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองบัวหลวงพัฒนา

⁸² วัดหนองคัน เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองสำราญ

⁸³ วัดหนองสิม เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองกง

⁸⁴ วัดหนองผือดอนคู เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองผือ

และตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ได้แก่
 วัดศรีบุญเรือง

ตารางที่ 4 รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อเดิมของวัด

ลำดับ	รูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์	จำนวน รูปแบบ การ ประกอบ หน่วยศัพท์	ร้อยละ
1.	ส่วนหลัก	673	94.26
	1.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	629	88.10
	1.2 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)	44	6.16
2.	ส่วนขยาย + ส่วนหลัก	25	3.50
	2.1 ส่วนขยาย + ส่วนหลัก (ชื่อหมู่บ้าน)	17	2.38
	2.2 ส่วนขยาย + ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)	8	1.12
3.	ส่วนหลัก + ส่วนขยาย	15	2.10
	3.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ ส่วนขยาย	8	1.12
	3.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย	7	0.98
4.	ส่วนขยาย + ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	1	0.14
	4.1 ส่วนขยาย + ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	1	0.14
รวม		714	100

การศึกษาชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัดพบว่ารูปแบบของชื่อวัดที่มีเฉพาะส่วนหลักซึ่งมาจากชื่อหมู่บ้านมีมากที่สุด ทั้งที่มีหน่วยศัพท์ “บ้าน” และไม่มีหน่วยศัพท์ “บ้าน” ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันระหว่างชุมชนและศาสนา

4. สรุป

ผลการศึกษาลักษณะชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด ในบทนี้สรุปได้ว่า ด้านลักษณะทางภาษาเกี่ยวกับจำนวนพยางค์พบว่าชื่อวัดที่มีสามพยางค์มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือสองพยางค์ ลักษณะทางภาษาเกี่ยวกับที่มาของภาษาพบว่าหน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากภาษาไทยมาตรฐานมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาถิ่นอีสาน ส่วนความหมายพบว่ากลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย ส่วนด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัดนั้นพบว่ารูปแบบที่มีเฉพาะส่วนหลักซึ่งมีที่มาจากชื่อหมู่บ้านมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบส่วนขยาย + ส่วนหลัก ในบทต่อไปผู้ศึกษาจะกล่าวถึงลักษณะชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

วัดนิเวศน์

วัดคงยาง

1.1.3 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์สามพยางค์ มีจำนวน 183 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.63 เช่น

วัดเขมาวาส	วัดเจริญผล
วัดท่าสว่าง	วัดโนนศิลา
วัดพุลเกษม	วัดศรีธรรม
วัดแสงประทีป	วัดห้วยนารี
วัดบ้านดงเกลือ	วัดอุบลทิพย์

1.1.4 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์สี่พยางค์ มีจำนวน 228 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 31.93 เช่น

วัดสว่างห้วยว ¹	วัดจินตามณี
วัดดอนสำราญใต้	วัดป่าศิรีวัน
วัดโพธิ์ศรีแก่นทราย	วัดเก่าปู่ผาราม
วัดราชสีมา	วัดมงคลประสิทธิ์
วัดวิเศษไพโรสถ์	วัดศิริโพธิ์ดำ

1.1.5 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์ห้าพยางค์ มีจำนวน 125 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.51 เช่น

วัดจิรประภาวาส	วัดดอนประดิษฐาราม
วัดบึงตาลสามัคคี	วัดอรุณวนาราม
วัดวาริเกษมราษฎร์	วัดหนองแสงโนนสมบูรณ์

1.1.6 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์หกพยางค์ มีจำนวน 71 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.94 เช่น

วัดฉิมพลีพิจิตราราม	วัดดงเย็นมหาวิหาร
วัดป่าสมุนไพรร้อยเอ็ด	วัดโพธิ์ศรีบ้านหนองหัวคน
วัดประสาทวิทยาราม	วัดสว่างอารมณ์เชิงใหญ่

¹ จ้ว หมายถึง วัว โโค ก็เรียก, พจน.ราชบัณฑิต หน้า 215, พจน.ภาคอีสาน หน้า 195.

1.1.7 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์เจ็ดพยางค์ มีจำนวน 9 ชื่อ

คิดเป็นร้อยละ 1.26 เช่น

วัดป่าโลกศรีรัตนาราม	วัดศิริมงคลวนาราม
วัดนันทกาประชานิมิตร	วัดอรุณวิเวกธรรมมาราม

1.1.8 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์แปดพยางค์ มีจำนวน 9 ชื่อ

คิดเป็นร้อยละ 1.26 เช่น

วัดท่าวาริปฐมวนาราม	วัดนาดีศรีสว่างนาราม
วัดศิริแสงสว่างเจริญธรรม	วัดไตรรั้งสถุญ์รักจิตวัน

1.1.9 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยจำนวนพยางค์เก้าพยางค์ มีจำนวน 3 ชื่อ

คิดเป็นร้อยละ 0.43 ได้แก่

วัดหนองขำวิมลรัตนโกสินทร์	วัดท่าสะอาดประชาราษฎร์รั้งสถุญ์
วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม	

ลักษณะทางภาษาของชื่อวัดด้านจำนวนพยางค์ข้างต้น ผู้ศึกษาเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนพยางค์ของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

ลำดับ	จำนวนพยางค์	จำนวนของวัด	ร้อยละ
1.	สี่พยางค์	228	31.93
2.	สามพยางค์	183	25.63
3.	ห้าพยางค์	125	17.51
4.	สองพยางค์	84	11.76
5.	หกพยางค์	71	9.94
6.	เจ็ดพยางค์	9	1.26
7.	แปดพยางค์	9	1.26
8.	เก้าพยางค์	3	0.43
9.	หนึ่งพยางค์	2	0.28
	รวม	714	100

ผลการศึกษาลักษณะทางภาษาของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดด้านจำนวน พยางค์พบว่า ชื่อวัดที่มีสัพพยางค์มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งอาจจะมาจากเหตุผลสำคัญ ๒ ประการ คือ ประการที่หนึ่งการปรับเปลี่ยนชื่อวัดโดยการเพิ่มหน่วยศัพท์บางหน่วยในชื่อเดิม เช่น เพิ่มหน่วยศัพท์ “โพธิ์” และ “ศรี” ในชื่อวัดแก่นทราย ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนจึงเป็น วัดโพธิ์ศรีแก่นทราย การเติมหน่วยศัพท์ดังกล่าวแสดงให้เห็นค่านิยมเรื่องสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา คือต้นโพธิ์และความ เป็นสิริมงคล คือ ศรี หรือเติมหน่วยศัพท์ “สว่าง” ลงในชื่อเดิมเป็น วัดสว่างหนองเปิด และวัดสว่าง หนองแวง การเติมหน่วยศัพท์ดังกล่าวแสดงให้เห็นค่านิยมเรื่องจิตใจที่สะอาดผ่องแผ้ว ซึ่งเป็น อานิสงส์ของการทำบุญ ประการที่สองการปรับเปลี่ยนชื่อวัดโดยใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ อันได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาคังกล่าวมีจำนวนพยางค์มากกว่าภาษาไทย มาตรฐาน หรือภาษาอีสาน รวมทั้งการสร้างคำด้วยวิธีสมาสก็เป็นสาเหตุให้ชื่อวัดมีจำนวนพยางค์ สัพพยางค์

1.2 ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด

จากข้อมูลชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 714 ชื่อ ผู้ศึกษาจำแนก จำนวนหน่วยศัพท์ได้ 1,801 หน่วยศัพท์ จากข้อมูลหน่วยศัพท์ดังกล่าวจำแนกที่มาของภาษาที่ใช้ ตั้งชื่อวัดได้ดังนี้

1.2.1 หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต มีจำนวน 467

หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 25.94 เช่น

วัด สว่าง อุทัย	วัด ห้วย นารี
วัด ชาตินิยม	วัด ชลธาร อุดม
วัด อุทก วรา ราม	วัด เอก สัตย์ บำรุง
วัด วารี สุกัณฑ์ วาส	วัด แสง อรุณ ผดุง สันต์
วัด ศรี วิสัย ² ภูญา ราม	วัด ชัย ศรี มงคล วนา ราม

1.2.2 หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาไทยมาตรฐาน มีจำนวน 457 หน่วยศัพท์

คิดเป็นร้อยละ 25.37 เช่น

วัด โโก ³ ศรี ภัฏญา ราม	วัด สระพัง ⁴ ทอง
------------------------------------	-----------------------------

² วัดศรีวิสัยคณาารม เป็นชื่อวัดที่ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่า ผู้ตั้งชื่อสะกดคำว่า วิสัย ไม่ถูกต้อง เพราะบริบทของชื่อวัดนี้ ผู้ตั้งชื่อน่าจะเจตนาให้มีความหมายว่า งดงาม ซึ่งมีรูปเขียน วิไล

³ โโก เป็นคำกร่อนที่มาจากคำว่า “ตะโก”

วัด <u>ป่า</u> ศรี โพธิ์ ชัย	วัด <u>เก่า</u> ปุบผา ราม
วัด <u>ท่า</u> วารี ปทุม วนา ราม	วัด <u>หนอง</u> ไสล
วัด <u>สว่าง</u> <u>น้ำ</u> <u>คำ</u>	วัด ศรี บุญ เรือง

1.2.3 หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาบาลี มีจำนวน 397 หน่วยศัพท์

คิดเป็นร้อยละ 22.04 เช่น

วัด <u>ขันติ</u> นิवास	วัด <u>ปิยะ</u> วาส บำรุง
วัด <u>สุ</u> <u>ปัญญา</u> ราม	วัด <u>อนุราช</u> คณา ราม
วัด <u>เสมา</u> ท่า ค้อ	วัด อรุณ <u>วิเวก</u> ธรรม มาราม
วัด <u>อัมพ</u> วนา ราม	วัด <u>อุบล</u> ทิพย์

1.2.4 หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาสันสกฤต มีจำนวน 369 หน่วยศัพท์

คิดเป็นร้อยละ 20.49 เช่น

วัด กลาง <u>อุดม</u> <u>เวทย์</u>	วัด <u>ประสิทธิ์</u> ราม
วัด โนน <u>สุวรรณ</u> <u>อาร์มณ</u>	วัด <u>ป่า</u> <u>อุทยาน</u>
วัด <u>สว่าง</u> <u>ศรี</u> <u>วิไล</u>	วัด <u>จันทรา</u> วาส
วัด เทวา <u>พิทักษ์</u>	วัด <u>มาลา</u> <u>ภิรมย์</u>

1.2.5 หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาเขมร มีจำนวน 61 หน่วยศัพท์

คิดเป็นร้อยละ 3.39 เช่น

วัด <u>เจริญ</u> มงคล	วัด <u>ช่วย</u> <u>ราชฎ์</u> <u>บำรุง</u>
วัด <u>ชัย</u> <u>อำนาจ</u>	วัด <u>ท่า</u> <u>สำราญ</u>
วัด ศรี <u>สง่า</u> <u>ประชา</u> ธรรม	วัด โพธิ์ ศรี <u>สะอาด</u>

1.2.6 หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาถิ่นอีสาน มีจำนวน 48 หน่วยศัพท์

คิดเป็นร้อยละ 2.66 เช่น

⁴ พัง หมายถึง แอ่ง บ่อ หนอง กระพัง กระจัง หรือสะพัง ก็เรียก และวัดสระพังทองนั้นเป็นชื่อวัดที่ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่า ผู้ตั้งชื่อสะกดคำว่า สะพัง เป็น สระพัง คำนับรูปคำจึงเป็น สระพัง

⁵ วัดสว่างศรีวิไล เป็นชื่อวัดที่ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่า ผู้ตั้งชื่อสะกดคำว่า วิไล ไม่ถูกต้อง เพราะบริบทของชื่อวัดนี้ ผู้ตั้งชื่อวัดน่าจะเจตนาให้มีความหมายว่า งามงาม ซึ่งมีรูปเขียน วิไล

เข้าด้วยกันก็จะเป็นหน่วยศัพท์ทั้งสิ้น 1,233 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 68.47 แสดงให้เห็นว่าชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนนี้ใช้หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตมากขึ้น ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องจากการใช้หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตนั้นทำให้ชื่อวัดมีความพิเศษแตกต่างกับชื่อสถานที่ทั่วไปในท้องถิ่น กล่าวคือ มีเสียงที่ไพเราะ และมีความหมายเป็นมงคล หรือเหมาะสมกับความ เป็นศาสนสถานมากยิ่งขึ้น

2. ด้านความหมาย

จากข้อมูลชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 714 วัด ผู้ศึกษาจำแนกความหมายโดยพิจารณาจากหน่วยศัพท์ทุกหน่วยศัพท์ซึ่งมีทั้งหมด 1,801 หน่วยศัพท์ ได้ดังนี้

2.1 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติ หมายถึง ความหมายที่แสดงตำแหน่งที่ตั้ง ทิศทาง ลักษณะของพื้นที่ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ไม่ได้เป็นผู้สร้าง มีจำนวน 609 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 33.81 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น กลาง หัว ซ้าย นอก เหนือ ใต้ ทักษิณ บุรพา อุดร โนน โดก คอน เนิน โพน ไสล ภู ศิริ สนาม ป่า ทุง ดง วนา วัน วาน ไพร ไพรสมนต์ ไพรसान⁷ อรัญ นา เกาะ หนอง ห้วย คลอง คุ้ง วัง วารี วาปี ชลธาร บึง ท่า คงคา สระ พัง แสง แจ้ง สว่าง ผา อุทก ภูมิ จันทร⁸ จันท จันทรา รังษี ประภา จันทร⁸ น้ำ ศิลา ทราย ไสล สุรียา สุรีย เสล ดิน เหล็ก เกตุ⁸ เกลือ แก้ว คำ ทอง มณี รัตนา รัตน นิล สุพรรณ สุวรรณ

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติ เช่น

วัด <u>อุดร</u> นรา เขต	วัด <u>ป่า</u> <u>ศิริ</u> <u>วัน</u>
วัด <u>หนอง</u> <u>ไสล</u>	วัด เวฬุ <u>วนา</u> ราม
วัด <u>ศรี</u> สะอาด <u>ไพร</u> <u>सान</u>	วัด <u>คุ้ง</u> สะอาด <u>วนา</u> ราม
วัด <u>ศิลา</u> พัฒนา <u>ภูมิ</u>	วัด <u>สระ</u> <u>เกตุ</u> อาราม
วัด <u>สว่าง</u> <u>คอน</u> <u>แก้ว</u>	วัด <u>สระ</u> <u>แก้ว</u> มหา <u>นิล</u>
วัด <u>ศรี</u> <u>มณี</u>	วัด <u>รัตน</u> ไตร <u>คม</u>
วัด <u>ศรี</u> <u>ทอง</u> <u>นพคุณ</u>	วัด <u>ป่า</u> <u>น้ำ</u> <u>คำ</u> พัฒนา

⁷ ผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ของชุมชนพบว่าชื่อนี้ต้องการสื่อความหมายถึงป่าไม้ แต่การใช้รูปศัพท์ดังกล่าวมีความหมายไม่ตรงตามที่คนในชุมชนต้องการ ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่าน่าจะสะกดผิด

⁸ เกตุ หมายถึง ธง, ชื่อดาวพระเคราะห์ดวงที่ 9 ตำแหน่งที่ดวงจันทร์ผ่านจากเหนือระนาบสุริยวิถี

2.2 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดี ความงามและความเจริญรุ่งเรือง หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงสิ่งที่เป็นไปในทางที่ต้องการ ตลอดจนการเพิ่มพูนก้าวหน้า และสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม มีจำนวน 339 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 18.82 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น ดี ประเสริฐ มิ่ง มงคล ศิริ ศรี สวัสดิ์ สิริ สุนทรฯ สุนทร คุณ เจริญ ประสิทธิ์ ประสิทธิ์ฯ เรือง พูล ไพบูลย์ สมบูรณ์

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความดี งามและความเจริญรุ่งเรือง เช่น

วัด นาดี <u>ศรี</u> สว่าง วนา ราม	วัด โภธิ์ ไทร คง <u>ประเสริฐ</u>
วัด มิ่ง เมือง	วัด เทพ ชัย <u>มงคล</u>
วัด <u>ศิริ</u> โภธิ์	วัด สระ แคน <u>เจริญ ศรี</u>
วัด <u>ศรี</u> ศรีทธา ธรรม	วัด วารี <u>สวัสดิ์</u>
วัด <u>สมบูรณ์</u> สุนทรฯ ราม	วัด สว่าง <u>ไพบูลย์</u>
วัด <u>วิเศษ</u> ไพรสมณ์	วัด <u>จอม ศรี วรา</u> ราม

2.3 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย หมายถึง ความหมายที่แสดง ลักษณะการรวมกลุ่มของกลุ่มบุคคลเพื่อตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน และการบอกสถานที่หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เป็นที่พักอาศัยของมนุษย์ มีจำนวน 219 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 12.17 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ บ้าน นคร บุรี ปุราธานี เมือง เขต ชาติ อาศรม อาสม คาม นิवास (อา)ราม (อา)วาส

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับชุมชน และที่อยู่อาศัย เช่น

วัด บุญพา <u>ราม</u> บ้าน <u>ขมิ้น</u>	วัด มงคล <u>นิเวศน์</u>
วัด <u>นิเวศ</u> วนา <u>ราม</u>	วัด อรัญญิ <u>คาม</u>
วัด <u>นิคม</u> พัฒนา <u>ราม</u>	วัด จำปา <u>นคร</u>
วัด <u>ไทย</u> เจริญ เหล่า <u>หัว ภู</u>	วัด บุรณะ <u>เขต</u>

2.4 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล หมายถึง ความหมายที่แสดงถึง กริยาอาการของบุคคล มนุษย์ อวัยวะของมนุษย์ และเผ่าพงศ์ของมนุษย์ มีจำนวน 141 หน่วย ศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 7.84 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น กัญญา กัลยา คน

(อา)จารย์ จารี ธาดา ธิดานารี ประชา มานู มิตร ราษฎร ราษฎร์ วรรณ พงษ์ จิต จิตตา
อารมณ กิจจา เกษ ศรีษะ ตาแสง ดาลม

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับคนและ
วงศ์ตระกูล เช่น

วัด โก ศรี <u>กัญญา</u> ราม	วัด ศรี อริย <u>วงศ์</u>
วัด ศรี สุพรรณ <u>กัลยา</u> อ่าง ทอง	วัด ศรี มหา <u>ราษฎร</u> บำรุง
วัด ไตร ภูมิ คณา <u>จารย์</u>	วัด ธรรม <u>จารี</u> นิवास
วัด โพธิ์ <u>พงษ์</u> <u>ราษฎร</u> บูรณะ	วัด หนอง <u>ตาแสง</u>

2.5 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืช และสัตว์ มีจำนวน 131 หน่วยศัพท์ คิดเป็น
ร้อยละ 7.27 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น โก(ตะโก) กุง ขัดเค้า ขมื่น เขวา จอก
พันธุ์ มาลี มาลา สาลา โพธิ์ โพธิ โภธา สะแบง จำปา อัมพ อัม บุปผา จาน ฉิมพลี แวง
ชมพู พฤษพา รัชญา พิภูล ยาง อุบล ปทุม ประทุม เวฬุ ประคู้ กอก(มะกอก) ตอ ชำ โด หมู
อีโก้ม ูงเหลื่อม เสือ มหิงษา รามิ วานร งัว ปลา ค้าว(ชื่อปลา) หัว ก้าง

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับ พืช และ
สัตว์ เช่น

วัด <u>บุปผา</u> ราม	วัด ดง สว่าง <u>โภธา</u> ราม
วัด <u>เวฬุ</u> วัน วรา ราม	วัด <u>ปทุม</u> วนา ราม
วัด สะอาด บ้าน <u>กอก</u>	วัด <u>วานร</u> นิवास
วัด ป่า เหล่า <u>เสือ</u>	วัด <u>มหิงษา</u> ราม

2.6 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความเชื่อและพุทธศาสนา หมายถึง ความหมายที่
แสดงถึงการยอมรับหรือยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความมั่นคงในชีวิต
และสิ่งต่างๆที่เป็นองค์ประกอบของพุทธศาสนาทั้งด้านศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ ศาสนธรรม มี
จำนวน 118 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 6.55 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น ดวง
จักรวาล โขด เจ้าปู่ มเหศักดิ์ ศรีทธา เทพ เทวา สวรรค์ พรหม บุญ จักร สังข์ สิงห์ หงส์
อินทร อินทรา อินทา อัมรินทร์ โกสินทร์ เจดีย์ ธาตุ พระธาตุ อุ้มง พุทธบาท กู๋ วิหาร สี่มา
เสมา อาสน์ ชั้นดี ธรรม เมตตา สีล สีลา พระ ศาสดา โสดา พระเจ้า สัตย์

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ
และศาสนา เช่น

วัด แก้ว <u>ดวง</u> ดี	วัด <u>โชค</u> ชัย โนน ขวาง
วัด พรหม ศรี สว่าง	วัด <u>สังข์</u> ทอง
วัด โพธิ์ ศรี บุญ เรือง	วัด หนอง ชำ วิมล รัตน <u>โกสินทร์</u>
วัด ดง <u>เจ้าปู่</u> เมศศักดิ์	วัด ศรี <u>ศรัทธา</u> ธรรม
วัด เกาะ แก้ว <u>เจดีย์</u> राम	วัด <u>เสมา</u> ไตร ราษฎร์

2.7 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกริยาและคุณสมบัติ หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงอากัปกิริยา และลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ เพื่อให้มีความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น มีจำนวน 106 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 5.89 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ มั่น เก่า สม แจ่ม นิยม ขวาง เย็น หลวง สะอาด ชุม น้อย ผลิ เอี่ยม ใหญ่ สุคันธา แก่น สามัคคี หยาด จ้อก้อ ย้อย เปิด เจือง โฆษะ สูง ฮี (รี) อุ่ม⁹

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับกริยาและคุณสมบัติ เช่น

วัด <u>แจ่ม</u> อารมณ	วัด <u>น้อย</u> เจริญ ศรี
วัด วารี <u>สุคันธา</u> วาส	วัด ท่า ยาง <u>ชุม</u> น้ำเงิน
วัด <u>ใหม่</u> สุข สมบูรณ์	วัด <u>เก่า</u> ปุบผา राम
วัด ได้ <u>สูง</u> ยาง	วัด <u>สะอาด</u> ธรรม ทาน

2.8 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชัยชนะและอำนาจ หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงการแข่งขันที่มีผู้ชนะ และผู้พ่ายแพ้ ซึ่งในที่นี้ คือ ชนะต่อสิ่งที่ไม่ดี มีจำนวน 37 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 2.05 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ชัย ไชย ไชยา พิชัย อำนาจ เฉลพล

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับชัยชนะเช่น

วัด <u>ไชย</u> ทอง	วัด <u>ชัย</u> อำนาจ
วัด อุดม <u>พิชัย</u>	วัด สุริย <u>เดช</u> ศรี นวน

2.9 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการสร้าง หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงการกำเนิดหรือการทำให้มีสิ่งต่างๆปรากฏขึ้น มีจำนวน 26 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 1.44 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ประดิษฐา นิमित รั้งสฤษดิ์ รั้งสรรค์ รั้งสฤษฎี รั้งสิทธิ์

⁹ อุ่ม เป็นคำที่กร่อนมาจากคำว่า “ซุ่ม”

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับการสร้าง

วัด <u>คอน</u> <u>ประดิษฐา</u> <u>ราม</u>	วัด <u>นิมิต</u> <u>ธัญญา</u> <u>ผล</u>
วัด <u>ท่า</u> <u>สะอาด</u> <u>ประชา</u> <u>ราษฎร์</u> <u>รังสฤษฎ์</u>	วัด <u>สุดา</u> <u>รังสรรค์</u>
วัด <u>ราษฎร์</u> <u>รังสฤษฎ์</u>	วัด <u>นันท</u> <u>รังสิทธิ</u>

2.10 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความสุขและความรัก หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความสบายใจ เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข มีจำนวน 25 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 1.39 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ บันเทิง เกษม เขมา นันท นันทิ นันท ปิยะ สุข สำราญ แพง ฮัก

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความสุข

เช่น

วัด <u>ราษฎร์</u> <u>บันเทิง</u>	วัด <u>วาริ</u> <u>เกษม</u> <u>ราษฎร์</u>
วัด <u>เขมา</u> <u>วาส</u>	วัด <u>นันทกา</u> <u>ประชา</u> <u>นิมิตร</u>
วัด <u>ปิยะ</u> <u>วาส</u>	วัด <u>คอน</u> <u>สำราญ</u> <u>ใต้</u>

2.11 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำบอกประเภท หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงส่วนที่แบ่งย่อยออกไปเป็นพวก จำพวก กลุ่ม ชนิด มีจำนวน 15 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.83 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ เช่น สาย คณา จันทร์

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับคำบอก

ประเภท เช่น

วัด <u>สาย</u> <u>แก้ว</u> <u>มงคล</u>	วัด <u>ชัย</u> <u>มงคล</u> <u>คณา</u> <u>ราม</u>
--	--

2.12 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำบอกจำนวน หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงลำดับที่ จำนวนนับ และปริมาณของสิ่งต่างๆ มีจำนวน 11 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.61 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ไตร โทน ร้อยเอ็ด เอก ปัจฉิม

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับคำบอก

จำนวน เช่น

วัด <u>ไตร</u> <u>มิตร</u> <u>สามัคคี</u> <u>วนา</u> <u>ราม</u>	วัด <u>ขาง</u> <u>โทน</u> <u>โพธิ</u> <u>การาม</u>
วัด <u>เอก</u> <u>สัจย์</u> <u>บำรุง</u>	วัด <u>ปัจฉิม</u>

2.13 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการรักษา หมายถึง ความหมายที่แสดงถึงการดูแล การบำรุงเพื่อให้สิ่งนั้นๆ สืบทอดดำรงไว้ มีจำนวน 10 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.55 หน่วยศัพท์ ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ พิทักษ์ บูรณะ ผดุง บำรุง สงเคราะห์ นุถุล(อนุถุล) รักรษ์

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับการรักษา เช่น

วัด เทวา พิทักษ์

วัด ราษฎร์ บูรณะ

วัด แสง อรุณ ผดุง สันต์

วัด ศรี มหา ราษฎร์ บำรุง

2.14 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง ความหมายที่แสดงถึง อุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน มีจำนวน 9 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.50 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ ชง เสา ประตุ อ่าง ประทีป กา(ตรา)

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น

วัด ชง ชัย โภธา ราม

วัด เสา ชง ทอง

วัด ประตุ ชัย

วัด แสง ประทีป

2.15 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความรู้ หมายถึง ความหมายที่แสดงถึง ความสามารถหยั่งรู้ในวิชาด้านต่างๆ อย่างเชี่ยวชาญมีจำนวน 5 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 0.28 หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายนี้ ได้แก่ วิทยา เวทย์ ศาสตร์ ศิลป์ ปัญญา

ตัวอย่างชื่อวัดที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความรู้ ได้แก่

วัด ประสาท วิทยา ราม

วัด กลาง อุดม เวทย์

วัด อุดร ไชย ศาสตร์

วัด อุดม ศิลป์

วัด สุ ปัญญา ราม

ความหมายที่ใช้ตั้งชื่อวัดมีจำนวน 15 กลุ่มความหมายข้างต้น ผู้วิจัยเรียงลำดับความถี่ จากมากไปน้อยดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 กลุ่มความหมายของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	จำนวนของ หน่วยศัพท์	ร้อยละ
1.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศ และธรรมชาติ	609	33.81
2.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีความงาม และความเจริญรุ่งเรือง	339	18.82
3.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชน และที่อยู่อาศัย	219	12.17
4.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคน และวงศ์ตระกูล	141	7.84
5.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืช และสัตว์	131	7.27
6.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ และพุทธศาสนา	118	6.55
7.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาและ คุณสมบัติ	106	5.89
8.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชัยชนะและอำนาจ	37	2.05
9.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการสร้าง	26	1.44
10.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความสุข และความรัก	25	1.39
11.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับ คำบอกประเภท	15	0.83
12.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับ คำบอกจำนวน	11	0.61
13.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการรักษา	10	0.55
14.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับ สิ่งของเครื่องใช้	9	0.50
15.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความรู้	5	0.28

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	จำนวนของหน่วยศัพท์	ร้อยละ
	รวม	1,801	100

ผลการศึกษาลักษณะภาษาด้านความหมายพบว่ากลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติ มีจำนวนมากที่สุด อาจเป็นเพราะชื่อสถานที่ส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ชื่อวัดนั้นจึงแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ต่อสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิประเทศและธรรมชาติ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความเจริญรุ่งเรืองที่พบรองลงมานั้น อาจเป็นเพราะวัดเป็นสถานที่บ่มเพาะจิตใจให้แก่องค์กรระบอบสงฆ์ ดังนั้นชื่อวัดซึ่งเป็นชื่อสถานที่ทางศาสนาย่อมสื่อความหมายถึงความดีงามและความเจริญรุ่งเรืองทางจิตใจที่สงบสุข

3. ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด

ผู้ศึกษาได้จำแนกรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนทั้ง 714 ชื่อ โดยระบุส่วนหลักและส่วนขยาย โดยเรียงลำดับความถี่ ดังนี้

1. ส่วนขยาย + ส่วนหลัก

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลัก โดยส่วนหลักนี้เป็นชื่อหมู่บ้านหรือที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน หรือคำที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 382 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 53.50 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 331 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 46.36 เช่น

วัดศิลาอาสน์	วัดจำปานคร
วัดอัมพวัน	วัดโพธิ์รังษณฺ์
วัดโพธิ์ศรีวนาราม	วัดสว่างศรีโพธิ์ธาราม
วัดชัยศรีมงคลวนาราม	วัดชัยศรีสว่างวาราม
วัดราษฎร์รังสรรค์	วัดสามัคคีราษฎร์
วัดเขมาวาส	วัดสุขประดิษฐ์
วัดผดุงศรัทธา	วัดบูรณะเขต
วัดไตรภูมิ	วัดสัตตาราม

วัดราชวารี	วัดสุทธาวาส
วัดศรีสะอาด	วัดพุทธเกษม
วัดเจริญชัย	วัดอินทราราม
วัดสรรคองคา	วัดจินตามณี
วัดอุทกวาราราม	วัดกลางอุดมเวทย์
วัดสะอาดธรรมทาน	วัดนิมิตต์บุญญาผล
วัดอุครไชยศาสตร์	วัดขันตนิवास

1.2 ส่วนขยาย + ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” หรือคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” หรือส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน แต่ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” หรือส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน และคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” มีจำนวน 51 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.14 ดังนี้

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

วัดบูรพาภู่งกาสิงห์น้อย ¹⁰	วัดบูรพาเมืองน้อย ¹¹
วัดโพธิ์ไทรคงประเสริฐ ¹²	วัดโพธิ์ศรีแก่นทราย ¹³
วัดโพธิ์ศรีไชยวาน ¹⁴	วัดป่าดอนเจริญ ¹⁵
วัดป่าศรีคำสูง ¹⁶	วัดอุครจามเหนือ ¹⁷
วัดใต้สูงยาง ¹⁸	วัดสว่างดอนแก้ว ¹⁹

¹⁰ วัดบูรพาภู่งกาสิงห์น้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านภู่งกาสิงห์น้อย

¹¹ วัดบูรพาเมืองน้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านเมืองน้อย

¹² วัดโพธิ์ไทรคงประเสริฐ เป็นวัดประจำบ้านคงประเสริฐ

¹³ วัดโพธิ์ศรีแก่นทราย เป็นวัดประจำหมู่บ้านแก่นทราย

¹⁴ วัดโพธิ์ศรีไชยวาน เป็นวัดประจำหมู่บ้านไชยวาน

¹⁵ วัดป่าดอนเจริญ เป็นวัดประจำบ้านดอนเจริญ

¹⁶ วัดป่าศรีคำสูง เป็นวัดประจำหมู่บ้านคำสูง

¹⁷ วัดอุครจามเหนือ เป็นวัดประจำหมู่บ้านจามเหนือ

¹⁸ วัดใต้สูงยาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านสูงยาง

¹⁹ วัดสว่างดอนแก้ว เป็นวัดประจำหมู่บ้านดอนแก้ว

วัดสว่างนาวิ²⁰

วัดสว่างอารมณ์เชิงใหญ่²¹

วัดคุ้มคงเมืองจอก²²

วัดเสมาท่าค้อ²³

วัดเกาะกลางนางาม²⁴

วัดทุ่งสว่างโนนโพธิ์²⁵

วัดอรัญญาวาสีตงมัน²⁶

วัดราษฎร์สามัคคีมะยาง²⁷

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน และคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

วัดสามัคคีบ้านหนองกง²⁸

วัดโพธิ์ศรีบ้านหนองหัวคน²⁹

วัดเจริญผลบ้านก้างปลา³⁰

วัดบุปผารามบ้านขมิ้น³¹

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่มาจากบางพยางค์ ของชื่อหมู่บ้าน แต่ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

วัดศรีสว่างโพธิ์ทอง³²

วัดสว่างอารมณ์ฮาด³³

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่มาจากบางพยางค์ ของชื่อหมู่บ้าน และคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

วัดสะอาดบ้านกอก³⁴

²⁰ วัดสว่างนาวิ เป็นวัดประจำหมู่บ้านนาวิ

²¹ วัดสว่างอารมณ์เชิงใหญ่ เป็นวัดประจำหมู่บ้านเชิงใหญ่

²² วัดคุ้มคงเมืองจอก เป็นวัดประจำหมู่บ้านคงเมืองจอก

²³ วัดเสมาท่าค้อ เป็นวัดประจำหมู่บ้านท่าค้อ

²⁴ วัดเกาะกลางนางาม เป็นวัดประจำหมู่บ้านนางาม

²⁵ วัดทุ่งสว่างโนนโพธิ์ เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนโพธิ์

²⁶ วัดอรัญญาวาสีตงมัน เป็นวัดประจำหมู่บ้านตงมัน

²⁷ วัดราษฎร์สามัคคีมะยาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านมะยาง

²⁸ วัดสามัคคีบ้านหนองกง เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองกง

²⁹ วัดโพธิ์ศรีบ้านหนองหัวคน เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองหัวคน

³⁰ วัดเจริญผลบ้านก้างปลา เป็นวัดประจำหมู่บ้านก้างปลา

³¹ วัดบุปผารามบ้านขมิ้น เป็นวัดประจำหมู่บ้านขมิ้น

³² วัดศรีสว่างโพธิ์ทอง เป็นวัดประจำบ้านกกโพธิ์

³³ วัดสว่างอารมณ์ฮาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านโพนฮาด

³⁴ วัดสะอาดบ้านกอก เป็นวัดประจำหมู่บ้านกอกใหญ่

2. ส่วนหลัก + ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน หรือที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน หรือความหมายหลัก มีจำนวน 184 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.77 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 154 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 21.57 เช่น

วัดสิงห์ทอง	วัดสนามชัย
วัดอุบลทิพย์	วัดทุ่งรังษี
วัดราษฎร์บันเทิง	วัดสิงห์สมทองสามัคคี
วัดอินทร์ไทร	วัดอุตรเหล่าอารีย์

2.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) + ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 30 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.20

รูปแบบนี้ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ตามด้วยส่วนขยาย ได้แก่

วัดโลกสว่างชัยศรี ³⁵	วัดโลกเกษมอุทกวาราราม ³⁶
วัดโนนสว่างชัยศรี ³⁷	วัดห้วยนารี ³⁸
วัดสว่างอารมณ์ ³⁹	วัดท่าสะอาดประชาราษฎร์รังสฤษฎี ⁴⁰
วัดโพธิ์ศรีทอง ⁴¹	วัดหงส์สุวรรณवास ⁴²

รูปแบบนี้ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ตามด้วยส่วนขยาย เช่น

³⁵ วัดโลกสว่างชัยศรี เป็นวัดประจำหมู่บ้านโลกสะอาด

³⁶ วัดโลกเกษมอุทกวาราราม เป็นวัดประจำหมู่บ้านโคกสูง

³⁷ วัดโนนสว่างชัยศรี เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนปลาขาว

³⁸ วัดห้วยนารี เป็นวัดประจำหมู่บ้านห้วยแก้ว

³⁹ วัดสว่างอารมณ์ เป็นวัดประจำหมู่บ้านคงสว่าง

⁴⁰ วัดท่าสะอาดประชาราษฎร์รังสฤษฎี เป็นวัดประจำหมู่บ้านท่าส้มป่อย

⁴¹ วัดโพธิ์ศรีทอง เป็นวัดประจำหมู่บ้านนาโพธิ์

⁴² วัดหงส์สุวรรณवास เป็นวัดประจำหมู่บ้านเมืองหงส์

วัดคอนสาราญใต้ ⁴³	วัดคอนกอกกราษฎร์บำรุง ⁴⁴
วัดโพนสว่าง ⁴⁵	วัดทุ่งสว่างอารมณ์สุข ⁴⁶
วัดหนองคูพัฒนา ⁴⁷	วัดหนองแสงโนนสมบูรณ์ ⁴⁸
วัดท่าบ่อสามัคคี ⁴⁹	วัดคิ่งสะอาดวนาราม ⁵⁰
วัดโพธิ์ศรีสว่าง ⁵¹	วัดนาดีศรีสว่างวนาราม ⁵²

3. ส่วนหลัก

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงส่วนเดียวโดยส่วนหลักนี้เป็นคำที่เป็นความหมายหลัก หรือชื่อหมู่บ้าน มีจำนวน 132 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.49 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 118 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 16.53 เช่น

วัดอรัญญา	วัดไพโรสถ์
วัดอินทนิล	วัดสามัคคี
วัดสาราญ	วัดสุนทร
วัดอัมรินทร์	วัดไพบูลย์
วัดคลองบึง	วัดโพธิ์ไทร
วัดศิริมงคล	วัดประชาราษฎร์

⁴³ วัดคอนสาราญใต้ เป็นวัดประจำหมู่บ้านคอนสาราญ

⁴⁴ วัดคอนกอกกราษฎร์บำรุง เป็นวัดประจำหมู่บ้านคอนกอก

⁴⁵ วัดโพนสว่าง เป็นวัดประจำหมู่บ้านโพน

⁴⁶ วัดทุ่งสว่างอารมณ์สุข เป็นวัดประจำหมู่บ้านทุ่งสว่าง

⁴⁷ วัดหนองคูพัฒนา เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองคู

⁴⁸ วัดหนองแสงโนนสมบูรณ์ เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองแสง

⁴⁹ วัดท่าบ่อสามัคคี เป็นวัดประจำหมู่บ้านท่าบ่อ

⁵⁰ วัดคิ่งสะอาดวนาราม เป็นวัดประจำหมู่บ้านคิ่งสะอาด

⁵¹ วัดโพธิ์ศรีสว่าง เป็นวัดประจำหมู่บ้านโพธิ์ศรี

⁵² วัดนาดีศรีสว่างวนาราม เป็นวัดประจำหมู่บ้านวัดนาดี

3.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน มีจำนวน 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.96 ดังนี้

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน แต่ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

วัดธาตุจอมศรี⁵³

วัดสระแก้ว⁵⁴

วัดหนองแวง⁵⁵

วัดหนองตาด⁵⁶

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน และคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

วัดบ้านโนนสวรรค์⁵⁷

วัดบ้านดงเกลือ⁵⁸

4. ส่วนขยาย + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักเท่านั้น และตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.24 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ส่วนขยาย + ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ ส่วนขยาย

รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักและตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.10 เช่น

วัดบรมธงชัย

วัดตาลทุ่งศรีสะอาด

วัดศรีมหาธาตุน้ำรุ่ง

วัดใหม่สุขสมบูรณ์

4.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” และส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ได้แก่

⁵³ วัดธาตุจอมศรี เป็นวัดประจำหมู่บ้านธาตุจอมศรี

⁵⁴ วัดสระแก้ว เป็นวัดประจำหมู่บ้านสระแก้ว

⁵⁵ วัดหนองแวง เป็นวัดประจำหมู่บ้านวัดหนองแวง

⁵⁶ วัดหนองตาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองตาด

⁵⁷ วัดบ้านโนนสวรรค์ เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนสวรรค์

⁵⁸ วัดบ้านดงเกลือ เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงเกลือ

วัดป่าโคกศรีรัตนาราม⁵⁹

ตารางที่ 8 รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	รูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์	จำนวน รูปแบบ การประกอบ หน่วยศัพท์	ร้อยละ
1.	ส่วนขยาย + ส่วนหลัก	382	53.50
	1.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)	331	46.36
	1.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	51	7.14
2.	ส่วนหลัก + ส่วนขยาย	184	25.77
	2.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	154	21.57
	3.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) + ส่วนขยาย	30	4.20
3.	ส่วนหลัก	132	18.49
	3.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)	118	16.53
	3.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	14	1.96
4.	ส่วนขยาย + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย	16	2.24
	4.1 ส่วนขยาย + ส่วนหลัก(ความหมายหลัก) + ส่วนขยาย	15	2.10
	4.2 ส่วนขยาย + ส่วนหลัก(หมู่บ้าน) + ส่วนขยาย	1	0.14
รวม		714	100

การศึกษาชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดด้านลักษณะภาษาด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัดพบว่าชื่อวัดมีรูปแบบส่วนขยาย + ส่วนหลักมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งรูปแบบ

⁵⁹ วัดป่าโคกศรี เป็นวัดประจำหมู่บ้านโคกศรี

การประกอบคำดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลีสันสกฤตทำให้ชื่อเดิมของวัดที่มีรูปแบบส่วนหลัก + ส่วนขยาย เปลี่ยนเป็นวัดที่ปรับเปลี่ยนมีรูปแบบส่วนขยาย + ส่วนหลัก

4. สรุป

ผลการศึกษาลักษณะชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดในบั้นนี้ พบว่าลักษณะทางภาษาของชื่อวัด ด้านจำนวนพยางค์นั้น จำนวนพยางค์ที่มีสี่พยางค์มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือสามพยางค์ ลักษณะทางภาษาด้านที่มาของภาษามาจากภาษาบาลีสันสกฤตมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนด้านความหมายพบว่ากลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีความงามและความเจริญรุ่งเรือง ส่วนด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อนั้นพบว่ารูปแบบส่วนขยาย + ส่วนหลัก มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบส่วนหลัก + ส่วนขยาย บทความนี้ผู้ศึกษาจะได้อธิบายถึงการเปรียบเทียบลักษณะภาษาของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 4

เปรียบเทียบลักษณะภาษาของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

การเปรียบเทียบลักษณะภาษาของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน ในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด
2. ด้านความหมาย
3. ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด

1. ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด

จากข้อมูลชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 714 วัด ผู้ศึกษาเปรียบเทียบในประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะทางภาษาของชื่อวัด ดังนี้

1.1 จำนวนพยางค์

การเปรียบเทียบจำนวนพยางค์ของชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน พบว่า เมื่อมีการปรับเปลี่ยนชื่อวัดแล้วประเภทของจำนวนพยางค์มี 3 ประเภท ได้แก่ การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เท่าเดิม การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้น และการปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์ลดลง มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เท่าเดิม

มีจำนวน 156 วัด คิดเป็นร้อยละ 21.85 เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดหนองแก้ง	วัดโพธิ์ทอง
วัดบ้านจานใต้	วัดจันทาราม
วัดบ้านหัวคู	วัดโพธิ์รังษี
วัดบ้านท่าวาริ	วัดอุดมวาริ
วัดบ้านสะอาดนาดี	วัดสว่างอัมพวัน

1.1.2 การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้น

มีจำนวน 483 วัด คิดเป็นร้อยละ 67.65 เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดใหม่	วัดสระแก้ว
วัดทุ่ง	วัดราชสีมา
วัดโนนน้อย	วัดประชากรราษฎร์
วัดเปลือยตาล	วัดสะอาดอารมณ์
วัดบ้านดงแดง	วัดท่าราษฎร์วารี
วัดบ้านไผ่ล้อม	วัดศรีรัตนาราม
วัดบ้านโนนชัยศรี	วัดศรีสว่างพัฒนาราม

1.1.3 การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์ลดลง

มีจำนวน 75 วัด คิดเป็นร้อยละ 10.50 เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านคุ้ม	วัดธาตุ
วัดบ้านโนนสง่า	วัดศรีบุญเรือง
วัดโพธิ์ศรีบ้านกระจาย	วัดโพธิ์อินทราราม

ผลการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางด้านจำนวนพยางค์ของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดข้างต้นจะเห็นว่าการปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้นมีมากที่สุด สาเหตุสำคัญอาจเนื่องมาจากชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนนั้นมีการใช้หน่วยศัพท์มาจากภาษาบาลีสันสกฤตมากขึ้นซึ่งภาษาบาลีสันสกฤตมีจำนวนพยางค์มากกว่าภาษาไทยมาตรฐานหรือภาษาถิ่นอีสาน

1.2 ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ที่มาของภาษาของหน่วยศัพท์ชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ในบทที่ 2 และที่มาของภาษาของหน่วยศัพท์ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในบทที่ 3 มาเปรียบเทียบกันปรากฏผลดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบที่มาของภาษาของชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

ลำดับ	ภาษา	จำนวนหน่วย	ร้อยละใน	จำนวนหน่วย ศัพท์ในชื่อวัด ที่ปรับเปลี่ยน	ร้อยละใน ชื่อวัดที่ ปรับเปลี่ยน
1.	ภาษาไทย มาตรฐาน	1,486	76.52	457	25.37
2.	ภาษาถิ่น อีสาน	212	10.92	48	2.66
3.	ภาษาบาลี และภาษา สันสกฤต	85	4.38	467	25.94
4.	ภาษา สันสกฤต	72	3.71	369	20.49
5.	ภาษาบาลี	52	2.68	397	22.04
6.	ภาษาเขมร	35	1.79	61	3.39
7.	ภาษาทมิฬ	-	-	2	0.11
	รวม	1,942	100	1,801	100

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาไทยมาตรฐานมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด กล่าวคือ จำนวนหน่วยศัพท์ของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนลดลงจากชื่อเดิมของวัดเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนนิยมใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการตั้งชื่อวัดน้อยลง เช่นเดียวกับภาษาถิ่นอีสานที่มีจำนวนลดลง ในขณะที่หน่วยศัพท์ที่ใช้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนในชุมชนนิยมใช้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมากขึ้น

2. ด้านความหมาย

2.1 การเปรียบเทียบจำนวนกลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ของชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ความหมายของหน่วยศัพท์ชื่อเดิมของวัดในบทที่ 2 และความหมายของหน่วยศัพท์ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในบทที่ 3 มาเปรียบเทียบกันปรากฏผล ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบกลุ่มความหมายของชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	จำนวนของหน่วยศัพท์ในชื่อเดิมของวัด	ร้อยละในชื่อเดิมของวัด	จำนวนของหน่วยศัพท์ในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	ร้อยละในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
1.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติ	596	30.48	609	33.81
2.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย	532	27.39	219	12.17
3.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืชและสัตว์	418	21.52	131	7.27
4.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกริยาและคุณสมบัติ	233	12.00	106	5.89
5.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดี ความงาม และความเจริญรุ่งเรือง	86	4.43	339	18.82

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	จำนวนของหน่วยศัพท์ในชื่อเดิมของวัด	ร้อยละในชื่อเดิมของวัด	จำนวนของหน่วยศัพท์ในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	ร้อยละในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
6.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล	17	0.88	141	7.84
7.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความเชื่อและพุทธศาสนา	17	0.88	118	6.55
8.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความสุข	11	0.58	25	1.39
9.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้	11	0.58	9	0.50
10.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำบอกจำนวน	10	0.51	11	0.61
11.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชัยชนะและอำนาจ	5	0.26	37	2.05
12.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำบอกประเภท	4	0.21	15	0.83
13.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการสร้าง	2	0.10	26	1.44
14.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการรักษา	-	-	10	0.55

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	จำนวนของหน่วยศัพท์ในชื่อเดิมของวัด	ร้อยละในชื่อเดิมของวัด	จำนวนของหน่วยศัพท์ในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	ร้อยละในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
15.	กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความรู้	-	-	5	0.28
	รวม	1,942	100	1,801	100

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มความหมายที่มีจำนวนหน่วยศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดมี 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ 1.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดี ความงามและความเจริญรุ่งเรือง 2.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล การที่กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดี ความงามและความเจริญรุ่งเรืองที่มีหน่วยศัพท์เพิ่มขึ้นนั้น อาจเนื่องมาจากคนในชุมชนประสงค์จะสื่อความหมายให้ศาสนสถานของตนมีความเจริญรุ่งเรือง เพื่อให้พุทธศาสนาดำรงอยู่คู่กับสังคม ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูลที่มีหน่วยศัพท์เพิ่มขึ้นดังที่ปรากฏในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน นับว่าน่าสนใจ กล่าวคือ แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนมีความนิยมที่จะสื่อว่าคนหรือวงศ์ตระกูลของตนมีส่วนสร้างและทำนุบำรุงวัด ด้วยเหตุนี้ชื่อวัดที่มีหน่วยศัพท์อยู่ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัยจึงลดลงอย่างเห็นได้ชัด เช่นเดียวกับหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืชและสัตว์ที่ลดลง อาจเป็นเพราะชื่อเดิมของวัดส่วนใหญ่ที่ตั้งตามชื่อหมู่บ้านซึ่งใช้หน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย รวมทั้งพืชและสัตว์ เมื่อชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ชื่อหมู่บ้านเป็นชื่อวัด ดังนั้นกลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืชและสัตว์จึงลดลงตามไปด้วย ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติที่ยังคงมีจำนวนหน่วยศัพท์มากเป็นอันดับ 1 ดังปรากฏในชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนนั้น แสดงให้เห็นแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและดำรงชีวิตร่วมกัน อย่างไรก็ตามชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนได้มีการเพิ่มเติมหน่วยศัพท์ของกลุ่มความหมายอื่นๆ เช่น ชื่อเดิมของวัดคือ วัดบ้านท่า ปรับเปลี่ยนเป็นวัดสว่างท่าศรี ซึ่ง “ท่า” และ “สว่าง” เป็นหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติ และ “ศรี” เป็นหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง และหน่วยศัพท์ที่เพิ่มดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นแนวคิดเรื่องธรรมชาติอันเป็นมงคลเป็นสิ่งที่คนในชุมชนพึงปรารถนา นอกจากนั้นชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนมีกลุ่มความหมายที่เพิ่มขึ้นอีก 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการรักษาและกลุ่ม

ความหมายเกี่ยวกับความรู้ ซึ่งอาจเป็นเพราะคนในชุมชนอาจจะปรารถนาให้วัดเป็นสถานที่
ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านพัฒนาจิตใจและ คุณธรรม ด้วยเหตุนี้คนในชุมชนจึงสื่อความคิด
ดังกล่าวผ่านชื่อวัดซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน

2.2 การเปรียบเทียบด้านการเปลี่ยนแปลงความหมาย

การเปลี่ยนแปลงความหมายจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ความหมายคล้ายเดิม และ
ความหมายเปลี่ยนแปลง การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความหมายของหน่วยศัพท์ของชื่อเดิม
ของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนปรากฏผลดังนี้

2.2.1 ความหมายคล้ายเดิม

ความหมายคล้ายเดิม คือ ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนยังคงความหมายหน่วยศัพท์
ของชื่อเดิมไว้หน่วยศัพท์ใดหน่วยศัพท์หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งหน่วยศัพท์ หน่วยศัพท์ดังกล่าว
ส่วนใหญ่เป็นส่วนหลักของชื่อเดิม นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่เปลี่ยนหน่วยศัพท์แต่คงความหมายเดิม
ด้วยการเปลี่ยนแปลงความหมายของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนลักษณะนี้มีจำนวน 147 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ
20.58 เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด <u>ใต้</u>	วัด <u>ใต้</u> วิไลธรรม
วัด <u>โคก</u> สะอาด	วัด <u>โคก</u> สว่าง ชัย ศรี
วัด บ้าน <u>บัว</u>	วัด ศรี <u>ปทุม</u> วนา ราม
วัด บ้าน <u>จิว</u> เหนือ	วัด <u>ฉิมพลี</u> วัน
วัด <u>ป่า</u> <u>โคก</u> ศรี	วัด <u>ป่า</u> <u>โคก</u> ศรี รัตนาราม
วัด บ้าน <u>ไผ่</u>	วัด <u>เวฬุ</u> วนา ราม
วัด บ้าน <u>ดอน</u> <u>เรือ</u>	วัด <u>นาวา</u> ภิ มุข

2.2.2 ความหมายเปลี่ยนแปลง

ความหมายเปลี่ยนแปลง หมายถึง ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนได้ใช้หน่วยศัพท์อื่น
ที่ไม่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกับชื่อเดิมของวัด มีจำนวน 567 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.42 เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านไผ่	วัดแสงประทีป
วัดบ้านจานใต้	วัดจันทาราม
วัดบ้านเพ็ก ¹	วัดไพบูลย์
วัดบ้านหนองสระ	วัดเจริญมงคล
วัดบ้านสีเสียด ²	วัดศรีสว่างอารมณ์
วัดบ้านดงคุย ³	วัดอุดมไพโรสถ์
วัดหนองเต้ ⁴	วัดสะอาดศรีจันทร์
วัดบ้านหว้างาม	วัดอินทราราม
วัดบ้านโคก	วัดศรีสุวรรณาราม
วัดดงลาน ⁵	วัดธรรมวนาราม
วัดหนองบัวใหญ่	วัดเจริญราษฎร์
วัดโพนงาม	วัดศิริวนาราม
วัดบ้านโนน	วัดราษฎร์บูรณะ
วัดบ้านโพนดุม	วัดน้อยเจริญศรี
วัดบ้านฟ้าล้อม	วัดราศรีใส
วัดดงแจ้ง	วัดโพธิ์ศรีวนาราม
วัดหนองบก	วัดสะอาดสมบูรณ
วัดบ้านดอนกลอย ⁶	วัดศิริรังษี

¹ เพ็ก หมายถึง ชื่อไผ่ 2 ชนิด ต้นเล็ก ขึ้นเป็นกอเดี่ยวหนาแน่นในป่าเบญจพรรณ ไผ่เผ็ด หรือ หญ้าเพ็ก ก็เรียก

² สีเสียด หมายถึง ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง กิ่งมีหนาม เนื้อไม้ให้สารที่เรียกว่า สีเสียด ใช้ผสมกับปูน กินกับหมากข้อมผ้า และฟอกหนัง สีเสียดแก่น หรือสีเสียดเหนื่อ ก็เรียก

³ คุย หมายถึง ชื่อไม้เถาหลายชนิด ใช้ทำข้อมผ้าให้มีสีแดงและใช้ทำยาได้

⁴ เต้ หมายถึง ชื่อไม้ต้นขนาดใหญ่ ใบคล้ายประดู่ ฝักแบน หนา แจ็ง เนื้อไม้สีน้ำตาลแดง ใช้ในการก่อสร้าง ภาษาไทยมาตรฐานเรียก มะค่า

⁵ ลาน หมายถึง ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง คล้ายต้นตาล ใบใช้จารหนังสือ ทำหมวก, พจน.ราชบัณฑิต หน้า 1007

⁶ กลอย หมายถึง ชื่อไม้เถามีขนาดชนิดหนึ่ง มีหัวกลมใหญ่อยู่ใต้ดิน ใบเป็นใบประกอบ มีใบย่อย 3 ใบ หัวดิบมีพิษเบื่อเมา แต่เมื่อผ่านน้ำไหลและน้ำนิ่งหรือต้มให้สุกแล้วกินได้, พจน.ราชบัณฑิต หน้า 77-78

การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายข้างต้นจะเห็นว่า การที่ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนมีความหมายคล้ายชื่อเดิม โดยคงหน่วยศัพท์บางหน่วยศัพท์ของชื่อเดิมไว้ หรือใช้หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน อาจเนื่องมาจากการยอมรับสิ่งที่มีมาแต่เดิมว่าเป็นสิ่งที่ยังคงสำคัญอยู่ ส่วนชื่อที่มีความหมายเปลี่ยนไปจากเดิมมีจำนวนที่มากกว่าอย่างเห็นได้ชัดนั้น แสดงให้เห็นว่าความคิดของคนในชุมชนและสภาพทางสังคม ตลอดจนค่านิยมของคนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ไม่ได้ให้ความสำคัญว่าชื่อวัดกับชื่อหมู่บ้านต้องเป็นชื่อเดียวกัน หรือคนในชุมชนเห็นความสำคัญของสิ่งอื่นมากกว่า ดังจะกล่าวถึงในบทที่ 5

3. ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด

รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. ส่วนหลัก → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลัก มีจำนวน 367 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 51.40 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ซึ่งไม่สัมพันธ์กับชื่อหมู่บ้านมีจำนวน 309 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 43.28 เช่น

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักชื่อหมู่บ้านมีส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านกอก ⁷	วัดสะอาดธรรมทาน
วัดบ้านโลกกุง ⁸	วัดสุนทรธรรมาราม
วัดบ้านสะอาดนาดี ⁹	วัดสว่างอัมพวัน
วัดบ้านซัง ¹⁰	วัดสุนทรนิเวศน์

⁷ วัดบ้านกอก เป็นวัดประจำหมู่บ้านกอก

⁸ วัดบ้านโลกกุง เป็นวัดประจำหมู่บ้านโลกกุง

⁹ วัดบ้านสะอาดนาดี เป็นวัดประจำหมู่บ้านสะอาดนาดี

¹⁰ วัดบ้านซัง เป็นวัดประจำหมู่บ้านซัง

วัดบ้านโนนสมบูรณ์ ¹¹	วัดอรุณวาราม
วัดบ้านดงเกลือ ¹²	วัดสว่างอารมณ์

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดโนนปลาแข่ง ¹³	วัดนิเวศวาราม
วัดหนองสระ ¹⁴	วัดใหม่รัตนโกสินทร์
วัดโพนงาม ¹⁵	วัดศิริวาราม
วัดหนองแคน ¹⁶	วัดนันทรังสิทธิ์
วัดดงกลาง ¹⁷	วัดบูรพาาราม

1.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน มีจำนวน 46 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.44 ได้แก่

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านมี คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านก้างปลา ¹⁸	วัดเจริญผลบ้านก้างปลา

¹¹ วัดบ้านโนนสมบูรณ์ เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนสมบูรณ์

¹² วัดบ้านดงเกลือ เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงเกลือ

¹³ วัดโนนปลาแข่ง เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนปลาแข่ง

¹⁴ วัดหนองสระ เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองสระ

¹⁵ วัดโพนงาม เป็นวัดประจำหมู่บ้านโพนงาม

¹⁶ วัดหนองแคน เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองแคน

¹⁷ วัดดงกลาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงกลาง

¹⁸ วัดบ้านก้างปลา เป็นวัดประจำหมู่บ้านก้างปลา

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านขมิ้น ¹⁹	วัดบุปผารามบ้านขมิ้น
วัดบ้านหนองกุง ²⁰	วัดสามัคคีบ้านหนองกุง
วัดบ้านหนองหัวคน ²¹	วัดโพธิ์ศรีบ้านหนองหัวคน

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านโพนฮาด ²²	วัดสว่างอารมณ์ฮาด

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านกอก ²³	วัดสะอาดบ้านกอก

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านนางาม ²⁴	วัดเกาะกลางนางาม
วัดบ้านป่ายาง ²⁵	วัดศรีสุริยาป่ายาง
วัดบ้านโนนขวาง ²⁶	วัดโชคชัยโนนขวาง

¹⁹ วัดบ้านขมิ้น เป็นวัดประจำหมู่บ้านขมิ้น

²⁰ วัดบ้านหนองกุง เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองกุง

²¹ วัดบ้านหนองหัวคน เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองหัวคน

²² วัดบ้านโพนฮาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านโพนฮาด

²³ วัดบ้านกอก เป็นวัดประจำหมู่บ้านกอกใหญ่

²⁴ วัดบ้านนางาม เป็นวัดประจำหมู่บ้านนางาม

²⁵ วัดบ้านป่ายาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านป่ายาง

²⁶ วัดบ้านโนนขวาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนขวาง

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดดงประเสริฐ ²⁷	วัดโพธิ์ไทรดงประเสริฐ
วัดดอนเจริญ ²⁸	วัดป่าดอนเจริญ
วัดโพธิ์ทอง ²⁹	วัดศรีโพธิ์ทอง
วัดหนองเปิด ³⁰	วัดสว่างหนองเปิด

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย และตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดใต้ ³¹	วัดบูรพาจานใต้
วัดน้อย ³²	วัดบูรพาภู่กาสิงห์น้อย

1.3 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก) → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.68

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดป่า	วัดนิคมพัฒนาราม
วัดบูรพา	วัดจันทร์ศรีมงคลราม
วัดใต้	วัดธรรมชาดาภิจจานุสรณ์
วัดใหญ่	วัดสว่างอารมณ์ภู

²⁷ วัดดงประเสริฐ เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงประเสริฐ

²⁸ วัดดอนเจริญ เป็นวัดประจำหมู่บ้านวัดดอนเจริญ

²⁹ วัดโพธิ์ทอง เป็นวัดประจำหมู่บ้านโพธิ์ทอง

³⁰ วัดหนองเปิด เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองเปิด

³¹ วัดใต้ เป็นวัดประจำหมู่บ้านจานใต้

³² วัดน้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านภู่กาสิงห์น้อย

2. ส่วนหลัก → ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 166 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 23.25 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) → ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 118 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 16.53 ได้แก่

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักตามด้วยส่วนขยาย เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านเปลือยน้อย ³³	วัดโพธิ์สว่าง
วัดบ้านโนน ³⁴	วัดราษฎร์บูรณะ
วัดบ้านผักกาดหญ้า ³⁵	วัดสระทอง
วัดบ้านยางจีเหล็ก ³⁶	วัดธาตุสุนทร

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักตามด้วยส่วนขยาย เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดหนองชี ³⁷	วัดสระทอง
วัดโนนน้ำอ้อม ³⁸	วัดสว่างอารมณ์
วัดโนนยาง ³⁹	วัดโพธิ์ศรี

³³ วัดบ้านเปลือยน้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านเปลือยน้อย

³⁴ วัดบ้านโนน เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนน

³⁵ วัดบ้านผักกาดหญ้า เป็นวัดประจำหมู่บ้านผักกาดหญ้า

³⁶ วัดบ้านยางจีเหล็ก เป็นวัดประจำหมู่บ้านยางจีเหล็ก

³⁷ วัดหนองชี เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองชี

³⁸ วัด โนนน้ำอ้อม เป็นวัดประจำหมู่บ้าน โนนน้ำอ้อม

³⁹ วัด โนนยาง เป็นวัดประจำหมู่บ้าน โนนยาง

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
----------------	-----------------------

วัดโคกนาคำ ⁴⁰	วัดทุ่งเจริญ
--------------------------	--------------

2.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 27 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.78 ได้แก่

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านที่ลงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านที่ไม่ลงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ตามด้วยส่วนขยาย เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านซัดเค้า ⁴¹	วัดซัดเค้าใต้
วัดบ้านคอนกอก ⁴²	วัดคอนกอกราษฎร์บำรุง
วัดบ้านโนน ⁴³	วัดโนนศิลา

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ลงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้านที่ไม่ลงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ตามด้วยส่วนขยาย ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านดอนน้อย ⁴⁴	วัดดอนประดิษฐาราม
วัดบ้านเมืองหงส์ ⁴⁵	วัดหงส์สุวรรณวาส

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่ลงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่ลงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ตามด้วยส่วนขยาย เช่น

⁴⁰ วัดโคกนาคำ เป็นวัดประจำหมู่บ้านโคกนาคำ

⁴¹ วัดบ้านซัดเค้า เป็นวัดประจำหมู่บ้านซัดเค้า

⁴² วัดบ้านคอนกอก เป็นวัดประจำหมู่บ้านคอนกอก

⁴³ วัดบ้านโนน เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนน

⁴⁴ วัดบ้านดอนน้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านดอนน้อย

⁴⁵ วัดบ้านเมืองหงส์ เป็นวัดประจำหมู่บ้านเมืองหงส์

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดนาดี ⁴⁶	วัดนาดีศรีสว่างนาราม
วัดยางโทน ⁴⁷	วัดยางโทนโพธิการาม
วัดทุ่งสว่าง ⁴⁸	วัดทุ่งสว่างอารมณ์สุข
วัดหนองแสง ⁴⁹	วัดหนองแสงโนนสมบูรณ์

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน”ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ตามด้วยส่วนขยาย ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดโคกสูง ⁵⁰	วัดโคกเกษมอุทการาม
วัดโคกสะอาด ⁵¹	วัดโคกสว่างชัยศรี
วัดโนนปลาขาว ⁵²	วัดโนนสว่างชัยศรี
วัดหนองบัว ⁵³	วัดหนองพังทอง
วัดหนองคู ⁵⁴	วัดหนองคูพัฒนา

2.3 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก
ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 11 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.94

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก
ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย เช่น

⁴⁶ วัดนาดี เป็นวัดประจำหมู่บ้านนาดี

⁴⁷ วัดยางโทน เป็นวัดประจำหมู่บ้านยางโทน

⁴⁸ วัดทุ่งสว่าง เป็นวัดประจำหมู่บ้านทุ่งสว่าง

⁴⁹ วัดหนองแสง เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองแสง

⁵⁰ วัดโคกสูง เป็นวัดประจำหมู่บ้านโคกสูง

⁵¹ วัดโคกสะอาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านโคกสะอาด

⁵² วัดโนนปลาขาว เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนปลาขาว

⁵³ วัดหนองบัว เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองบัว

⁵⁴ วัดหนองคู เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองคู

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดใต้	วัดใต้วิถีธรรม
วัดโพธิ์	วัดโพธิ์ทอง
วัดเสลภูมิ	วัดเสลภูมิวนาราม

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก
ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดใหม่	วัดสระแก้ว

3. ส่วนหลัก → ส่วนหลัก

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลัก มีจำนวน 128 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.93 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) → ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ซึ่งไม่สัมพันธ์กับชื่อหมู่บ้านมีจำนวน 118 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 16.53 ได้แก่

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านมีส่วนหลักชื่อหมู่บ้าน หน่วยงานศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านหนองแก่ง ⁵⁵	วัดคงคาวาริ
วัดบ้านจี้เหล็ก ⁵⁶	วัดเทพธิดาเทวัน
วัดบ้านค้อใหญ่ ⁵⁷	วัดโพธิ์ไทร
วัดบ้านข่าน้อย ⁵⁸	วัดสามัคคี
วัดบ้านดงเค็ง ⁵⁹	วัดตำราญ

⁵⁵ วัดบ้านหนองแก่ง เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองแก่ง

⁵⁶ วัดบ้านจี้เหล็ก เป็นวัดประจำหมู่บ้านจี้เหล็ก

⁵⁷ วัดบ้านค้อใหญ่ เป็นวัดประจำหมู่บ้านค้อใหญ่

⁵⁸ วัดบ้านข่าน้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านข่าน้อย

⁵⁹ วัดบ้านดงเค็ง เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงเค็ง

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านคุ้ม ⁶⁰	วัดธาตุ

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านมีส่วนหลักชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดโนนน้อย ⁶¹	วัดประชาราษฎร์
วัดโลกกม่วัง ⁶²	วัดมิ่งมงคล

3.2 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน มีจำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.40

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดทับทิมทอง ⁶³	วัดบ้านโนนสวรรค์
วัดชมศรีสุวรรณ ⁶⁴	วัดหนองแคน ⁶⁵
วัดศรีมงคล	วัดสระทอง ⁶⁶
วัดส้มป่อย	วัดเขตขันธุ์ ⁶⁷

⁶⁰ วัดบ้านคุ้ม เป็นวัดประจำหมู่บ้านคุ้มใต้

⁶¹ วัดโนนน้อย เป็นวัดประจำหมู่บ้านโนนน้อย

⁶² วัดโลกกม่วัง เป็นวัดประจำหมู่บ้านโลกกม่วัง

⁶³ วัดทับทิมทอง มีที่มาจากนามสกุลของผู้ก่อตั้งวัด 2 คน

⁶⁴ วัดชมศรีสุวรรณ มีที่มาจากชื่อของผู้ก่อตั้งวัด 3 คน

⁶⁵ วัดหนองแคน เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองแคน

⁶⁶ วัดสระทอง เป็นวัดประจำหมู่บ้านสระทอง

⁶⁷ วัดเขตขันธุ์ เป็นวัดประจำบ้านเขตขันธุ์

4. ส่วนหลัก → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 11 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.54 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน โดยคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” และ ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักและตามด้วยส่วนขยาย แบ่งเป็นรูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน โดยคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักและตามด้วยส่วนขยาย ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดกลาง ⁶⁸	วัดศรีทองนพคุณ
วัดเหล่าจิว ⁶⁹	วัดตาลทุ่งศรีสะอาด
วัดโคกสีดา ⁷⁰	วัดศรีบุญเรือง

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักและตามด้วยส่วนขยาย เช่น

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบ้านกกโพธิ์ ⁷¹	วัดศรีสว่างโพธิ์ทอง
วัดบ้านหนองหว้า ⁷²	วัดสว่างชัยศรี
วัดบ้านเหล่ากลาง ⁷³	วัดสว่างโพธิ์ศรี

⁶⁸ วัดกลาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านกลาง

⁶⁹ วัดเหล่าจิว เป็นวัดประจำหมู่บ้านวัดเหล่าจิว

⁷⁰ วัดโคกสีดา เป็นวัดประจำหมู่บ้านโคกสีดา

⁷¹ วัดบ้านกกโพธิ์ เป็นวัดประจำหมู่บ้านกกโพธิ์

⁷² วัดบ้านหนองหว้า เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองหว้า

⁷³ วัดบ้านเหล่ากลาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านเหล่ากลาง

5. ส่วนขยาย+ส่วนหลัก → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก มีจำนวน 11 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.54 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน มีจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.84 ได้แก่

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านคงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดบูรพาบ้านคู ⁷⁴	วัดปิปปลิวาราม
วัดป่าบ้านเปลือย ⁷⁵	วัดอุดมไพโรธณท์
วัดโพธิ์ศรีบ้านกระจาย ⁷⁶	วัดโพธิ์อินทราราม
วัดใหญ่บ้านดอนกลอย ⁷⁷	วัดวาริเกษมราษฎร์

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดโพธิ์ศรีม่วงลาด ⁷⁸	วัดอัมพนาवास

5.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบของชื่อวัดเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็น

⁷⁴ วัดบูรพาบ้านคู เป็นวัดประจำหมู่บ้านคู

⁷⁵ วัดป่าบ้านเปลือย เป็นวัดประจำหมู่บ้านเปลือย

⁷⁶ วัดโพธิ์ศรีบ้านกระจาย เป็นวัดประจำหมู่บ้านกระจาย

⁷⁷ วัดใหญ่บ้านดอนกลอย เป็นวัดประจำหมู่บ้านดอนกลอย

⁷⁸ วัดโพธิ์ศรีม่วงลาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านม่วงลาด

ชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วย ส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดนอกงูเหลือม ⁷⁹	วัดป่างูเหลือม
วัดบุรีสว่างอีโก้ม ⁸⁰	วัดบุรีอีโก้ม
วัดมหาธาตุ ⁸¹	วัดพระธาตุ

5.3 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก

(ความหมายหลัก)

รูปแบบของชื่อวัดเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็น ความหมายหลัก เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักที่เป็น ความหมายหลัก มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดเหนือ โสมาราม	วัดอุครชัยสิทธิ์
วัดศรีอัมภวัลย์	วัดอัมพวัน

6. ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลัก ตามด้วยส่วนขยาย เปลี่ยนเป็น รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.40 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) + ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก) + ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน หรือบางพยางค์ ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็น ความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.56 ได้แก่

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย ได้แก่

⁷⁹ วัดนอกงูเหลือม เป็นวัดประจำหมู่บ้านงูเหลือม

⁸⁰ วัดบุรีสว่างอีโก้ม เป็นวัดประจำหมู่บ้านอีโก้ม

⁸¹ วัดมหาธาตุ เป็นวัดประจำหมู่บ้านธาตุ

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดหนองสิม ⁸²	วัดสระแก้ว
วัดดงกลาง ⁸³	วัดสว่างอารมณ์
วัดดงกุ ⁸⁴	วัดอสมสันต์วัน

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้านไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดหนองบัวดอนก้อน ⁸⁵	วัดประทุมทอง

6.2 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย → ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดป่าหนองแสง	วัดป่าศรีไพรวัน
วัดโพธิ์ชัย	วัดสมัยบำรุง
วัดทุ่งสว่างอารมณ์	วัดทุ่งสว่าง

6.3 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) + ส่วนขยาย → ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) + ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ตามด้วยส่วนขยาย เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน และตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ได้แก่

⁸² วัดหนองสิม เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองกุง

⁸³ วัดดงกลาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงสว่าง

⁸⁴ วัดดงกุ เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงเก่า

⁸⁵ วัดหนองบัวดอนก้อน เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองบัวหลวงพัฒนา

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดท่าสะอาด ⁸⁶	วัดท่าสะอาดประชาราษฎร์รังสฤษฎ์
วัดหนองคัน ⁸⁷	วัดหนองสำราญ

5.4 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย → ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+

ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยายปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่ปรากฏบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน และตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดท่าแขก	วัดห้วยนารี ⁸⁸

7. ส่วนขยาย+ส่วนหลัก → ส่วนหลัก

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงส่วนเดียว มีจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.84 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) → ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

ส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดศาลท่าสะแบง ⁸⁹	วัดท่าสะแบง
วัดพระธาตุเหล่าฮัก ⁹⁰	วัดเหล่าฮัก
วัดหัวหนองแวง ⁹¹	วัดหนองแวง

⁸⁶ วัดท่าสะอาด เป็นวัดประจำหมู่บ้านท่าส้มป่อย

⁸⁷ วัดหนองคัน เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองสำราญ

⁸⁸ วัดท่าแขก เป็นวัดประจำหมู่บ้านห้วยแก้ว

⁸⁹ วัดศาลท่าสะแบง เป็นวัดประจำหมู่บ้านท่าสะแบง

⁹⁰ วัดพระธาตุเหล่าฮัก เป็นวัดประจำหมู่บ้านเหล่าฮัก

⁹¹ วัดหัวหนองแวง เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองแวง

7.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดศรีสอนพงษ์	วัดดงยาง ⁹²
วัดใหม่สามัคคี	วัดหนองตาต ⁹³
วัดหลักคำเมืองอ้อ	วัดอินทนิล

8. ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลัก ตามด้วยส่วนขยาย ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลัก มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.56 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

8.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.56 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดหนองคูม่วง	วัดบ้านดงเกลือ
วัดสระแก้ว	วัดหนองพันมูล ⁹⁴
วัดท่าแขก	วัดหนองเหล็ก

9. ส่วนขยาย+ส่วนหลัก→ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลัก ตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

⁹² วัดดงยาง เป็นวัดประจำหมู่บ้านดงยาง

⁹³ วัดหนองตาต เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองตาต

⁹⁴ วัดสระแก้ว เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองพันมูล

9.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+
ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ตามด้วย
ส่วนขยาย ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วน
ขยาย มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดป่าหนองอึ่ง ⁹⁵	วัดป่าเมตตาธรรม
วัดป่ากอก ⁹⁶	วัดป่าจำหล้า

9.2 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+
ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วย
ส่วนขยาย ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลักตามด้วยส่วน
ขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดศรีบุญเรือง	วัดศรีมหาธาตุบุรีรัมย์
วัดเหนือโสมาราม	วัดเหนืออุครชัยสิทธิ์
วัดอุตตาราม	วัดดงเย็นมหาวิหาร

10. ส่วนขยาย+ส่วนหลัก→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก ปรับเปลี่ยนเป็น
รูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.42
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

10.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน) →ส่วนขยาย+ส่วนหลัก
(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักบางพยางค์
ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตาม
ด้วยส่วนหลักบางพยางค์ของชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ
0.14 ได้แก่

⁹⁵ วัดป่าหนองอึ่ง เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองอึ่ง

⁹⁶ วัดป่ากอก เป็นวัดประจำหมู่บ้านกอก

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
----------------	-----------------------

วัดภูทอง ⁹⁷	วัดศรีโพธิ์ทอง
------------------------	----------------

10.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก

(ชื่อหมู่บ้าน)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก
ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ0.14 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
----------------	-----------------------

วัดสว่างจอมแก้ว	วัดสว่างจ้อก้อ ⁹⁸
-----------------	------------------------------

10.3 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก

(ความหมายหลัก)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก
ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ0.14 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
----------------	-----------------------

วัดโพธิ์รังสิต	วัดธรรมจารีนิวาส
----------------	------------------

11. ส่วนขยาย+ส่วนหลัก→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก
ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก และส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

11.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)

+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้านไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน”
ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ไม่คงหน่วยศัพท์ “บ้าน” และส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ได้แก่

⁹⁷ วัดภูทอง เป็นวัดประจำหมู่บ้านไสลทอง

⁹⁸ วัดสว่างจ้อก้อ เป็นวัดประจำหมู่บ้านจ้อก้อ

12. ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลัก ตามด้วยส่วนขยาย เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนหลัก ตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

12.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก

(ความหมายหลัก)

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด

ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

วัดดงเมืองเก่า

วัดธรรมนิยมสงเคราะห์

13. ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก และตามด้วยส่วนขยายปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก และตามด้วยส่วนขยายมีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

13.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+

ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก และตามด้วยส่วนขยายปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก และตามด้วยส่วนขยายมีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด

ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

วัดศรีบุญเรือง

วัดศรีมหาธาตุบุรีรัมย์

14. ส่วนหลัก → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลัก ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก และตามด้วยส่วนขยายมีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

14.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก) → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)
+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก และตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดใต้	วัดบรมธงชัย

15. ส่วนหลัก+ส่วนขยาย → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลัก ตามด้วยส่วนขยาย ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลัก และตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

15.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย → ส่วนขยาย+ส่วนหลัก
(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย

รูปแบบของชื่อเดิมที่ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก ตามด้วยส่วนขยาย ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยส่วนขยาย ตามด้วยส่วนหลักที่เป็นความหมายหลัก และตามด้วยส่วนขยาย มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ได้แก่

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัดป่าไร่	วัดใหม่สุขสมบูรณ์

การเปรียบเทียบรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ในชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน 15 รูปแบบข้างต้น ผู้ศึกษาเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยได้ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ในชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน

ลำดับ	รูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์	จำนวนของ รูปแบบ การประกอบ หน่วยศัพท์	ร้อยละ
1.	ส่วนหลัก→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก	367	51.40
	1.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก (ความหมายหลัก)	309	43.28
	1.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อ หมู่บ้าน)	46	6.44
	1.3 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก (ความหมายหลัก)	12	1.68
2.	ส่วนหลัก→ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	166	23.25
	2.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ ส่วนขยาย	118	16.53
	2.2 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วน ขยาย	27	3.78
	2.3 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนหลัก(ความหมาย หลัก)+ส่วนขยาย	21	2.94
3.	ส่วนหลัก→ส่วนหลัก	128	17.93
	3.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)	118	16.53
	3.2 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	10	1.40
4.	ส่วนหลัก→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	11	1.54
	4.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก (ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	11	1.54
5.	ส่วนขยาย+ส่วนหลัก→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก	11	1.54
	5.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนขยาย+ส่วน หลัก(ความหมายหลัก)	6	0.84

ลำดับ	รูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์	จำนวนของ รูปแบบ การประกอบ หน่วยศัพท์	ร้อยละ
	5.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	3	0.42
	5.3 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)	2	0.28
6.	ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	10	1.40
	6.1 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	4	0.56
	6.2 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	3	0.42
	6.3 ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย	2	0.28
	6.4 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย	1	0.14
7.	ส่วนขยาย+ส่วนหลัก→ส่วนหลัก	6	0.84
	7.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	3	0.42
	7.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	3	0.42
8.	ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก	4	0.56
	8.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	4	0.56
9.	ส่วนขยาย+ส่วนหลัก→ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	3	0.42
	9.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	2	0.28
	9.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	1	0.14

ลำดับ	รูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์	จำนวนของ รูปแบบ การประกอบ หน่วยศัพท์	ร้อยละ
10.	ส่วนขยาย+ส่วนหลัก→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก	3	0.42
	10.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	1	0.14
	10.2 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)	1	0.14
	10.3 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)	1	0.14
11.	ส่วนขยาย+ส่วนหลัก→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	1	0.14
	11.1 ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ชื่อหมู่บ้าน)+ส่วนขยาย	1	0.14
12.	ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก	1	0.14
	12.1 ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)	1	0.14
13.	ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	1	0.14
	13.1ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	1	0.14
14.	ส่วนหลัก→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	1	0.14
	14.1ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	1	0.14
15.	ส่วนหลัก+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก+ส่วนขยาย	1	0.14
	15.1ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย→ส่วนขยาย+ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)+ส่วนขยาย	1	0.14

4. สรุป

การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะภาษาของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าลักษณะทางภาษาของชื่อวัด รูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์ และความหมายนั้น ประเด็นลักษณะทางภาษาด้านจำนวนพยางค์ การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้นมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือการปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เท่าเดิม ประเด็นลักษณะทางภาษาด้านที่มาของภาษา ภาษาไทยมาตรฐานมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงมากที่สุด ส่วนภาษาบาลีสันสกฤตมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด ประเด็นความหมายนั้นกลุ่มความหมายที่มีจำนวนหน่วยศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดมี 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล ส่วนกลุ่มความหมายที่มีจำนวนหน่วยศัพท์ลดลงอย่างเด่นชัดมี 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืชและสัตว์ ส่วนการเปลี่ยนแปลงความหมายนั้น ความหมายเปลี่ยนแปลงมีจำนวนมากที่สุด ส่วนด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อนั้น รูปแบบซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านได้ปรับเปลี่ยนเป็นส่วนขยาย+ ส่วนหลัก(ความหมายหลัก)มากที่สุด ซึ่งความหมายหลักนี้ไม่สัมพันธ์กับชื่อหมู่บ้าน คำที่เป็นความหมายหลักส่วนใหญ่จะหมายถึงชุมชนและที่อยู่อาศัย และรองลงมาคือคนและวงศ์ตระกูล และการเปรียบเทียบลักษณะภาษาของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดแสดงให้เห็นลักษณะภาษาที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากความคิดของคนในชุมชน ปัจจัยทางสังคม และค่านิยมของคนในชุมชนได้แตกต่างไปจากเดิม ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงในบทที่ 5

บทที่ 5

ปัจจัยและค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด

จากการศึกษาชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสาเหตุของการปรับเปลี่ยนชื่อวัดมาจากปัจจัยหลายประการ และการปรับเปลี่ยนชื่อวัดดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมหลายประการเช่นกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาปัจจัยการปรับเปลี่ยนชื่อวัดจำนวน 714 วัดนั้น ผู้ศึกษาใช้วิธีเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน เพื่อให้เข้าใจเหตุผลของการปรับเปลี่ยนชื่อ และพบว่าการปรับเปลี่ยนลักษณะทางภาษาของชื่อวัดดังกล่าวมีปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยค่านิยม¹ และปัจจัยทางสังคม² ของคนในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยค่านิยมของคนในชุมชน

1.1.1 คนในชุมชนเห็นความสำคัญของความเป็นสิริมงคลมากขึ้น กล่าวคือเห็นว่าสิ่งที่ดีงามหรือสิริมงคลจะสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาหรือเป็นสิ่งเสริมกำลังใจให้อยู่ในแนวทางที่ตนยึดถือ เช่น แต่เดิมชื่อวัดส่วนใหญ่ตั้งตามชื่อหมู่บ้านอันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นระหว่างวัดและชุมชน หน่วยศัพท์ที่ใช้จะอยู่ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย กลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืชและสัตว์ ต่อมาชื่อวัดเปลี่ยนไปใช้หน่วยศัพท์ที่อยู่ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดี ความงาม และความเจริญรุ่งเรืองเพิ่มขึ้น ได้แก่ ศรี ศิริ สิริมงคล มิ่ง เช่น

วัดป่าหนองแสง เป็นชื่อเดิมของวัดป่าศรีไพรวันและวัดนี้เป็นวัดประจำหมู่บ้านไทยอุดม เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ที่เป็นคนในชุมชนพบว่า บริเวณที่ตั้งวัดเป็นพื้นที่ฝั่งหรือเศษพ เรียกว่า ป่าช้าหนองแสง ต่อมาเมื่อพระครูองค์มาปฏิบัติธรรมในป่าช้า คนในชุมชนเลื่อม

¹ ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนในสังคมให้คุณค่า และใช้เป็นเกณฑ์สำหรับเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติ หรือจะไม่ประพฤติปฏิบัติ และใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี

² ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สิ่งที่เป็นองค์ประกอบของสังคมนั้นๆ อันมีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ หรือการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น สมาชิกในสังคม สถาบันทางสังคม

ไสศรัทธาการปฏิบัติธรรมของพระครูคงค์จึงได้นิมนต์ให้พระครูคงค์เป็นพระประจำวัดของหมู่บ้านของตน และคนในชุมชนได้พิจารณาเห็นว่าชื่อวัดป่าหนองแสงสื่อถึงภูมิหลังที่ตั้งวัดซึ่งเป็นป่าช้าไม่เป็นสิริมงคล ประกอบกับวัดได้มีพระนักปฏิบัติธรรมมาประจำอยู่ คนในชุมชนเห็นว่าเป็นโอกาสอันดีจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดจากวัดป่าหนองแสงเป็นวัดป่าศรีไพรวัน เพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งชื่อวัดแปลว่าศรีแห่งป่า³

วัดบ้านนาคลองเป็นชื่อเดิมของวัดฟ้าหยาดสิริราษฎร์ ตั้งตามชื่อหมู่บ้านคือ บ้านนาคลอง เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ที่เป็นคนในชุมชนพบว่า หมู่บ้านนี้เกิดภัยแล้งทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประสบปัญหาเป็นอย่างมากและอพยพไปตั้งถิ่นฐานขึ้นใหม่ที่หมู่บ้านอื่น ดังนั้นคนในชุมชนจึงเปลี่ยนชื่อวัดบ้านนาคลองเสียใหม่เพื่อให้ฝนตกตามฤดูกาล โดยใช้หน่วยศัพท์ที่เป็นสิริมงคลว่าวัดฟ้าหยาดสิริราษฎร์⁴

วัดบ้านหนองใหญ่เป็นชื่อเดิมของวัดโพธาราม ตั้งตามชื่อหมู่บ้านคือ บ้านหนองใหญ่ เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ที่เป็นคนในชุมชนพบว่า บริเวณใกล้วัดมีหนองน้ำขนาดใหญ่แต่มีวัชพืชเป็นจำนวนมาก เช่น จอก แหน ผักตบชวา ทำให้คนในชุมชนใช้หนองน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคไม่ได้ คนในชุมชนจึงได้ร่วมมือกันขุดลอกหนองน้ำเพื่อให้ใช้ประโยชน์ และได้ปลูกต้นไม้มาชนิด ต่อมามีการปลูกต้นไม้ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ดังนั้นคนในชุมชนจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดบ้านหนองใหญ่ให้เป็นสิริมงคลว่าวัดโพธาราม⁵

วัดกลางเป็นชื่อเดิมของวัดศรีทองนพคุณ ตั้งตามชื่อหมู่บ้านคือ บ้านกลาง เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ที่เป็นคนในชุมชนพบว่า วัดนี้มีโบสถ์เก่าแก่แต่ชำรุด คนในชุมชนจึงทำบุญผ้าป่าสามัคคีเพื่อนำเงินมาบูรณะโบสถ์ วัดนี้จึงมีโบสถ์ที่งดงามสูงใหญ่เหนือท้อง คนในชุมชนจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดกลางให้เป็นสิริมงคลว่าวัดศรีทองนพคุณ⁶

วัดโคกกม่ว่งเป็นชื่อเดิมของวัดมิ่งมงคล ตั้งตามชื่อหมู่บ้านคือบ้านโคกกม่ว่ง เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ที่เป็นคนในชุมชนพบว่า บริเวณที่ตั้งวัดมีต้นมะม่วงเป็นจำนวนมากแต่ไม่มีผลให้รับประทาน ทำให้คนในชุมชนเรียกติดปากว่า “โคกกม่ว่ง” ต่อมาคนในชุมชนได้ปรับปรุงบริเวณวัดที่มีป่ามะม่วงที่รกร้างให้งดงาม โดยตัดต้นมะม่วงบางส่วนทำให้บริเวณวัดนั้นเหมาะแก่การปฏิบัติธรรมเป็นอย่างมาก อีกทั้งภิกษุสามเณรที่ศึกษาเปรียญธรรมก็มีความก้าว

³ สัมภาษณ์พระมหาวชิระ ชุติปัญญา, เจ้าอาวาสวัด, 7 กรกฎาคม 2551.

⁴ สัมภาษณ์พระอธิการพงศ์พันธ์ จักรัมย์, เจ้าอาวาสวัด, 7 กรกฎาคม 2551.

⁵ สัมภาษณ์พระอธิการอัมพร สีลเตโช, เจ้าอาวาสวัด, 7 กรกฎาคม 2551.

⁶ สัมภาษณ์พระสมร ฐิริทโธ เจ้าอาวาสวัด, เจ้าอาวาสวัด, 8 กรกฎาคม 2551.

ทางการศึกษา เจ้าอาวาสจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดมิ่งมงคล

วัดคงแจ้ง เป็นชื่อเดิมของวัดโพธิ์ศรีวนาราม ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือ บ้านคงแจ้ง เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ที่เป็นคนในชุมชนพบว่า วัดตั้งบริเวณกลางแจ้ง และมีต้นไม้ใหญ่ที่ให้ร่มเงาแน่น จึงมีอากาศร้อนมาก ต่อมาคนในชุมชนได้ร่วมมือกันปลูกต้นไม้บริเวณรอบๆ วัด และต้นไม้ที่ปลูกมากคือ ต้นโพ ดังนั้นคนในชุมชนได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัดคงแจ้งเป็นวัดโพธิ์ศรีวนาราม เพื่อให้มีความหมายสิริมงคล⁷

วัดบ้านนาโคกเป็นชื่อเดิมของวัดสายแก้วมงคล ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือ บ้านนาโคก เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามผู้รู้ที่เป็นคนในชุมชนพบว่า บริเวณประกอบเกษตรกรรมของคนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่บนที่สูงหรือโคก ทำให้คนในชุมชนเหน็ดเหนื่อยกับการทำงานเป็นอย่างมาก ต่อมาวัดบ้านนาโคกมีพระรูปหนึ่งมาจำพรรษา ท่านเข้าใจความทุกข์ของคนในชุมชน ท่านจึงได้สนทนาธรรมและถ่ายทอดธรรมะให้คนในชุมชนเข้าใจง่าย ดังนั้นคนในชุมชนจึงปฏิบัติธรรมมากขึ้น และได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดสายแก้วมงคล เพื่อให้เป็นสิริมงคลว่าที่วัดนี้มีผู้ถ่ายทอดธรรมอันประเสริฐคู่จแก้วที่สำคัญอันเป็นหัวใจพุทธศาสนา⁸

1.1.2 คนในชุมชนเห็นความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างไปจากเดิม หมายถึง สมาชิกของหมู่บ้านเคยเห็นความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นพิเศษ ต่อมามีการสร้างศาสนสถานหรือศาสนวัตถุอันเป็นที่เคารพสักการะของคนในชุมชน จึงมีการปรับเปลี่ยนชื่อวัดตามชื่อหรือความหมายของสิ่งใหม่ที่สร้างขึ้น ดังนี้

วัดบ้านสร้างบุญเป็นชื่อเดิมของวัดธาตุดูปมุง ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือ บ้านสร้างบุญ ต่อมาคนในชุมชนเห็นความสำคัญของพระธาตุและพระพุทธรูปประจำวัดที่มีอยู่เดิม ดังนั้นคนในชุมชนจึงได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดธาตุดูปมุง⁹

วัดบ้านดอนน้อยเป็นชื่อเดิมของวัดดอนประดิษฐาราม ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือ บ้านดอนน้อย ต่อมาคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการบูรณะโบสถ์ จึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันบูรณะโบสถ์เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดังนั้นคนในชุมชนจึงได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดดอนประดิษฐาราม¹⁰

⁷ สัมภาษณ์พระครูประคุณธรรมสถิต เจ้าอาวาสวัด, 7 กรกฎาคม 2551.

⁸ สัมภาษณ์พระโสภณ สุวัฒน์ เจ้าอาวาสวัด, 7 กรกฎาคม 2551.

⁹ สัมภาษณ์พระอธิการนรศักดิ์ เจ้าอาวาสวัด, 8 กรกฎาคม 2551.

วัดบ้านคุ้มเป็นชื่อเดิมของวัดธาตุ ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือ บ้านคุ้ม ต่อมาคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการสร้างธาตุหรืออัฐิที่เก็บกระดูกของผู้เสียชีวิตไว้ที่กำแพงวัด ดังนั้นคนในชุมชนจึงได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดธาตุ¹¹

วัดโคกกุ้งเป็นชื่อเดิมของวัดโคกเกษม ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือ บ้านโคกกุ้ง ต่อมาคนในชุมชนเห็นความสำคัญของแม่น้ำชีที่ไหลผ่านหลังวัด เนื่องจากนิยมทำบุญปล่อยปลาเนื่องในวันสำคัญทางศาสนามากขึ้น ดังนั้นคนในชุมชนจึงได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัดให้มีความหมายเกี่ยวกับแม่น้ำเป็นวัดโคกเกษมอุทกวาราราม

วัดบ้านแคนเป็นชื่อเดิมของวัดบึงแคน ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือ บ้านแคน ต่อมาคนในชุมชนเห็นความสำคัญของบึงที่คนในชุมชนร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต ดังนั้นคนในชุมชนจึงได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดบึงแคน¹²

1.1.3 คนในชุมชนนิยมชื่อวัดที่มีคำไพเราะสละสลวย กล่าวคือ สมาชิกของหมู่บ้านเห็นว่ารูปศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตซึ่งมีวิธีการสร้างคำแบบสมาส และทำให้ออกเสียงเชื่อมระหว่างพยางค์ทำให้เกิดความไพเราะเมื่อออกเสียง จากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน ผู้ศึกษาพบว่า ชื่อเดิมของวัดส่วนใหญ่มักตั้งตามชื่อหมู่บ้านและเป็นหน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาไทยมาตรฐาน ต่อมาคนในชุมชนเห็นว่าชื่อวัดดังกล่าวใช้คำไม่ไพเราะ จึงขอให้เจ้าอาวาสเปลี่ยนชื่อวัด โดยใช้หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต เช่น

วัดโนนโพธิ์ เปลี่ยนชื่อเป็นวัดปทุมวนาราม¹³

วัดบ้านฝางเปลี่ยนชื่อเป็นวัดพรหมศรีสว่าง¹⁴

วัดบ้านสะอาดเจริญเปลี่ยนชื่อเป็นวัดชัยศรีสว่างวาราม¹⁵

วัดบ้านหนองตอเปลี่ยนชื่อเป็นวัดวารีสวัสดิ์¹⁶

วัดค่าน้อยเปลี่ยนชื่อเป็นวัดศรีศรัทธาธรรม¹⁷

¹⁰ สัมภาษณ์พระครูบรรพตธรรมานุกต เจ้าอาวาสวัด, 8 กรกฎาคม 2551.

¹¹ สัมภาษณ์นายเสมอ ลาสา. ผู้ใหญ่บ้าน, 9 กรกฎาคม 2551.

¹² สัมภาษณ์พระอธิการประจักษ์ สารโท. เจ้าอาวาสวัด, 8 กรกฎาคม 2551.

¹³ สัมภาษณ์พระอธิการนรินทร์ โฆสธัมโม. เจ้าอาวาสวัด, 8 กรกฎาคม 2551 .

¹⁴ สัมภาษณ์พระอธิการวิโรจน์ ปัญญาวิโร. เจ้าอาวาสวัด, 8 กรกฎาคม 2551.

¹⁵ สัมภาษณ์พระอธิการสมร ถามวโร. เจ้าอาวาสวัด, 9 กรกฎาคม 2551.

¹⁶ สัมภาษณ์พระครูศิริวรรณภรณ์. เจ้าอาวาสวัด, 9 กรกฎาคม 2551.

¹⁷ สัมภาษณ์พระประเสริฐ สิริบุญโญ. เจ้าอาวาสวัด, 7 กรกฎาคม 2551.

วัดบ้านหนองควายอิน้อยเปลี่ยนชื่อเป็นวัดมิ่งหาราม¹⁸

1.1.4 คนในชุมชนเห็นความสำคัญของวัดว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชน กล่าวคือ สมาชิกของหมู่บ้านได้ช่วยกันสร้างวัดเพื่อใช้เป็นศาสนสถานและประกอบกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านและเพื่อความผาสุกของชุมชนจึงตั้งชื่อวัดโดยเลือกใช้นามศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจของประชาชน เช่น มิตร ราษฎร์ ราษฎร์ ประชา พัฒนา เพื่อเน้นว่าร่วมใจวัดเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชน ดังนั้นจึงเปลี่ยนชื่อวัดจากชื่อเดิมที่ส่วนใหญ่ตั้งตามชื่อหมู่บ้านมาเป็นชื่อที่แสดงความสามัคคีหรือการร่วมกันของคนในชุมชน เช่น

วัดบ้านสระแก้วเปลี่ยนชื่อเป็นวัดไตรมิตรสามัคคีวนาราม¹⁹

วัดบ้านบึงงามเปลี่ยนชื่อเป็นวัดราษฎร์อุทิศ²⁰

วัดบ้านม่วงไทยเปลี่ยนชื่อเป็นวัดสุธรรมราษฎร์บำรุง²¹

วัดเมืองไพรเปลี่ยนชื่อเป็นวัดประชานุกูล²²

วัดแก่นทรายเปลี่ยนชื่อเป็นวัดโพธิ์พงษ์ราษฎร์บูรณะ²³

1.2 ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สิ่งที่เป็นองค์ประกอบของสังคมนั้นๆ อันมีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น สมาชิกในสังคม สถาบันทางสังคม การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดที่เนื่องมาจากปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชื่อตามชื่อหมู่บ้าน กล่าวคือ ชื่อเดิมของวัดตั้งตามชื่อหมู่บ้าน เมื่อชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงก็มีการปรับเปลี่ยนชื่อวัดด้วย และยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงชื่อวัดตามสภาพสังคมที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น การตัดถนนผ่านบริเวณวัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชื่อเดิมของวัด คือ วัดบ้านหนองบัว เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองบัว ต่อมามีการเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านสะอาดสมบูรณ์ วัดบ้านหนองบัวจึงเปลี่ยนชื่อเป็นวัดสะอาดสมบูรณ์ตามชื่อหมู่บ้าน²⁴

¹⁸ สัมภาษณ์พระศีลวิสุทธา. เจ้าอาวาสวัด, 8 กรกฎาคม 2551.

¹⁹ สัมภาษณ์นายคำตัน พันตาพันธ์. ผู้ใหญ่บ้าน, 11 กรกฎาคม 2551.

²⁰ สัมภาษณ์พระบุญสมิ ธรรมจารย์. เจ้าอาวาสวัด, 11 กรกฎาคม 2551.

²¹ สัมภาษณ์พระวิสุทธิ เตชวโร. เจ้าอาวาสวัด, 10 กรกฎาคม 2551.

²² สัมภาษณ์พระครูโชติ ธรรมภรณ์. เจ้าอาวาสวัด, 10 กรกฎาคม 2551.

²³ สัมภาษณ์พระมหาวชิระ กิตติสังวโร. เจ้าอาวาสวัด, 11 กรกฎาคม 2551.

²⁴ สัมภาษณ์นายสุคใจ ฤกษ์ยาม. ผู้ใหญ่บ้าน, 9 กรกฎาคม 2551.

ชื่อเดิมของวัด คือ วัดท่าโพธิ์ทอง เป็นวัดประจำหมู่บ้านท่าโพธิ์ทอง ต่อมา มีการเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านธาตุจอมศรี วัดท่าโพธิ์ทองจึงเปลี่ยนเป็นวัดธาตุจอมศรีตามชื่อหมู่บ้าน²⁵

ชื่อเดิมของวัด คือ วัดหนองผือ เป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองผือ ต่อมา มีการตัดถนนผ่านบริเวณหน้าวัด ทำให้บริเวณนั้นเป็นท่ารถและเป็นแหล่งชุมชน มีผู้คนสัญจรมากขึ้นคนในชุมชนจึงเปลี่ยนชื่อวัดจากวัดหนองผือเป็นวัดท่าสว่าง²⁶

จะเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ชื่อวัดปรับเปลี่ยนมี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยค่านิยมของคนในชุมชนและปัจจัยทางสังคม ปัจจัยค่านิยมของคนในชุมชนเป็นปัจจัยที่ทำให้ชื่อวัดปรับเปลี่ยนมากที่สุด เนื่องจากคนในชุมชนตั้งชื่อวัดให้สื่อความหมายตามค่านิยมของตน อันได้แก่ การเห็นความสำคัญเรื่องสิริมงคลมากขึ้น การเห็นความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างไปจากเดิม ความนิยมชื่อวัดที่ไพเราะ และการเห็นความสำคัญของวัดว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชน

2. ค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด

ผลการศึกษาลักษณะภาษาชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนในชุมชนจากชื่อวัด ดังนี้

2.1 ค่านิยมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต

ชื่อเดิมของวัดได้สะท้อนให้เห็นความนิยมของการใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการตั้งชื่อวัด แตกต่างกับชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนที่สะท้อนค่านิยมการใช้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมากขึ้น

การรับภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยเนื่องจากการรับวัฒนธรรมอินเดียโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางศาสนา ดังที่ ชาตบุษย์ นีละรัตตานนท์ ได้กล่าวไว้ว่า

ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตได้เข้ามาในภาษาไทยทางพระพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์ฮินดูเป็นเวลานาน โดยภาษาสันสกฤตได้เข้าสู่ภาษาไทยผ่านทางพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานซึ่งจารึกพระธรรมคำสอนพระไตรปิฎกเป็นภาษาสันสกฤต เมื่อเรารับวัฒนธรรมเป็นต้นว่าศาสนาเข้ามาแล้วจึงจำเป็นต้องรับคำที่ใช้คู่กับสิ่งเหล่านี้ติดมาด้วย เห็นได้จากพระนามของพ่อขุนนางกลางหาวเมื่อขึ้นเป็นกษัตริย์ครองกรุงสุโขทัยก็คือ “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” ซึ่งคำว่า “ศรีอินทราทิตย์”

²⁵ สัมภาษณ์นายบุญจันทร์ ศรีวาที. ผู้ใหญ่บ้าน, 8 กรกฎาคม 2551.

²⁶ สัมภาษณ์นายถม เสนารัตน์. ผู้ใหญ่บ้าน, 11 กรกฎาคม 2551.

อยู่เป็นจำนวนหลายคำ นอกจากนี้ เรายังรับเอาภาษาสันสกฤตเข้าสู่ภาษาไทยมากขึ้นผ่านเขมรจากการทำสงคราม ซึ่งเขมรได้รับวัฒนธรรมมาจากอินเดียอีกทอดหนึ่ง โดยเฉพาะจากศาสนาพราหมณ์ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของภาษาสันสกฤต ส่วนภาษาบาลีได้เข้ามาในภาษาไทยหลังจากภาษาสันสกฤต โดยผ่านเข้ามาทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทจากลังกา หรือลัทธิลังกาวงศ์ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง จึงทำให้คนไทยหันมาสนใจภาษาบาลีมากขึ้น²⁷

อย่างไรก็ตามในอดีตการใช้ภาษาบาลีสันสกฤตนิยมใช้ในหมู่ชนชั้นสูง และวงการศาสนาเท่านั้น ต่อมาเมื่อคนในชุมชนต่างๆมีความรู้มากขึ้นจึงหันมานิยมคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต เห็นได้จากการปรับเปลี่ยนชื่อวัดจากการให้หน่วยศัพท์ที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานมาใช้หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต โดยยังคงความหมายเดิมอันทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนลักษณะทางภาษาของชื่อวัด คือ ทำให้ชื่อวัดมีจำนวนพยางค์เพิ่มขึ้น เพราะภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมักมีคำหลายพยางค์รวมเป็นหนึ่งความหมาย ดังตัวอย่าง²⁸

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด บ้าน ป่า ม่วง	วัด เจริญ อัมพ วัน
วัด บ้าน เก่า ใจ	วัด นิรมล พิจิตรา ราม
วัด บ้าน นอน บัว	วัด วารี อุบล
วัด นอน บัว	วัด ประทุมชาติ
วัด นอน กล้วย อี น้อย	วัด มหิงษา ราม
วัด บ้าน นอน ไร่	วัด เวฬุ วัน วรา ราม
วัด บ้าน คางสูง	วัด มงคล นิเวศน์
วัด บ้าน นอน หู ลิง	วัด วานร นิवास

คำนิยมที่เปลี่ยนแปลงไปนี้อาจเนื่องมาจากความนิยมใช้ภาษาบาลีสันสกฤตตั้งชื่อ

²⁷ ชาติบุษย์ นีละรัตตานนท์. “ลักษณะภาษาในชื่อสกุลประทาน โดยสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.), 112-113.

²⁸ การนำเสนอตัวอย่างชื่อวัด ตัวอย่างที่ขีดเส้นใต้แสดงหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกัน

บุคคล ชื่อสถานที่เพื่อความไพเราะสละสลวย และภาษาทั้งสองดังกล่าวได้รับการยอมรับจากชนชั้นสูงในประเทศไทยนับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ดังที่ สุภาพรณ ฦ บางช้าง ได้กล่าวไว้ว่า “การใช้ภาษาบาลีสันสกฤตมากขึ้นตามลำดับสมัย ในสมัยเดียวกัน ชื่อของผู้มีฐานันดรศักดิ์สูงในสังคมมักมีจำนวนพยางค์และการใช้ภาษาบาลีสันสกฤตมากกว่าผู้ที่มีฐานันดรศักดิ์ต่ำกว่า”²⁹

อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะคนไทยส่วนใหญ่เห็นว่าภาษาบาลีสันสกฤตเป็นภาษาที่สื่อความคิดความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะภาษาบาลีนั้นใช้บันทึกหลักธรรมคำสอน และบทสวดที่ใช้ในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ ภาษาบาลีจึงได้กลายเป็นภาษาแห่งพระพุทธศาสนาโดยปริยาย และวัดก็เป็นสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา นิยมใช้ภาษาบาลีในการตั้งชื่อวัดด้วย นอกจากนี้ ปัจจุบันยังใช้ภาษาบาลีและสันสกฤตอย่างหลากหลายในวงการต่างๆ ดังที่วัลยา ช่างขวัญยืนและคณะ กล่าวไว้ว่า

ภาษาบาลีและสันสกฤตในฐานะสื่อความคิดของอินเดียโบราณจึงไหลบ่าเข้าสู่ภาษาไทย และมีอิทธิพลอย่างมากต่อภาษาไทย อิทธิพลของภาษาบาลีและสันสกฤตต่อภาษาไทยดำรงอยู่อย่างเด่นชัดแม้ในปัจจุบัน...การใช้คำภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาไทย 1.ใช้เป็นคำทั่วไป 2. ใช้เป็นคำสุภาพ 3. ใช้เป็นคำทางการ 4. ใช้สร้างศัพท์บัญญัติ 5. ใช้เป็นชื่อเฉพาะ 6. ใช้เป็นคำราชาศัพท์ 7. ใช้เป็นศัพท์วรรณคดี³⁰

อาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมาจากสาเหตุสองประการคือ ประการที่หนึ่ง ค่านิยมที่ว่าภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเป็นภาษาที่ไพเราะและแสดงสถานะที่สูงกว่าภาษาไทยมาตรฐาน ประการที่สองค่านิยมที่ว่าภาษาบาลีสันสกฤตเป็นภาษาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

2.2 ค่านิยมสิริมงคล

สิริมงคล หมายถึง คำที่แสดงถึงสิ่งที่เป็นไปในทางที่ต้องการซึ่งเป็นเหตุให้ได้รับความสุข เช่น ความดีงาม ความเจริญรุ่งเรืองด้วยปัญญา สันติ ยศ เป็นต้น

²⁹ สุภาพรณ ฦ บางช้าง. การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย. (กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), 112.

³⁰ วัลยา ช่างขวัญยืนและคณะ. บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 : คำ การสร้างคำ และการยืมคำ. (กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2549), 114-115, 163-176.

ค่านิยมสิริมงคลชุมชนอีสานเห็นได้จากคนในชุมชนใช้คำ“คุณ” หรือ“คำคุณ” เพื่อสื่อความหมายถึงความดีงาม ความเจริญรุ่งเรือง เช่น ใช้ว่า “แก้วคุณเรือน” ดังที่ แสงเพชร สุพร ให้คำอธิบายถึงความหมายของ“คุณ” หรือ“คำคุณ” และ“แก้วคุณเรือน” ไว้ว่า “สิริมงคล นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ตนเองและครอบครัว มักจะใช้เปรียบเทียบกับบุคคลในครัวเรือนที่มีคุณงามความดีและมักจะนำโชคลาภมาสู่ครอบครัวว่า แก้วคุณเรือน”³¹ แต่ไม่มีการใช้คำว่า “คำคุณ” หรือ“คุณ” ในการตั้งชื่อวัด ต่อมาค่านิยมสิริมงคลซึ่งแสดงด้วยหน่วยศัพท์ “ศรี” “ศิริ” “มิ่ง” “มงคล” ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อความคิดของคนในชุมชนอีสานมากยิ่งขึ้น โดยคนในชุมชนอาจจะได้รับรู้ผ่านบทประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น บททำขวัญนา และพิธีกรรมดังกล่าวคนในชุมชนมีความเชื่อ ความศรัทธา ดังนั้นภาษาที่ใช้ในบทประกอบพิธีกรรมจึงได้รับการยกย่องจากผู้คนในชุมชน ด้วยเหตุนี้ค่านิยมสิริมงคลจึงปรากฏอย่างชัดเจนในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน ซึ่งแตกต่างกับชื่อเดิมของวัดที่ส่วนใหญ่สะท้อนค่านิยมความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำ พืชพรรณไม้ และลักษณะภูมิประเทศ ดังตัวอย่าง

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด โลก สะอาด	วัด โลก สว่าง ชัย ศรี
วัด บุรพา	วัด จันทร ศรี มงคล
วัด ด่าน น้อย	วัด ศรี ศรัทธา ธรรม
วัด บ้าน โพน ตุ่ม	วัด น้อย เจริญ ศรี
วัด บ้าน กอก ยาง ยุง	วัด มงคล ประสิทธิ์
วัด โลก กก ม่วง	วัด มิ่ง มงคล
วัด หนอง น้ำ เกิน	วัด ศิริ ราษฎร์ สามัคคี

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนส่วนใหญ่ใช้คำแสดงสิริมงคล เช่น ศรี มงคล มิ่ง โดยไม่ได้คงหน่วยศัพท์ชื่อเดิมของวัดไว้ แต่มีส่วนน้อยที่คงชื่อเดิมหรือบางพยางค์ของชื่อวัดไว้ เช่น วัด โลก สะอาด เปลี่ยนเป็น วัด โลก สว่าง ชัย ศรี

หน่วยศัพท์ที่แสดงถึงความเป็นสิริมงคลในชื่อสถานที่ ที่อยู่อาศัยนับเป็นสิ่งเสริมกำลังใจให้ประชาชนศรัทธาพระพุทธศาสนามากขึ้น ดังที่ กุสุมา รักขมณี ได้กล่าวไว้ว่า “ชื่อหมู่บ้านหรือเมืองก็มักมีความหมายที่โน้มน้าวใจผู้ที่คิดจะตั้งถิ่นฐาน และเป็นกำลังใจแก่ผู้อยู่อาศัย

³¹ แสงเพชร สุพร, “ของคุณ : ของรางวัล,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน เล่ม 2 (2542) : 447.

แล้วด้วย”³² นอกจากนี้ชื่อเฉพาะ เช่น ชื่อห้องที่สมัยหลังมีค่านิยมเรื่องสิริมงคลเป็นอย่างมากที่เชื่อว่าเป็นสิ่งเสริมกำลังใจที่แสดงด้วยภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ

2.3 ค่านิยมเรื่องสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา

ค่านิยมเรื่องสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ได้แก่ การนำชื่อพรรณไม้ที่มีความสัมพันธ์กับพุทธประวัติมาใช้เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน เช่น โโพธิ์อัมพ (มะม่วง) เวฬุ(ไผ่) และการนำพืชพรรณไม้ที่สัมพันธ์กับพุทธประวัติมาใช้ในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน ทำให้เห็นว่าคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของชื่อสถานที่และพุทธประวัติ ด้วยเหตุนี้ ชื่อเดิมของวัดที่ใช้ชื่อพืชพรรณไม้ในท้องถิ่นและได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นต้นโพธิ์ ดังตัวอย่าง

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด บ้าน หนอง กุง ³³	วัด ศรี โโพธิ์ ทอง
วัด บ้าน หนอง ขาม ³⁴	วัด โโพธิ์ ศรี วรา ราม
วัด บ้าน เขวา ³⁵	วัด โโพธิ์ เหนือ ศรี สวัสดิ์
วัด บ้าน หนอง แคน ³⁶	วัด โโพธิ์ ศรี วนา ราม
วัด บ้าน ทัน ³⁷	วัด โพธา ราม
วัด บ้าน ดง หวาย	วัด โโพธิ์ สว่าง วนา ราม

ต้นโพธิ์มีความสำคัญต่อประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนา คือ เป็นต้นไม้ที่เป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ดังนั้น ต้นโพธิ์จึงเป็นสัญลักษณ์ของความสว่างทางปัญญา ดังที่ พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ ได้กล่าวไว้ว่า

³² กุสุมา รัชชมนิ, “ภูมินามอันเป็นมงคล,” วารสารราชบัณฑิตยสถาน 3 (มิถุนายนถึงกันยายน 2543), 58.

³³ กุง หมายถึง พันธุ์ไม้ชนิดหนึ่ง ภาษาไทยมาตรฐานเรียกว่า ต้นพลวง (คำนาม)

³⁴ ขาม หมายถึง ต้นมะขาม

³⁵ เขวา หมายถึง พันธุ์ไม้ชนิดหนึ่ง และมักเกิดริมน้ำ (คำนาม)

³⁶ แคน หมายถึง พันธุ์ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง ภาษาไทยมาตรฐานเรียกว่า ตะเคียน (คำนาม)

³⁷ ทัน หมายถึง ผลไม้ชนิดหนึ่ง มีผลขนาดเล็ก ภาษาไทยมาตรฐานเรียกว่า พุทรา (คำนาม)

เจ้าชายสิทธัตถะ ในระหว่างบำเพ็ญพรต เพื่อหาสัจธรรมได้ประทับนั่งที่โคนต้นโพธิ์ จนกระทั่ง พระองค์ได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ คือ อริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เมื่อวันที่เพ็ญเดือน 6 หลังจากพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้แล้ว แต่ก็ยังต้องทรงทำจิตให้แน่วแน่ตั้งมั่นยิ่งขึ้น จนกเลสมิอาจรบกวนได้ต่อไป พระองค์ยังคงประทับอยู่ใต้ต้นโพธิ์อีกเป็นเวลา 7 วัน³⁸

นอกจากชื่อต้นโพธิ์แล้ว ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนได้แสดงให้เห็นความสำคัญของ สถานที่ที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยมที่น่าพิช พรรณไม้ที่เป็นสิริมงคลมาตั้งเป็น ชื่อวัด ดังตัวอย่าง

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด <u>หัว โทณ</u>	วัด <u>เวฬุ วัน</u>
วัด <u>เหนือ</u>	วัด <u>เวฬุ วัน</u>

พืช พรรณไม้ที่มีบทบาทสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่ง คือ ต้นไผ่ หรือ เวฬุ ซึ่งเวฬุวนารามเป็นชื่อวัดแห่งแรกของพระพุทธศาสนา และชื่อดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์ของวัดอีกด้วย ดังที่ พยาวั เหมือนวงษ์ญาติ ได้กล่าวไว้ว่า

พระอารามแห่งแรกในพระพุทธศาสนาเรียกเวฬุวนาราม โดยพระเจ้าพิมพิสารเป็นผู้ถวาย ต่อมาพระอรหันต์จำนวน 1250 รูป ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ อารามแห่งนี้โดยมิได้มีการนัดหมาย ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนสาม พระพุทธองค์ได้ถือเอาวันนี้เป็นวันประกาศหลักสามประการของพระพุทธศาสนาเรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ ชาวพุทธทั้งหลายจึงถือวันนี้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นั่นคือ วันมาฆบูชา³⁹

นอกจากนี้มะม่วง หรืออัมพ ก็เป็นพืชพรรณไม้ที่ปรากฏในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนเช่นกัน ดังตัวอย่าง

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด <u>บ้าน เหล่า ใหญ่</u>	วัด <u>อัมพ วัน</u>

³⁸ พยาวั เหมือนวงษ์ญาติ. ไม้พุทธประวัติ. (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2541), 4.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, 29.

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด บ้าน หวาย น้อย	วัด <u>อัมพ</u> วัน นว นาราม
วัด บ้าน สะอาด นา ดี	วัด สว่าง <u>อัมพ</u> วัน
วัด บ้าน บาก ⁴⁰	วัด ป่า <u>อัมพ</u> วัน

ความสำคัญของสวนมะม่วง หรืออัมพวันปรากฏในพุทธประวัติ ดังนี้

พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปประทับอยู่ในสวนอัมพวันนาราม ของหมอชีวกโกมารภัจจ์ คือ ป่ามะม่วง อีกตอนหนึ่ง ในขณะที่พระพุทธเจ้าได้ไปพำนักอยู่กับกัศสปะชฎิลดาบส ซึ่งเป็นพระฤาษี พระฤาษีได้กราบทูลนิมนต์ภัตตาทกิจ พระพุทธองค์ตรัสให้พระฤาษีไปก่อน แล้วเสด็จหาะไปเก็บผลมะม่วง ผลหว่า ฯลฯ และเสด็จไปสู่ดาวดึงส์เทวโลก⁴¹

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า พืช พรรณไม้ชนิดหนึ่งที่พบทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน คือ บัว เพราะบัวเป็นพืช พรรณไม้ที่เกิดได้ตามแหล่งน้ำทั่วไป เช่น หนอง คู และขณะเดียวกันชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนได้สะท้อนให้ค่านิยมการใช้ภาษาบาลีสันสกฤตมากกว่าภาษาไทยมาตรฐานดังที่ได้กล่าวรายละเอียดในข้อ 2.1 ดังตัวอย่าง

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด เมือง <u>บัว</u>	วัด <u>ปทุม</u> คงคา
วัด หนอง <u>บัว</u> คอน ก้อน	วัด <u>ประทุม</u> ทอง
วัด บ้าน <u>บัว</u>	วัด ศรี <u>ปทุม</u> นว นาราม
วัด บ้าน หนอง <u>บัว</u>	วัด สระ <u>ประทุม</u>

ดอกบัว เป็นดอกไม้ที่ชาวพุทธนำมาบูชาพระและถือเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนามาช้านาน ดอกบัวเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตของชาวอีสานเป็นอย่างดี ดังที่ชาวอีสานได้แสดงปรัชญาการดำเนินชีวิตเปรียบเทียบกับสายบัวไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

⁴⁰ บาก หมายถึง พันธุ์ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง (ค่านาม)

⁴¹ พยารุ เหมือนวงษ์ญาติ. ไม้พุทธประวัติ, 21.

เจ้าอย่าทำใจเพียงเขาขอขมาฉัน นั้นเนอ
 ความคิดเจ้าอย่าตื่นเสมอหม้อปากบาน
 คิดให้ถึงพื้นเสมอบัวมหยั่ง
 ใจให้ขาวสิ่งฝ้ายหลายล้อยีดยาว
 (ความหมาย อย่าทำใจเหมือนบอระเพ็ด กิโอะไรต้องคิดให้ลึกซึ่งเหมือนสายบัวที่หยั่งลึกตาม
 น้ำ ขอให้มิจิตใจบริสุทธิ์ดั่งฝ้ายที่เขานำมาเส้น)⁴²

นอกจากนี้ การกำเนิดของบัวทำให้ตระหนักถึงการปฏิบัติธรรมได้อีกทางหนึ่ง
 ด้วย ดังนี้

พุทธศาสนิกชนเชื่อว่าดอกบัวเป็นดอกไม้แห่งความบริสุทธิ์ สะอาด เพราะบัวแม่เกิดในโคลน
 ตม แต่เมื่อบานพ้นน้ำก็ไม่มีร่องรอยของตมเหลืออยู่เลย ความบริสุทธิ์ที่กล่าวถึงนี้อาจหมายถึงสิ่ง
 สกปรก โสมมหรือมลทินทางโลก และอาจหมายถึงการพ้นจากอาสวะ กิเลส ตัณหา มานะ ทิฐิ
 หรือความผูกพันในกาม หรือบางทีความบริสุทธิ์นั้นหมายถึงความอยู่สูง พ้นจากความผูกพันทุก
 สิ่งทุกอย่าง⁴³

จากชื่อวัดข้างต้นที่แสดงให้เห็นค่านิยมเรื่องพืช พรรณไม้ที่สัมพันธ์กับพุทธประวัติ
 เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าชาวร้อยเอ็ดได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัดให้มีลักษณะเฉพาะของพุทธศาสนา
 แตกต่างกับชื่อเดิมที่แสดงพืชพรรณ ไม้ที่มีในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเสริมกำลังใจให้ระลึกและปฏิบัติ
 ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเอง

กล่าวได้ว่าการเห็นความสำคัญของค่านิยมสิริมงคลเป็นสิ่งที่ปรากฏในชื่อวัดที่
 ปรับเปลี่ยน เช่น การใช้คำที่มีความหมายสิริมงคล เช่น ศรี มงคล มิ่ง ตลอดจนการนำชื่อพืช
 พรรณไม้ที่สัมพันธ์กับพุทธประวัติ เช่น โพธิ์ เวฬุ อัมพ มาตั้งชื่อนับเป็นความใกล้ชิดพุทธศาสนา
 อีกทางหนึ่งด้วย

⁴² จารุวรรณ ธรรมวัตร. ฌญาบทกวีของชาวบ้าน. (กาฬสินธุ์: จินตลักษณ์การพิมพ์, 2526), 98.

⁴³ บุญผา เต็งสุวรรณ. “บัวในวรรณคดีบาลีและสันสกฤต” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิต
 วิทยาลัย สาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), 63.

2.4 ค่านิยมจิตใจที่สะอาดผ่องแผ้ว

ชื่อเดิมของวัดสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และการรวมตัวเป็นชุมชน หรือหมู่บ้าน ต่อมาชาวร้อยเอ็ดได้ปรับเปลี่ยนชื่อวัด และชื่อดังกล่าวได้มีการใช้หน่วยศัพท์แสง สว่าง สะอาด ซึ่งมีความหมายแฝงที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมเรื่องจิตใจที่สะอาดสว่าง สงบ อันเป็นหลักปฏิบัติการเจริญภาวนาในพุทธศาสนา ดังตัวอย่าง

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด <u>ทุ่ง</u> <u>สว่าง</u>	วัด <u>ทุ่ง</u> <u>สว่าง</u> อารมณฺ์ สุข
วัด <u>บ้าน</u> <u>เก่า</u> <u>น้อย</u>	วัด <u>เขมา</u> <u>วาส</u>
วัด <u>บ้าน</u> <u>สี</u> <u>แก้ว</u>	วัด <u>สว่าง</u> อารมณฺ์ สุข
วัด <u>บ้าน</u> <u>เขวา</u> <u>ทุ่ง</u>	วัด <u>สว่าง</u> อารมณฺ์

จิตใจที่สงบเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะเข้าถึงพระพุทธศาสนาทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชนที่ดี อีกทั้งจิตใจที่ผ่องแผ้วก็นำไปสู่ปัญญาอีกด้วย นั่นแสดงให้เห็นจิตใจที่สงบทำให้ดำรงอยู่ได้ทั้งทางโลกและทางธรรม

2.5 ค่านิยมความสามัคคี

ชื่อเดิมของวัดสะท้อนให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำ พืชพรรณไม้ ส่วนชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมความสามัคคีของคนในชุมชน อันได้แก่คุณธรรมเรื่องการร่วมแรงร่วมใจบำรุงศาสนาสถาน ไม่มีข้อขัดแย้งกัน การประนีประนอมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยมีคุณธรรมเรื่องความสามัคคีเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว เพื่อให้คนในชุมชน เห็นความสำคัญของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล หน่วยศัพท์ที่แสดงให้เห็นค่านิยมดังกล่าว คือ หน่วยศัพท์ สามัคคี ราษฎร์ มิตร อุทิศ และ บูรณะ ดังตัวอย่าง

ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน
วัด <u>หนอง</u> <u>น้ำ</u> <u>เกิน</u>	วัด <u>ศิริ</u> <u>ราษฎร์</u> <u>สามัคคี</u>
วัด <u>บ้าน</u> <u>หนอง</u> <u>ผำ</u>	วัด <u>ราษฎร์</u> <u>สามัคคี</u>
วัด <u>บ้าน</u> <u>สระ</u> <u>แก้ว</u>	วัด <u>ไตร</u> <u>มิตร</u> <u>สามัคคี</u> <u>วนา</u> <u>ราม</u>
วัด <u>บ้าน</u> <u>มะ</u> <u>ยาง</u>	วัด <u>ราษฎร์</u> <u>สามัคคี</u> <u>มะ</u> <u>ยาง</u>

ความสามัคคีของคนในชุมชนเป็นสิ่งที่ทุกสังคมปรารถนาให้เกิดขึ้น สังคมของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดก็เช่นกัน ทั้งนี้ คุณธรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ คนในชุมชนมีความสุข แก้ไขปัญหาด้วยเหตุปัจจัยของชุมชนนั้น ในที่สุดสังคมนั้นก็ดำรงอยู่อย่างมีความสุข

4. สรุป

ปัจจัยการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยค่านิยมของคนในชุมชน และปัจจัยทางสังคม ส่วนค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด มีดังนี้ ค่านิยมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ค่านิยมสิริมงคล ค่านิยมเรื่องสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ค่านิยมจิตใจที่สะอาด ผ่องแผ้ว และค่านิยมความสามัคคี

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์ลักษณะทางภาษา รูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์และความหมายของชื่อวัด รวมทั้งเปรียบเทียบลักษณะทางภาษา รูปแบบการประกอบหน่วยศัพท์และความหมายของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน นอกจากนี้ผู้ศึกษายังวิเคราะห์ปัจจัยและค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัดด้วย ทั้งนี้ผู้ศึกษามีสมมติฐานในการศึกษาว่าชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ปรับเปลี่ยนแล้วส่วนใหญ่มีจำนวนพยางค์มากกว่าชื่อเดิม และชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ปรับเปลี่ยนแล้วส่วนใหญ่มีความหมายแตกต่างจากชื่อเดิม และปัจจัยสำคัญของการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่มีสาเหตุจากค่านิยมของคนในชุมชนและสภาพสังคม

1. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1.1 ลักษณะชื่อเดิมของวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาชื่อเดิมของวัด 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด ด้านความหมาย และด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด ปรากฏผลได้ดังนี้

1.1.1 ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด

1.1.1.1 จำนวนพยางค์

ชื่อวัดที่มีสามพยางค์มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นชื่อที่มีสองพยางค์ ชื่อที่มีห้าและหกพยางค์มีจำนวนน้อยที่สุด

1.1.1.2 ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด

ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัดที่มาจากภาษาไทยมาตรฐานมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นชื่อที่มาจากภาษาถิ่นอีสาน และชื่อที่มาจากภาษาเขมรมีจำนวนน้อยที่สุด

1.1.2 ด้านความหมาย

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัย และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับการสร้างมี

จำนวนน้อยที่สุด

1.1.3 รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด

รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด พบว่า รูปแบบที่มีเฉพาะส่วนหลักมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งส่วนหลักหมายถึงส่วนสำคัญที่ต้องปรากฏเสมอในแต่ละรูปแบบส่วนใหญ่มารจากชื่อหมู่บ้าน รองลงมาเป็นรูปแบบส่วนขยาย + ส่วนหลัก ซึ่งส่วนขยาย หมายถึง ส่วนที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ และรูปแบบส่วนขยาย + ส่วนหลัก+ส่วนขยาย มีจำนวนน้อยที่สุด

1.2 ลักษณะชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด ด้านความหมาย และด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด ปรากฏผลดังนี้

1.2.1 ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด

1.1.1.1 จำนวนพยางค์

ชื่อวัดที่มีสี่พยางค์มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นชื่อที่มีสามพยางค์ และชื่อที่มีหนึ่งพยางค์มีจำนวนน้อยที่สุด

1.1.1.2 ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด

ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นชื่อวัดที่มาจากภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาทมิฬมีจำนวนน้อยที่สุด

1.2.2 ด้านความหมาย

กลุ่มความหมายที่ใช้ตั้งชื่อวัด ได้แก่ ความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและธรรมชาติที่มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความรู้มีจำนวนน้อยที่สุด

1.2.3 ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด

รูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด พบว่า รูปแบบส่วนขยาย + ส่วนหลักมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นรูปแบบส่วนหลัก+ส่วนขยาย และรูปแบบส่วนขยาย + ส่วนหลัก+ส่วนขยาย มีจำนวนน้อยที่สุด

1.3 เปรียบเทียบลักษณะของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

การเปรียบเทียบลักษณะของชื่อเดิมและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด ด้านความหมาย และด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด ปรากฏผลดังนี้

1.3.1 ด้านลักษณะทางภาษาของชื่อวัด

1.3.1.1 จำนวนพยางค์

การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้นมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นการปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เท่าเดิม และการปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์ลดลงมีจำนวนน้อยที่สุด ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนที่จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้นมีจำนวนมากที่สุดสอดคล้องกับสมมติฐานในการศึกษาข้อ 1 ที่ว่าชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ปรับเปลี่ยนแล้วส่วนใหญ่มีจำนวนพยางค์มากกว่าชื่อเดิม

1.3.1.2 ที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด

หน่วยศัพท์ที่มาจากภาษาไทยมาตรฐานมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด กล่าวคือ จำนวนหน่วยศัพท์ของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนลดลงจากชื่อเดิมของวัดเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นว่านิยมใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการตั้งชื่อวัดน้อยลง เช่นเดียวกับภาษาถิ่นอีสานที่มีจำนวนลดลง ในขณะที่หน่วยศัพท์ที่ใช้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนในชุมชนนิยมใช้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมากขึ้น

1.3.2 ด้านความหมาย

ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนแล้วมีกลุ่มความหมายที่เพิ่มขึ้น 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการรักษาและกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความรู้ ส่วนกลุ่มความหมายที่มีจำนวนหน่วยศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดมี 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูล ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับชุมชนและที่อยู่อาศัยและกลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืชและสัตว์ มีการลดลงอย่างเด่นชัด

ในด้านการเปลี่ยนแปลงความหมายนั้นเมื่อปรับเปลี่ยนชื่อวัดแล้วส่วนใหญ่จะมีความหมายเปลี่ยนแปลงจากเดิม สอดคล้องกับสมมติฐานในการศึกษาข้อ 1 ที่ว่าชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ปรับเปลี่ยนแล้วส่วนใหญ่มีความหมายแตกต่างจากชื่อเดิม

1.3.3 ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด

ด้านรูปแบบการประกอบคำที่ใช้ตั้งชื่อวัด พบว่าส่วนหลักของชื่อเดิมมักมาจากชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบส่วนขยาย+ ส่วนหลัก มากที่สุด (ความหมายหลัก)มากที่สุด

ซึ่งความหมายหลักนี้ไม่สัมพันธ์กับชื่อหมู่บ้าน คำที่เป็นความหมายหลักส่วนใหญ่จะหมายถึงชุมชนและที่อยู่อาศัย และรองลงมาคือคนและวงศ์ตระกูล รองลงมา ได้แก่ ชื่อเดิมที่มีรูปแบบส่วนหลักปรับเปลี่ยนเป็นส่วนหลัก + ส่วนขยาย

1.4 ปัจจัยและค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด

1.4.1 ปัจจัยที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด มีดังนี้

ปัจจัยทางสังคมและค่านิยมของคนในชุมชน มีจำนวนมากที่สุด และปัจจัยทางสังคม มีจำนวนน้อยที่สุด สอดคล้องกับสมมติฐานในการศึกษาที่ตั้งไว้ในข้อ 2 ที่ว่าปัจจัยสำคัญของการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดมีสาเหตุจากปัจจัยค่านิยมของคนในชุมชน และปัจจัยทางสังคม

1.4.2 ค่านิยมที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัด มีดังนี้

ค่านิยมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ค่านิยมลัทธิมงคล ค่านิยมเรื่องสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ค่านิยมจิตใจที่สะอาดผ่องแผ้ว และค่านิยมความสามัคคี

2. อภิปรายผล

ประเด็นลักษณะทางภาษาด้านที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อเดิมของวัดมาจากภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุดคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของนฤมล ตุ้งคะโศทร¹ ที่ศึกษาการตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานครพบว่าชื่อเดิมของวัดในกรุงเทพมหานครมาจากภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด อาจเป็นเพราะภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่คนในชุมชนใช้ในชีวิตประจำวันในโอกาสที่เป็นทางการ และสื่อความได้เข้าใจเป็นอย่างดี ตลอดจนชื่อวัดที่ใช้นั้นล้วนมีความเกี่ยวข้องกับชุมชน และสภาพแวดล้อมที่สื่อความได้โดยไม่ต้องมีอธิบายอย่างลึกซึ้ง หรือกล่าวได้อีกประการหนึ่งว่าศาสนาและชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หรือระดับปฐมภูมิ กล่าวคือชุมชนและศาสนาเป็นเรื่องที่ใกล้ชิด หรือเป็นความสัมพันธ์ระดับพื้นฐาน

ประเด็นลักษณะทางภาษาด้านที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนพบว่ามี การปรับเปลี่ยนเป็นชื่อที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาด้านชื่อวัดในพุทธศาสนาของนฤมล ตุ้งคะโศทร¹ ที่ว่าชื่อใหม่นิยมใช้ภาษาบาลีและสันสกฤตมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะเหตุผลสามประการคือ ประการที่หนึ่งวัดมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนโดยทั่วไปน้อยลง เช่น การเข้าวัดฟังธรรมเป็นเรื่องที่ไม่ได้อยู่ในชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่อีกต่อไป แต่จะปฏิบัติกิจศาสนาก็คือเมื่อเป็นโอกาสพิเศษ เช่น การทำบุญเนื่องในวันเกิด

¹ นฤมล ตุ้งคะโศทร, “การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร”, 49

การทำบุญเพื่อสะเดาะเคราะห์ ดังนั้นการตั้งชื่อวัดจึงเลือกภาษาที่ห่างไกลจากชีวิตประจำวันด้วย ประการที่สองภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นภาษาที่แฝงความพิเศษกว่าภาษาไทยมาตรฐาน ตลอดจน ภูมิหลังการใช้ภาษาบาลีและสันสกฤตในประเทศไทยล้วนมีความหมายแฝง หรือสัญลักษณ์ของ ค่านิยมยกย่องเทิดทูน ดังจะเห็นได้จาก การใช้ภาษาบาลีและสันสกฤตในพระนามของ พระมหากษัตริย์ พระนามของเชื้อพระวงศ์ แสดงให้เห็นรากฐานของค่านิยมยกย่องเทิดทูนที่มีอยู่ใน สังคมไทยมาช้านาน ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวยังคงเป็นที่ยอมรับอยู่ และการใช้ภาษาบาลีและ สันสกฤตเป็นชื่อบุคคล ยังเป็นวิธีการแสดงอัตลักษณ์ของตนให้พิเศษกว่าผู้อื่น ประการที่สามภาษา บาลีและสันสกฤตเป็นภาษาที่มีรากศัพท์ มีวิภัติ ปัจจัย และมีการสร้างคำด้วยวิธีการสมาส สนธิ ทำให้คนในชุมชนสามารถนำมาใช้ในการตั้งชื่อวัดให้มีความหมายตามที่ต้องการ ส่วนที่มาของ ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อเดิมของวัดมาจากภาษาถิ่นอีสานที่พบรองลงจากภาษาไทยมาตรฐาน ได้ ปรับเปลี่ยนมาใช้ภาษาบาลีสันสกฤต อาจเป็นเพราะเหตุผลสำคัญสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง ภาษาถิ่นอีสานที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นชื่อพืช พรรณ ไม้ของชุมชนที่พบในหมู่บ้าน หรือบริเวณวัด ต่อมา คนในชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับพืช พรรณ ไม้ของชุมชน ดังนั้นภาษาถิ่นอีสานจึงพบไม่มากนัก ในชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน ประการที่สองอาจจะเนื่องมาจากความคิดที่ว่าภาษาหนึ่งมีศักดิ์ศรีมากกว่า ภาษาหนึ่ง ซึ่งความนิยมภาษาบาลีสันสกฤตที่มีมากกว่าภาษาถิ่นอีสานก็น่าจะสอดคล้องกับ ความคิดดังกล่าว

ด้านความหมายของชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนแล้วมีกลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูมิประเทศและ ธรรมชาติพบมากเป็นลำดับที่ 1 ดังที่ปรากฏในชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน แสดงให้เห็น แนวคิดของเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสังคมเดียวกันและดำรงชีวิตร่วมกัน แต่ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนได้มีการเพิ่มเติมหน่วยศัพท์ของกลุ่มความหมายอื่นๆ เช่น ชื่อเดิมของวัด คือ วัดบ้านท่า เปลี่ยนเป็นวัดสว่างท่าศรี ซึ่งท่า และสว่างเป็นหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับ ภูมิประเทศและธรรมชาติ และศรีเป็นหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความ เจริญรุ่งเรือง ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง พบมากเป็นลำดับที่ 2 และความหมายนี้สอดคล้องกับแนวคิดทางพุทธศาสนา คือ ความดีงามและความเจริญรุ่งเรืองทาง ธรรม ดังที่ พระศาสนโสภณ กล่าวไว้ว่า “ความเจริญรุ่งเรืองนั้นยังเป็นผลที่ได้รับจากการประพฤติ ปฏิบัติธรรมอีกด้วย โดยสืบเนื่องมาจากธรรมะหรือการปฏิบัติธรรมจะทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนโดย สมบูรณ์ และเป็นอารยชนคือเป็นคนเจริญและคนประเสริฐ”² และชื่อวัดที่มีความหมายความดีงาม และความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งคนในชุมชนเห็นได้อย่างชัดเจนตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้าสู่รั้วทางธรรม ย่อม เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้นักในชุมชนได้ประจักษ์ถึงความดีงามและความรุ่งเรืองของศาสนา โดย

² พระศาสนโสภณ. หลักพระพุทธศาสนา. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512), 10.

สื่อสารผ่าน “ชื่อ” ที่เป็นวิสามานยนามอีกทางหนึ่งด้วยและกล่าวได้ว่าคนในชุมชนได้สื่อความหมายให้ศาสนสถานของตนมีความเจริญรุ่งเรือง เพื่อให้พุทธศาสนาดำรงอยู่คู่กับสังคม ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับคนและวงศ์ตระกูลนับว่าน่าสนใจกล่าวคือ ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนมีความหมายที่หมายถึงคนและวงศ์ตระกูลเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ไม่ปรากฏข้อมูลมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนในชุมชนมีความนิยมที่จะสื่อให้คนทั้งหลายทราบว่าตนได้มีส่วนในการสร้าง การทำนุบำรุงวัดจากเดิมที่สื่อผ่านคำที่หมายถึงชุมชนและที่อยู่อาศัย

การเปลี่ยนแปลงความหมายด้านความหมายคล้ายเดิม หมายถึง ชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนหน่วยงานศัพท ลดหน่วยงานศัพท หรือเปลี่ยนแปลงบางหน่วยงานศัพท โดยความหมายของหน่วยงานศัพทที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาด้านภูมินามมงคลของ กุสุมา รักษมณี³ ที่ว่าชื่อใหม่มีเค้าความหมายเดิม และเพิ่มความหมาย ซึ่งอาจเป็นเพราะคนในชุมชนมีทั้งที่ยอมรับความหมายเดิม และเพิ่มความหมายที่ปรารถนา โดยสิ่งนี้อาจจะเป็นรูปแบบหนึ่งของการคลี่คลายความหมายอย่างมีต้นเค้าของการเปลี่ยนแปลง อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างช้าๆ ซึ่งสะท้อนลักษณะนิสัยของคนในชุมชนที่มีการยอมรับและประนีประนอมเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ค่านิยม และสภาพทางสังคม

ด้านปัจจัยที่สะท้อนจากการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ดมีปัจจัยด้านค่านิยมของคนในชุมชนที่เห็นความสำคัญเรื่องสิริมงคลมากขึ้น และคนในชุมชนเห็นความสำคัญของสิ่งหนึ่งสิ่งใดแตกต่างไปจากเดิม สอดคล้องกับผลการศึกษาของน้องนุช มณีอินทร์⁴ ที่ว่าความหมายที่เป็นมงคลของชื่อหมู่บ้าน และการให้ความสำคัญกับสถานที่ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน เปลี่ยนไป อาจเป็นเพราะคนในชุมชนปรารถนาให้แนวคิดเรื่องความเป็นสิริมงคลได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบทบาทที่เป็นที่พึงทางจิตใจที่ศาสนาได้แสดงบทบาทนี้มาแต่เดิม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองบทบาทที่เป็นที่พึงทางจิตใจให้สอดคล้องกับค่านิยมของคนในชุมชนที่เปลี่ยนไป

ด้านค่านิยมสิริมงคลสอดคล้องกับผลการศึกษาด้านชื่อของคนไทยที่เป็นสิริมงคลของ สมชาย ลำเนียงงาม⁵ ที่ว่าชื่อที่แสดงสิริมงคลตามความเชื่อของคนไทยต้องประกอบด้วยรูปคำและความหมายที่เป็นสิริมงคล เช่น ความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง อาจเป็นเพราะค่านิยมสิริมงคล

³ กุสุมา รักษมณี, “ภูมินามอันเป็นมงคล,” 54-55.

⁴ น้องนุช มณีอินทร์, “การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่”, 100.

⁵ สมชาย ลำเนียงงาม, “ลักษณะทางภาษาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย”(วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุญญิตบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.), 275.

เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพทางจิตใจ ให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตได้เป็นสุข ทั้งนี้ศาสนามีบทบาทสำคัญเรื่องจิตใจ ดังนั้นเมื่อคนในชุมชนได้เพิ่มค่านิยมดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าพุทธศาสนามีลักษณะสำคัญประการคือ การกลมกลืน และการหลอมรวมของค่านิยมอื่นๆที่คนในชุมชนปรารถนาเข้าสู่พุทธศาสนา ทั้งนี้เพื่อให้พุทธศาสนาดำรงความเป็นศาสนาทั้งบทบาทด้านที่พึงทางจิตใจ และบทบาทด้านสืบทอดความเป็นศาสนาโดยไม่เกิดความขัดแย้ง

ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ ในโอกาสที่ไม่เป็นทางการคนในชุมชนนิยมเรียกชื่อเดิมของวัดมากกว่าชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน แต่ในโอกาสที่เป็นทางการหรือในภาษาเขียนเพื่อการจดบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีความเป็นทางการ และใช้ติดต่อราชการได้มักใช้ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน อาจกล่าวได้ว่าคนในชุมชนมีค่านิยมภาษาบาลีสันสกฤตเรื่องความเป็นทางการ และมีค่านิยมใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน

3. ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาเห็นว่ายังมีประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจและสามารถนำมาศึกษาได้ในโอกาสต่อไป ดังนี้

3.1 ศึกษาความหมายแฝงที่ใช้ตั้งชื่อสถานที่

3.2 ศึกษาพัฒนาการของชื่อสถานที่ในประเทศไทย

3.3 ศึกษาเปรียบเทียบชื่อวัดในประเทศไทยโดยใช้ปัจจัยทางสังคม เช่น ความเป็นสังคมเมือง และความเป็นสังคมชนบท

บรรณานุกรม

- กรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุจังหวัดร้อยเอ็ด. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดร้อยเอ็ด. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2542.
- กรมการศาสนา. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2534.
- _____. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม11. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2535.
- _____. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2536.
- _____. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม13. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2537.
- _____. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม14. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2538.
- _____. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม15. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2539.
- _____. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม16. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2540.
- _____. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรเล่ม17. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2542.
- กรมศิลปากร. เมืองในภาคอีสาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พี.เอ็ม.พับลิชชิง จำกัด, 2527.
- กุสุมา รักษมณี. “ภูมินามอันเป็นมงคล.” วารสารราชบัณฑิตยสถาน3 (มิถุนายน- กันยายน 2543) : 54-59.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. “ภาษาถิ่นอีสาน” วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับปฐมฤกษ์ (พฤษภาคม- ตุลาคม 2539) : 15-21.
- _____. ผลพบทกวีของชาวบ้าน. กอฬสินธุ์: จินตทัศน์การพิมพ์, 2526 .
- ชาตบุษย์ นีละรัตนานนท์. “ลักษณะภาษาในชื่อสกุลประทานโดยสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, “จากสยามเป็นไทย : นามนั้นสำคัญไฉน,” ใน ประวัติศาสตร์สังคมการเมืองไทย, 51-89. บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2544.
- ชินภัทร อุ้นทะยา. “การตั้งชื่อเมืองของสปป.ลาว.”ใน ภูมิปัญญาลาว-ไทยในชุมชนสองฝั่งโขง. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซต, 2542.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. เรื่องเที่ยวต่างๆ ภาคที่ 4 ว่าด้วยเที่ยวมณฑลนครราชสีมา มณฑลอุดร และมณฑลร้อยเอ็ด. พระนคร : อรุณการพิมพ์, 2512.
- เต็ม วิชาภัยพจนกิจ. ประวัติศาสตร์อีสาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

, 2530.

เต็ม สิงห์จตุต. ฝั่งขวาแม่น้ำโขง. เล่ม 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยสัมพันธ์, 2499.

ธิดา สารระยา. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2529.

นฤมล ศุภะโศทร. “การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.

น้องนุช มณีอินทร์. “การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

บุปผา เต็งสุวรรณ. “บัวในวรรณคดีบาลีและสันสกฤต” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาบาลีและสันสกฤตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

ประคอง นิมมานเหมินท์ และคนอื่นๆ. บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4 : วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย.
กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทยสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552.

ปานทิพย์ มหาไตรภพ. “นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การ
วิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ปราณี กุลละวณิชย์. ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสี่และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

พจนานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ ฉบับภูมิพลโลกิยกุ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิพลโลกิยกุ, 2530.

พรลัดดา เมฆบั้งจุฑุย์. “การศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับรสในภาษาจีนแต่จิวตามแนว
อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

เพียววี เหมือนนงษ์ญาติ. ไม้พุทธประวัติ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2541.

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. อรัญคธาต (ตำนานพระธาตุพนม). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เรือนแก้ว, 2537.

พิสิฏฐ์ บุญไชย และทรงคุณ จันทจร. รายงานการวิจัยเรื่อง “ศาสนาพุทธ : สถานภาพ บทบาทต่อ
การเปลี่ยนแปลงในสังคมอีสาน,” มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม
อีสานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540. (อัดสำเนา)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์. สารานุกรม
ประวัติหมู่บ้านและสถานที่ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. กอพนินธุ์ : สำนักพิมพ์
ประสานการพิมพ์, 2545.

มหาวิทยาลัย, สมเด็จพระ. พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2515.

- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.
- เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. “ชื่อสถานที่ภาษาไทยและภาษาจีนในประเทศไทยของชาวจีน.” วารสารภาษาและวัฒนธรรม 14 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2538) : 20-37.
- ลักขณา คาวรัตน์หงษ์. “ภาษาศาสตร์มานุษยวิทยาหรือมานุษยวิทยาภาษาศาสตร์.” ใน รวมบทความวิชาการภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, 2548.
- วัลยา ช่างวัลยยืน และคนอื่นๆ. บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 : คำ การสร้างคำ และการยืมคำ. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2549.
- สมชาย ลำเนียงงาม. “ลักษณะทางภาษาที่แสดงความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สาสนโสภณ, พระ. หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512.
- สุจริตลักษณ์ ติศดุข. รายงานการวิจัยเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย : กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร.” สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, 2547. (อัดสำเนา)
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. เบิ่งสังคมและวัฒนธรรมอีสาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2543.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย. (กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. ภาษาในสังคมไทย : ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- _____. “อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ : วิธีการศึกษาภาษาเพื่อเข้าถึงระบบปริชานของมนุษย์” บทความเสนอในการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 2 เรื่องชาติและชาติพันธุ์ : วิถีชีวิตและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในโลกปัจจุบัน ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 26-28 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)
- อัญชลี สิงห์น้อย. เอกสารคำสอนวิชาภาษากับวัฒนธรรม. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2546. (อัดสำเนา)
- Boas, Franz. “On Geographical names of the Kwakiutl Indians.” In Language in Culture and Society. New York : Harper and Row Publishers, 1964.

Gainey, Jerry W. "Toponyms in Eastern and Southeastern Thailand : A Preliminary Study of Village Names in Chonburi, Rayong, Chantaburi and Trat." ศาสตร์แห่งภาษา 4 (กันยายน 2527), 1-35.

Pike, Kenneth L. "Toward a Theory of the Structure of Human Behavior." In Language in Culture and Society. New York : Harper and Row Publishers, 1964.

การสัมภาษณ์

คำตัน พันตาพันธ์. ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551.

โชติ ธรรมภรณ์, พระครู. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2551.

ถม เสนารัตน์. ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551.

นรศักดิ์, พระอธิการ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2551.

นรินทร์ โฆสธัมโม, พระอธิการ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2551 .

บวรธรรมานุกุต, พระครู. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2551.

บุญจันทร์ ศรีวาที. ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2551.

บุญสิม ธรรมาจารย์, พระ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551.

ประคุณธรรมสถิต, พระครู. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2551.

ประจักษ์ สารโท, พระอธิการ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2551.

ประเสริฐ สิริปัญญา, พระ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2551.

พงศ์พันธ์ จักธัมโม, พระอธิการ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2551.

มหาวชิระ ชุตินิปัญญา, สมเด็จพระ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2551.

วชิระ กิตติสังวโร, สมเด็จพระ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551.

วิโรจน์ ปัญญาวิโร, พระอธิการ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2551.

วิสุทธิเดชวิโร, พระ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2551.

ศิริวรรณภรณ์, พระครู. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2551.

ศีลวิสุทธา, พระ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2551.

สมร ถามวโร, พระอธิการ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2551.

สมร ภูริโท, พระ. เจ้าอาวาสวัด, เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2551.

สุดใจ ฤกษ์นาม. ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2551.

เสมอ ลาสา, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2551.

โสภณ สุวัฒน์, พระ. เจ้าอาวาสวัด, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2551.

อัมพร สีลเตโช, พระอธิการ. เจ้าอาวาสวัด. สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2551.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
	หมวด ก		
1.	วัดกลาง	วัดศรีทองนพคุณ	หมู่บ้านกลาง
2.	วัดกุดก่าง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านกุดก่าง
3.	วัดเกาะแก้ว	วัดคงเจ้าปู่มหัศจรรย์	หมู่บ้านร่องคำ
4.	วัดแก่นทราย	วัดโพธิ์พงษ์ราษฎร์บูรณะ	หมู่บ้านแก่นทราย
5.	วัดแก่นทราย	วัดโพธิ์ศรีแก่นทราย	หมู่บ้านแก่นทราย
	หมวด ข		
6.	วัดข่าน้อย	วัดสระแก้ว	หมู่บ้านข่าน้อย
7.	วัดข่าใหญ่	วัดโพธิ์ศรีไส	หมู่บ้านข่าใหญ่
8.	วัดเขวาโคก	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านเขวาโคก
9.	วัดเขวาน้อย	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านเขวาน้อย
10.	วัดเขวาใหญ่	วัดวังใหญ่	หมู่บ้านเขวาใหญ่
	หมวด ค		
11.	วัดคิ่งสะอาด	วัดคิ่งสะอาดนาราม	หมู่บ้านคิ่งสะอาด
12.	วัดคูคำ	วัดราชวนาราม	หมู่บ้านราชธานี
13.	วัดโคกกกม่วง	วัดมิ่งมงคล	หมู่บ้านโคกกกม่วง
14.	วัดโคกกกม่วง	วัดศิริโพธิ์	หมู่บ้านโคกกกม่วง
15.	วัดโคกก่อง	วัดโคศรีดารา	หมู่บ้านโคกก่อง
16.	วัดโคกก่อง	วัดไตรรงค์สถุญ์รักจิตวัน	หมู่บ้านโคกก่อง
17.	วัดโคกกลาง	วัดสระจันทร์	หมู่บ้านโคกกลาง
18.	วัดโคกสูง	วัดโคกเกษมอุทกวรราราม	หมู่บ้านโคกสูง
19.	วัดโคกนาคำ	วัดทุ่งเจริญ	หมู่บ้านโคกนาคำ
20.	วัดโคกล่าม	วัดราชวาริ	หมู่บ้านโคกล่าม
21.	วัดโคกสมบูรณ	วัดบุญราศรี	หมู่บ้านโคกสมบูรณ
22.	วัดโคกสะอาด	วัดโคกสว่างชัยศรี	หมู่บ้านโคกสะอาด
23.	วัดโคกสีดา	วัดศรีบุญเรือง	หมู่บ้านโคกสีดา
	หมวด ฉ		
24.	วัดนิมพลี	วัดวาริอุดม	หมู่บ้านจิว
	หมวด ช		
25.	วัดชมศรีสุวรรณ	วัดหนองแคน	หมู่บ้านหนองแคน

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
26.	วัดไชยวาน	วัดโพธิ์ศรีไชยวาน	หมู่บ้านไชยวาน
	หมวด ช		
27.	วัดแซงแหลม	วัดสว่างศรีลำชี	หมู่บ้านแซงแหลม
	หมวด ด		
28.	วัดดงกลาง	วัดบูรพาราม	หมู่บ้านดงกลาง
29.	วัดดงกลาง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านดงสว่าง
30.	วัดดงกลาง	วัดสระแก้วหานิล	หมู่บ้านดงกลาง
31.	วัดดงกู่	วัดอสมสันต์วัน	หมู่บ้านดงเก่า
32.	วัดดงเก่า	วัดนิคมกณาวาส	หมู่บ้านดงเก่า
33.	วัดดงเค็งน้อย	วัดทุ่งสถิตย์	หมู่บ้านดงเค็งน้อย
34.	วัดดงแจ้ง	วัดโพธิ์ศรีวนาราม	หมู่บ้านดงแจ้ง
35.	วัดดงประเสริฐ	วัดโพธิ์ไพรดงประเสริฐ	หมู่บ้านดงประเสริฐ
36.	วัดดงเมืองเก่า	วัดธรรมนิยมสงเคราะห์	หมู่บ้านหนองไผ่น้อย
37.	วัดดงยาง	วัดอรัญศิริ	หมู่บ้านดงยาง
38.	วัดดงลาน	วัดธรรมวนาราม	หมู่บ้านดงลาน
39.	วัดดงสว่าง	วัดดงสว่างโพธาราม	หมู่บ้านส่อง
40.	วัดดงหวาย	วัดผดุงศรัทธา	หมู่บ้านดงหวาย
41.	วัดดอนแคน	วัดศิริมงคลเทพวนาราม	หมู่บ้านดอนแคน
42.	วัดดอนแคน	วัดสระเคียนชัย	หมู่บ้านดอนแคน
43.	วัดดอนเจริญ	วัดป่าดอนเจริญ	หมู่บ้านดอนเจริญ
44.	วัดดอนแดง	วัดบึงฮี	หมู่บ้านดอนแดง
45.	วัดดอนเรือ	วัดนาวาภิมุข	หมู่บ้านดอนเรือ
46.	วัดดอนสำราญ	วัดดอนสำราญใต้	หมู่บ้านดอนสำราญ
47.	วัดดอนโอง	วัดสาลาวดี	หมู่บ้านดอนโอง
48.	วัดค่าน้อย	วัดศรีศรัทธาธรรม	หมู่บ้านค่าน้อย
49.	วัดคูใหญ่	วัดศรีประคู้	หมู่บ้านคูใหญ่
	หมวด ต		
50.	วัดतालท่าสะแบง	วัดท่าสะแบง	หมู่บ้านท่าสะแบง
51.	วัดใต้	วัดใต้วิไลธรรม	หมู่บ้านสุวรรณภูมิ
52.	วัดใต้	วัดธรรมธาตอกิจจานุสรณ์	หมู่บ้านหัวโนน
53.	วัดใต้	วัดบรมขงชัย	หมู่บ้านหัวโทน

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
54.	วัดใต้	วัดบูรพาจานใต้	หมู่บ้านจานใต้
	หมวด ท		
55.	วัดทับทิมทอง	วัดบ้านโนนสวรรค์	หมู่บ้านโนนสวรรค์
56.	วัดท่าแขก	วัดหนองเหล็ก	หมู่บ้านหนองเหล็ก
57.	วัดท่าแขก	วัดห้วยนารี	หมู่บ้านห้วยแก้ว
58.	วัดท่าบ่อ	วัดท่าบ่อสามัคคี	หมู่บ้านท่าบ่อ
59.	วัดท่าโพธิ์ทอง	วัดธาตุจอมศรี	หมู่บ้านธาตุจอมศรี
60.	วัดท่าสะอาด	วัดท่าสะอาดประชาราษฎร์รังสฤษฎ์	หมู่บ้านท่าส้มป่อย
61.	วัดท่าสีดา	วัดสายแสง	หมู่บ้านท่าสีดา
62.	วัดท่าสำราญ	วัดสำราญรมย์	หมู่บ้านท่าสำราญ
63.	วัดทุ่ง	วัดราชสีมา	หมู่บ้านทุ่ง
64.	วัดทุ่งสว่าง	วัดทุ่งสว่างอารมณ์สุข	หมู่บ้านทุ่งสว่าง
65.	วัดทุ่งสว่างอภิรมณ์	วัดทุ่งสว่าง	หมู่บ้านหนองแยม
	หมวด น		
66.	วัดนกเหาะ	วัดบูรพาaram	หมู่บ้านนกเหาะ
67.	วัดนอกงูเหลือม	วัดป่างูเหลือม	หมู่บ้านงูเหลือม
68.	วัดน้อย	วัดบูรพาภูเก้าสิงห์น้อย	หมู่บ้านภูเก้าสิงห์น้อย
69.	วัดน้อย	วัดสระโพธิ์	หมู่บ้านหนองฮี
70.	วัดนาโค	วัดโคตมานุรักษ์	หมู่บ้านนาโค
71.	วัดนาดี	วัดนาดีศรีสว่างนาราม	หมู่บ้านนาดี
72.	วัดนาแพง	วัดศรีสง่าประชารธรรม	หมู่บ้านนาแพง
73.	วัดนาโพธิ์	วัดโพธิ์ศรีทอง	หมู่บ้านนาโพธิ์
74.	วัดน้ำคำ	วัดสุทธาวาส	หมู่บ้านน้ำคำ
75.	วัดน้ำคำน้อย	วัดป่าน้ำคำพัฒนา	หมู่บ้านน้ำคำน้อย
76.	วัดน้ำเที่ยง	วัดเจริญชัย	หมู่บ้านน้ำเที่ยง
77.	วัดโนนน้อย	วัดประชาราษฎร์	หมู่บ้านโนนน้อย
78.	วัดโนนข่า	วัดจันทรงมี	หมู่บ้านโนนข่า
79.	วัดโนนขาม	วัดทุ่งเจริญธรรม	หมู่บ้านโนนขาม
80.	วัดโนนแท่น	วัดสว่างไพบูลย์	หมู่บ้านโนนแท่น
81.	วัดโนนน้ำอ้อม	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านโนนน้ำอ้อม
82.	วัดโนนปลาขาว	วัดโนนสว่างชัยศรี	หมู่บ้านโนนปลาขาว

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
83.	วัดโนนปลาแข่ง	วัดนิเวศนาราม	หมู่บ้านโนนปลาแข่ง
84.	วัดโนนโพธิ์	วัดปทุมวาราม	หมู่บ้านบัวป่า
85.	วัดโนนยาง	วัดโพธิ์ศรี	หมู่บ้านโนนยาง
86.	วัดโนนสะอาด	วัดจันทราวาส	หมู่บ้านโนนสะอาด
87.	วัดโนนสะอาด	วัดบูรณะเขต	หมู่บ้านโนนสะอาด
88.	วัดโนนหมากแงว	วัดสุวรรณราม	หมู่บ้านโนนหมากแงว
89.	วัดโนนหมากแท่ง	วัดโพธิ์อัมพวัน	หมู่บ้านโนนหมากแท่ง
90.	วัดโนนแฮด	วัดศรีสว่าง	หมู่บ้านโนนแฮด
	หมวด บ		
91.	วัดบ้านกกโพธิ์	วัดศรีสว่างโพธิ์ทอง	หมู่บ้านกกโพธิ์
92.	วัดบ้านกระพี	วัดศรีสุพลธาวาส	หมู่บ้านกระพี
93.	วัดบ้านกระพี	วัดอุทกวาราม	หมู่บ้านโนนแก้ว
94.	วัดบ้านกลอย	วัดทุ่งสว่าง	หมู่บ้านกลอย
95.	วัดบ้านกวางโตน	วัดโพธิ์ทอง	หมู่บ้านกวางโตน
96.	วัดบ้านกอก	วัดท่าขันธุ์	หมู่บ้านกอก
97.	วัดบ้านกอก	วัดสะอาดธรรมทาน	หมู่บ้านกอก
98.	วัดบ้านกอก	วัดสะอาดบ้านกอก	หมู่บ้านกอกใหญ่
99.	วัดบ้านกอกแก้ว	วัดโพธิ์สูง	หมู่บ้านดอนแคน
100.	วัดบ้านกอกยางชุม	วัดมงคลประสิทธิ์	หมู่บ้านกอก
101.	วัดบ้านก้างปลา	วัดเจริญผล	หมู่บ้านก้างปลา
102.	วัดบ้านก้างปลา	วัดเจริญผลบ้านก้างปลา	หมู่บ้านก้างปลา
103.	วัดบ้านกึ่งน้อย	วัดสิริมงคล	หมู่บ้านกึ่งน้อย
104.	วัดบ้านกุด	วัดโยคาภิรมย์	หมู่บ้านกุด
105.	วัดบ้านกุดขุ่น	วัดศรีสว่าง	หมู่บ้านกุดขุ่น
106.	วัดบ้านกุดเข้	วัดขันดินวาส	หมู่บ้านกุดเข้
107.	วัดบ้านกุดเต่า	วัดสุวรรณราม	หมู่บ้านกุดเต่า
108.	วัดบ้านกุดเรือ	วัดโพธิ์ศรีวนาราม	หมู่บ้านกุดเรือ
109.	วัดบ้านกุดสระ	วัดชัยพฤกษาราม	หมู่บ้านกุดสระ
110.	วัดบ้านกู่	วัดเนินสง่าสามัคคี	หมู่บ้านกู่
111.	วัดบ้านเก็ดคดลิน	วัดพุลเกษม	หมู่บ้านเก็ดคดลิน
112.	วัดบ้านเก็ดคดลิน	วัดศรีสะอาด	หมู่บ้านเก็ดคดลิน

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
113.	วัดบ้านเก่าจิว	วัดฉิมพลีพิจิตราราม	หมู่บ้านเก่าจิว
114.	วัดบ้านแก่น้อย	วัดเขมาวาส	หมู่บ้านแก่น้อย
115.	วัดบ้านแก่น้อย	วัดเจริญชัย	หมู่บ้านแก่น้อย
116.	วัดบ้านแก้ง	วัดศรีสะอาด	หมู่บ้านแก้ง
117.	วัดบ้านขนอน	วัดสามัคคีราษฎร์	หมู่บ้านขนอน
118.	วัดบ้านขมิ้น	วัดชัยมงคลคณาราม	หมู่บ้านขมิ้น
119.	วัดบ้านขมิ้น	วัดบุปผารามบ้านขมิ้น	หมู่บ้านขมิ้น
120.	วัดบ้านขมิ้น	วัดโพธิ์ชัย	หมู่บ้านขมิ้น
121.	วัดบ้านขมิ้น	วัดอินทราราม	หมู่บ้านขมิ้น
122.	วัดบ้านขวาว	วัดอินทรวาส	หมู่บ้านขวาว
123.	วัดบ้านขว้างน้อย	วัดศรีธาตุ	หมู่บ้านขว้างน้อย
124.	วัดบ้านขว้างใหญ่	วัดศรีสว่าง	หมู่บ้านขว้างใหญ่
125.	วัดบ้านช่อย	วัดเก่าโนนเมือง	หมู่บ้านช่อย
126.	วัดบ้านซัดเค้า	วัดซัดเค้าใต้	หมู่บ้านซัดเค้า
127.	วัดบ้านข่าน้อย	วัดสามัคคี	หมู่บ้านข่าน้อย
128.	วัดบ้านขามเปี้ย	วัดรัตนไตรคม	หมู่บ้านขามเปี้ย
129.	วัดบ้านชิงแดง	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านชิงแดง
130.	วัดบ้านชี	วัดจอมศรี	หมู่บ้านชี
131.	วัดบ้านชีเหล็ก	วัดเทพธิดาเทวัน	หมู่บ้านชีเหล็ก
132.	วัดบ้านชีเหล็ก	วัดราษฎร์บันเทิง	หมู่บ้านชีเหล็ก
133.	วัดบ้านชีเหล็ก	วัดสว่างศรีโพธิ์ธาราม	หมู่บ้านชีเหล็ก
134.	วัดบ้านชีเหล็กซ้าย	วัดเสาชงทอง	หมู่บ้านชีเหล็กซ้าย
135.	วัดบ้านชุมดิน	วัดศิลาพัฒนาภูมิ	หมู่บ้านชุมดิน
136.	วัดบ้านเขวา	วัดโพธิ์เหนือศรีสวัสดิ์	หมู่บ้านเขวา
137.	วัดบ้านเขวาชี	วัดท่าวารีปทุมวนาราม	หมู่บ้านเขวาชี
138.	วัดบ้านเขวาทุ่ง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านเขวาทุ่ง
139.	วัดบ้านเขวาน้อย	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านเขวาน้อย
140.	วัดบ้านเชียง	วัดศรีจันทร์วราราม	หมู่บ้านเชียง
141.	วัดบ้านเชียงใหญ่	วัดสว่างอารมณ์เชียงใหญ่	หมู่บ้านเชียงใหญ่
142.	วัดบ้านแหม	วัดเรืองศรี	หมู่บ้านแหม
143.	วัดบ้านค้อ	วัดรังตาลสามัคคี	หมู่บ้านค้อ

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
144.	วัดบ้านค้อชา	วัดสุตารังสรรค์	หมู่บ้านค้อชา
145.	วัดบ้านค้อใหญ่	วัดค้อใหญ่	หมู่บ้านค้อใหญ่
146.	วัดบ้านค้อใหญ่	วัดโพธิ์ไทร	หมู่บ้านค้อใหญ่
147.	วัดบ้านคอนยาง	วัดศรีสุพรรณ	หมู่บ้านคอนยาง
148.	วัดบ้านคางสูง	วัดเทวาพิทักษ์	หมู่บ้านคางสูง
149.	วัดบ้านคางสูง	วัดมงคลนิเวศน์	หมู่บ้านคางสูง
150.	วัดบ้านคางสูงน้อย	วัดเทพชัยมงคล	หมู่บ้านคางสูงน้อย
151.	วัดบ้านคำ	วัดอินทาวาส	หมู่บ้านคำแด้
152.	วัดบ้านคำคุ่ม	วัดท่าสำราญ	หมู่บ้านค่านางคุ่ม
153.	วัดบ้านคำนาดี	วัดศรีวิราษฎร์คณาาราม	หมู่บ้านคำนาดี
154.	วัดบ้านคำบ่อ	วัดโพธิ์งาม	หมู่บ้านคำบ่อ
155.	วัดบ้านคำบัวใบ	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านคำบัวใบ
156.	วัดบ้านคำพระ	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านคำพระ
157.	วัดบ้านคำโพนสูง	วัด โศคาพิศาาสตร์	หมู่บ้านคำโพนสูง
158.	วัดบ้านคำสมศรี	วัดสิงคาราม	หมู่บ้านคำสมศรี
159.	วัดบ้านคำสูง	วัดป่าศรีคำสูง	หมู่บ้านคำสูง
160.	วัดบ้านคำไฮ	วัดประตูลชัย	หมู่บ้านประตูลชัย
161.	วัดบ้านคุษขนวน	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านคุษขนวน
162.	วัดบ้านคุษค้อ	วัดศรีชัยมงคล	หมู่บ้านคุษค้อ
163.	วัดบ้านคุษผง	วัดจอมศรีวาราม	หมู่บ้านคุษผง
164.	วัดบ้านคุ่ม	วัดธาตุ	หมู่บ้านคุ่มใต้
165.	วัดบ้านแคน	วัดบึงแคน	หมู่บ้านแคน
166.	วัดบ้านแคน	วัดโพธิ์ธาราม	หมู่บ้านแคน
167.	วัดบ้านแคน	วัดสิงห์สมทองสามัคคี	หมู่บ้านแคน
168.	วัดบ้านโคก	วัดศรีสุวรรณาราม	หมู่บ้านโคก
169.	วัดบ้านโคก	วัดสุนทรนิवास	หมู่บ้านโคก
170.	วัดบ้านโคกก่ง	วัดศรีวิชัยคณาาราม	หมู่บ้านโคกก่ง
171.	วัดบ้านโคกกลาง	วัดสุขประดิษฐ์	หมู่บ้านโคกกลาง
172.	วัดบ้านโคกกลาง	วัดอุดมธานี	หมู่บ้านโคกกลาง
173.	วัดบ้านโคกกุง	วัดสุนทรธรรมาราม	หมู่บ้านโคกกุง
174.	วัดบ้านโคกเพ็ก	วัดสีดาราม	หมู่บ้านโคกเพ็ก

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
175.	วัดบ้านโคกล่าม	วัดเขวประสาท	หมู่บ้านโคกล่าม
176.	วัดบ้านโคกสง่า	วัดประสานศรัทธา	หมู่บ้านโคกสง่า
177.	วัดบ้านโคกสว่าง	วัดไตรภูมิ	หมู่บ้านโคกสว่าง
178.	วัดบ้านไค่นุ่น	วัดเกาะแก้วเจติยาราม	หมู่บ้านไค่นุ่น
179.	วัดบ้านจิว	วัดอินทาราม	หมู่บ้านจิว
180.	วัดบ้านจิวแล้ง	วัดบ้านจิวงาม	หมู่บ้านจิวงาม
181.	วัดบ้านจิวเหนือ	วัดฉิมพลีวัน	หมู่บ้านจิวเหนือ
182.	วัดบ้านงูเหลือม	วัดชัยอำนาจ	หมู่บ้านงูเหลือม
183.	วัดบ้านงูเหลือม	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านงูเหลือม
184.	วัดบ้านจิก	วัดสว่างจิต	หมู่บ้านจิก
185.	วัดบ้านจานใต้	วัดจันทาราม	หมู่บ้านจานใต้
186.	วัดบ้านจานเหนือ	วัดอูร์จานเหนือ	หมู่บ้านจานเหนือ
187.	วัดบ้านจำปา	วัดสว่างมาลัย	หมู่บ้านจำปา
188.	วัดบ้านแจ้ง	วัดสว่างวนาวาส	หมู่บ้านแจ้ง
189.	วัดบ้านแจ้ง	วัดอรุณวิเวกธรรมมาราม	หมู่บ้านแจ้ง
190.	วัดบ้านชมสะอาด	วัดปราสาทวิชัย	หมู่บ้านชมสะอาด
191.	วัดบ้านชาติ	วัดชาตินิยม	หมู่บ้านชาติ
192.	วัดบ้านชีโหล่น	วัดพระงามมหาธาตุ	หมู่บ้านชีโหล่น
193.	วัดบ้านชีโหล่น	วัดอตุลสามัคคี	หมู่บ้านชีโหล่น
194.	วัดบ้านชุมพร	วัดศรีมณี	หมู่บ้านชุมพร
195.	วัดบ้านเชียงใหม่	วัดศรียะเกษ	หมู่บ้านเชียงใหม่
196.	วัดบ้านไชยวาน	วัดโพธิ์ศรีไชยวาน	หมู่บ้านไชยวาน
197.	วัดบ้านซัง	วัดสุนทรนิเวศน์	หมู่บ้านซัง
198.	วัดบ้านดงเกลือ	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านดงเกลือ
199.	วัดบ้านดงคุย	วัดอุดมไพโรสถ์	หมู่บ้านดงคุย
200.	วัดบ้านดงเค็ง	วัดศิริไพรวาส	หมู่บ้านดงเค็ง
201.	วัดบ้านดงเค็ง	วัดสำราญ	หมู่บ้านดงเค็ง
202.	วัดบ้านดงแดง	วัดท่าราษฎรวารี	หมู่บ้านดงแดง
203.	วัดบ้านดงแดง	วัดศิริมงคล	หมู่บ้านดงแดง
204.	วัดบ้านดงบัง	วัดดงพิบูล	หมู่บ้านดงพิบูลใต้
205.	วัดบ้านดงบัง	วัดศิริดงเจริญ	หมู่บ้านดงบัง

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
206.	วัดบ้านดงมัน	วัดอรัญญาวาสีดงมัน	หมู่บ้านดงมัน
207.	วัดบ้านดงมัน	วัดอุครไชยศาสตร์	หมู่บ้านดงมัน
208.	วัดบ้านดงเมืองจอก	วัดคุ้มดงเมืองจอก	หมู่บ้านดงเมืองจอก
209.	วัดบ้านดงยาง	วัดศรีมงคล	หมู่บ้านดงยาง
210.	วัดบ้านดงยางคิ้ว	วัดสุกัณฐาวาส	หมู่บ้านดงยางคิ้ว
211.	วัดบ้านดงเย็น	วัดชัยราษฎร์	หมู่บ้านดงเย็น
212.	วัดบ้านดงหวาย	วัดโพธิ์สว่างวนาราม	หมู่บ้านดงหวาย
213.	วัดบ้านดงใหม่	วัดจำปานคร	หมู่บ้านดงใหม่
214.	วัดบ้านดงแก้ว	วัดอุดมคณาสิทธิ์	หมู่บ้านดงแก้ว
215.	วัดบ้านดงกล้า	วัดแสงอรุณราษฎร์	หมู่บ้านดงกล้า
216.	วัดบ้านดอนก่อ	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านดอนก่อ
217.	วัดบ้านดอนกอก	วัดดอนกอกราษฎร์บำรุง	หมู่บ้านดอนกอก
218.	วัดบ้านดอนกลอย	วัดศิริรังษี	หมู่บ้านดอนกลอย
219.	วัดบ้านดอนกลาง	วัดสุจิตตาราม	หมู่บ้านดอนกลาง
220.	วัดบ้านดอนแก้ว	วัดสว่างดอนแก้ว	หมู่บ้านดอนแก้ว
221.	วัดบ้านดอนแคน	วัดอัมรินทร์	หมู่บ้านดอนแคน
222.	วัดบ้านดอนชาด	วัดอัมไพรวลัย	หมู่บ้านดอนชาด
223.	วัดบ้านดอนคู่	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านดอนคู่
224.	วัดบ้านดอนคู่	วัดอรุณราษฎร์วาราม	หมู่บ้านดอนคู่
225.	วัดบ้านดอนแดง	วัดโพธิ์ศรีวิสัย	หมู่บ้านดอนแดง
226.	วัดบ้านดอนทอง	วัดชลธารอุดม	หมู่บ้านดอนทอง
227.	วัดบ้านดอนน้อย	วัดดอนประดิษฐาราม	หมู่บ้านดอนน้อย
228.	วัดบ้านดอนวัว	วัดบ้านดอนชัย	หมู่บ้านดอนวัว
229.	วัดบ้านดอนหวาย	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	หมู่บ้านดอนหวาย
230.	วัดบ้านดินดำ	วัดท่าชีศรีมงคลาราม	หมู่บ้านดินดำ
231.	วัดบ้านคู่	วัดปัจฉิม	หมู่บ้านคู่
232.	วัดบ้านคู่น้อย	วัดจินตมณี	หมู่บ้านคู่น้อย
233.	วัดบ้านคู่น้ำ	วัดเจริญสุขถาวร	หมู่บ้านคู่น้ำ
234.	วัดบ้านคู่น้ำ	วัดประสิทธิธาราม	หมู่บ้านคู่น้ำ
235.	วัดบ้านเตื่อ	วัดนิคมกถาราม	หมู่บ้านเตื่อ
236.	วัดบ้านแดง	วัดศรีจันทร์	หมู่บ้านแดง

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
237.	วัดบ้านต๋องค้อ	วัดใต้สูงยาง	หมู่บ้านสูงยาง
238.	วัดบ้านตะไคร้	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	หมู่บ้านตะไคร้
239.	วัดบ้านตาจ้อย	วัดสุนทร	หมู่บ้านตาจ้อย
240.	วัดบ้านตาลม	วัดตาลมวนาราม	หมู่บ้านเมืองไพร
241.	วัดบ้านตาหยวก	วัดพลับพลาชัย	หมู่บ้านตาหยวก
242.	วัดบ้านตาอุด	วัดศิริสุวรรณหงส์	หมู่บ้านตาอุด
243.	วัดบ้านตากแดด	วัดไตรภูมิคณาจารย์	หมู่บ้านตากแดด
244.	วัดบ้านตากแดด	วัดโพธิ์ชัย	หมู่บ้านตากแดด
245.	วัดบ้านคำแย	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านคำแย
246.	วัดบ้านเตย	วัดทักษิณชลธาร	หมู่บ้านเตย
247.	วัดบ้านแต่	วัดสารวนาราม	หมู่บ้านแต่
248.	วัดบ้านใต้	วัดบูรพาภิรมณ์	หมู่บ้านใต้
249.	วัดบ้านเถียงนาชุม	วัดสระเกษ	หมู่บ้านนาชุม
250.	วัดบ้านทองหลาง	วัดศรีเจริญผล	หมู่บ้านทองหลาง
251.	วัดบ้านทัน	วัดโพธาราม	หมู่บ้านทัน
252.	วัดบ้านท่า	วัดสว่างท่าศรี	หมู่บ้านท่า
253.	วัดบ้านท่าค้อ	วัดศรีธาราม	หมู่บ้านท่าค้อ
254.	วัดบ้านท่าค้อ	วัดเสมาท่าค้อ	หมู่บ้านท่าค้อ
255.	วัดบ้านท่างาม	วัดศรีอาราม	หมู่บ้านท่างาม
256.	วัดบ้านท่าโพธิ์	วัดวาริอุดม	หมู่บ้านท่าโพธิ์
257.	วัดบ้านท่าลาด	วัดราษฎร์บำรุง	หมู่บ้านท่าลาด
258.	วัดบ้านท่าลาด	วัดราษฎร์วาริ	หมู่บ้านท่าลาด
259.	วัดบ้านท่าวาริ	วัดอุดมวาริ	หมู่บ้านท่าวาริ
260.	วัดบ้านท่าเสี้ยว	วัดสุทัศน์	หมู่บ้านท่าเสี้ยว
261.	วัดบ้านท่าเสี้ยว	วัดศรีมงคล	หมู่บ้านท่าเสี้ยว
262.	วัดบ้านทรายขาว	วัดศิลาอาสน์	หมู่บ้านทรายขาว
263.	วัดบ้านทุ่ง	วัดสว่างทุ่งรังษี	หมู่บ้านทุ่ง
264.	วัดบ้านทุ่งสุข	วัดป่าธรรมรังษี	หมู่บ้านทุ่งสุข
265.	วัดบ้านเทียมแซ่	วัดโพธิ์ทองพัฒนาราม	หมู่บ้านเทียมแซ่
266.	วัดบ้านนา	วัดป่าศีลาราม	หมู่บ้านนา
267.	วัดบ้านนา	วัดสัตตาราม	หมู่บ้านนา

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
268.	วัดบ้านนาคลอง	วัดฟ้าหยาดสิริราษฎร์	หมู่บ้านคำไฮ
269.	วัดบ้านนาโคก	วัดสายแก้วมงคล	หมู่บ้านนาโคก
270.	วัดบ้านนางาม	วัดเกาะกลางนางาม	หมู่บ้านนางาม
271.	วัดบ้านนาเจริญ	วัดศรีจอมทอง	หมู่บ้านนาเจริญ
272.	วัดบ้านนาเจริญ	วัดสว่างคงคา	หมู่บ้านนาเจริญ
273.	วัดบ้านนาดี	วัดนิมิตชัยญาผล	หมู่บ้านนาดี
274.	วัดบ้านนาแพง	วัดอนุราชคณาaram	หมู่บ้านนาแพง
275.	วัดบ้านนาโพธิ์	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	หมู่บ้านนาโพธิ์
276.	วัดบ้านนาโพธิ์	วัดโพธิ์ศรีสะอาด	หมู่บ้านนาโพธิ์
277.	วัดบ้านนาโพธิ์	วัดสัน โดษโฆษะ	หมู่บ้านนาโพธิ์
278.	วัดบ้านนาเมือง	วัดสามัคคี	หมู่บ้านนาเมือง
279.	วัดบ้านนาเรียง	วัดสิงห์ทอง	หมู่บ้านนาเรียง
280.	วัดบ้านนาวี	วัดสว่างนาวี	หมู่บ้านนาวี
281.	วัดบ้านนาอุ่ม	วัดสุทัศนบุรพาราม	หมู่บ้านนาอุ่ม
282.	วัดบ้านนางเตี้ย	วัดศรีสุบังค์	หมู่บ้านนางเตี้ย
283.	วัดบ้านน้ำเกลี้ยง	วัดสุทธาราม	หมู่บ้านน้ำเกลี้ยง
284.	วัดบ้านน้ำคำ	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	หมู่บ้านน้ำคำ
285.	วัดบ้านน้ำคำ	วัดสว่างน้ำคำ	หมู่บ้านน้ำคำ
286.	วัดบ้านน้ำคำ	วัดสระเกตุ	หมู่บ้านน้ำคำ
287.	วัดบ้านน้ำคำ	วัดสระเกตุอาราม	หมู่บ้านน้ำคำ
288.	วัดบ้านน้ำคำน้อย	วัดป่าชัยาราม	หมู่บ้านน้ำคำน้อย
289.	วัดบ้านน้ำเงิน	วัดท่ายางชุมชน้ำเงิน	หมู่บ้านน้ำเงิน
290.	วัดบ้านน้ำเที่ยง	วัดศิริวัฒนาราม	หมู่บ้านน้ำเที่ยง
291.	วัดบ้านน้ำใส	วัดสาครพัฒนาราม	หมู่บ้านน้ำใส
292.	วัดบ้านน้ำใส	วัดหนองแซ่	หมู่บ้านน้ำใส
293.	วัดบ้านนิเวศน์	วัดนิเวศน์	หมู่บ้านนิเวศน์
294.	วัดบ้านนิเวศน์	วัดเอกสถย์บำรุง	หมู่บ้านนิเวศน์
295.	วัดบ้านโนน	วัดโนนศิลา	หมู่บ้านโนน
296.	วัดบ้านโนน	วัดราษฎร์บูรณะ	หมู่บ้านโนน
297.	วัดบ้านโนน	วัดอรุณวนาราม	หมู่บ้าน โนนชัยศรี
298.	วัดบ้านโนนขวาง	วัดโชคชัยโนนขวาง	หมู่บ้านดอนไฮ

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
299.	วัดบ้านโนนค้อ	วัดแก้วดวงดี	หมู่บ้านโนนค้อ
300.	วัดบ้านโนนคำ	วัดสมานสามัคคีธรรม	หมู่บ้านโนนคำ
301.	วัดบ้านโนนจาน	วัดชัยประสิทธิ์	หมู่บ้านโนนจาน
302.	วัดบ้านโนนจิก	วัดแจ้ง	หมู่บ้านโนนจิก
303.	วัดบ้านโนนชัยศรี	วัดศรีสว่างพัฒนาราม	หมู่บ้านโนนชัยศรี
304.	วัดบ้านโนนพระ	วัดศีลเจริญ	หมู่บ้านโนนพระ
305.	วัดบ้านโนนโพธิ์	วัดทุ่งสว่างโนนโพธิ์	หมู่บ้านโนนโพธิ์
306.	วัดบ้านโนนม่วง	วัดอัมพวนาราม	หมู่บ้านโนนม่วง
307.	วัดบ้านโนนม่วง	วัดอัมพวันวิทยาราม	หมู่บ้านโนนม่วง
308.	วัดบ้านโนนเมือง	วัดโพธิ์รังสฤษฎี	หมู่บ้านโนนเมือง
309.	วัดบ้านโนนรัง	วัดโนนรังสิทธิ์	หมู่บ้านโนนรัง
310.	วัดบ้านโนนสง่า	วัดศรีบุญเรือง	หมู่บ้านโนนสง่า
311.	วัดบ้านโนนสมบูรณ	วัดอรุณวนาราม	หมู่บ้านโนนสมบูรณ
312.	วัดบ้านโนนสูง	วัดชูเจริญ	หมู่บ้านโนนสูง
313.	วัดบ้านโนนสูง	วัดสันติธรรมอารมณ	หมู่บ้านโนนสูง
314.	วัดบ้านบ่อแก	วัดโกศรีกัญญาราม	หมู่บ้านบ่อแก
315.	วัดบ้านบัว	วัดพรหมจักรคณาราม	หมู่บ้านบัว
316.	วัดบ้านบัว	วัดศรีปทุมวนาราม	หมู่บ้านบัว
317.	วัดบ้านบัวคำ	วัดธงชัยโพธาราม	หมู่บ้านบัวคำ
318.	วัดบ้านบัวงาม	วัดอุปราวิจิตร	หมู่บ้านบัวงาม
319.	วัดบ้านบัวแดง	วัดสระปทุม	หมู่บ้านบัวแดง
320.	วัดบ้านบาก	วัดประสาทสิทธิผล	หมู่บ้านบาก
321.	วัดบ้านบาก	วัดป่าอัมพวัน	หมู่บ้านบาก
322.	วัดบ้านบาก	วัดศรีบุญเรือง	หมู่บ้านบาก
323.	วัดบ้านบึงงาม	วัดราษฎร์อุทิศ	หมู่บ้านบึงงาม
324.	วัดบ้านบึงงาม	วัดศรีมงคล	หมู่บ้านบึงงาม
325.	วัดบ้านบึงบัว	วัดศรีมงคลพุทธบาท	หมู่บ้านบึงบัว
326.	วัดบ้านป่อง	วัดแพงศรี	หมู่บ้านป่อง
327.	วัดบ้านป่าฝาง	วัดเก่าปุปผาราม	หมู่บ้านป่าฝาง
328.	วัดบ้านป่าฝาง	วัดโพธาราม	หมู่บ้านป่าฝาง
329.	วัดบ้านปลาคุณ	วัดท่าสมบูรณ	หมู่บ้านปลาคุณ

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
330.	วัดบ้านป่าเพิ่ม	วัดอุดมไพโรสถณ์	หมู่บ้านป่าเพิ่ม
331.	วัดบ้านป่าม่วง	วัดเจริญอัมพวัน	หมู่บ้านป่าม่วง
332.	วัดบ้านป่ายาง	วัดราษฎร์รังสรรค์	หมู่บ้านป่ายาง
333.	วัดบ้านป่ายาง	วัดศรีสุริยาป่ายาง	หมู่บ้านป่ายาง
334.	วัดบ้านปากช่อง	วัดโพธิ์ศรีสว่างอารมณ์	หมู่บ้านปากช่อง
335.	วัดบ้านป่าน	วัดประสาทอารมณ์	หมู่บ้านป่าน
336.	วัดบ้านเป่า	วัดปุรา	หมู่บ้านเป่า
337.	วัดบ้านเปลือย	วัดสุริยเกษตรนิพนธ์	หมู่บ้านเปลือย
338.	วัดบ้านเปลือยตาล	วัดอาศรมสันติวัน	หมู่บ้านเปลือยตาล
339.	วัดบ้านเปลือยน้อย	วัดประสาทวิทยาราม	หมู่บ้านเปลือยน้อย
340.	วัดบ้านเปลือยน้อย	วัดโพธิ์สว่าง	หมู่บ้านเปลือยน้อย
341.	วัดบ้านโป่ง	วัดศรีมงคล	หมู่บ้านโป่ง
342.	วัดบ้านผักกาดหญ้า	วัดสระทอง	บ้านผักกาดหญ้า
343.	วัดบ้านผักเผ็ด	วัดแสงสว่าง	หมู่บ้านผักเผ็ด
344.	วัดบ้านผักแพงพวย	วัดจันทราวาส	หมู่บ้านผักแพงพวย
345.	วัดบ้านผักแว่น	วัดศรีสว่าง	หมู่บ้านผักแว่น
346.	วัดบ้านไผ่	วัดแสงประทีป	หมู่บ้านไผ่
347.	วัดบ้านไผ่	วัดเวฬุวนาราม	หมู่บ้านไผ่
348.	วัดบ้านไผ่ล้อม	วัดศรีรัตนาราม	หมู่บ้านไผ่ล้อม
349.	วัดบ้านฝาง	วัดพรหมศรีสว่าง	หมู่บ้านพระจันทร์
350.	วัดบ้านพนมไพร	วัดคุ้มวราราม	หมู่บ้านพนมไพร
351.	วัดบ้านพยอม	วัดสว่างศรีวิสัย	หมู่บ้านพยอม
352.	วัดบ้านพลไทย	วัดสว่างคงคา	หมู่บ้านพลไทย
353.	วัดบ้านพรหมจรรย์	วัดพรหมจริยาราม	หมู่บ้านพรหมจรรย์
354.	วัดบ้านพระอุทัย	วัดบูรพา	หมู่บ้านพระอุทัย
355.	วัดบ้านพิลา	วัดทุ่งสว่างอารมณ์	หมู่บ้านพิลา
356.	วัดบ้านเพ็ก	วัด ไผบูลย์	หมู่บ้านเพ็ก
357.	วัดบ้านแพง	วัดสำราญนิवास	หมู่บ้านแพง
358.	วัดบ้านโพธิ์ชัย	วัดสว่างสระทอง	หมู่บ้านโพธิ์ชัย
359.	วัดบ้านโพธิ์น้อย	วัดโพธิ์การาม	หมู่บ้านโพธิ์น้อย
360.	วัดบ้านโพธิ์ศรี	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	หมู่บ้านโพธิ์ศรี

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
361.	วัดบ้านโพธิ์ศรี	วัดสว่างโพธิ์ศรี	หมู่บ้านโพธิ์ศรี
362.	วัดบ้านโพน	วัดโพนสว่าง	หมู่บ้านโพน
363.	วัดบ้านโพน	วัดอรัญญา	หมู่บ้านโพน
364.	วัดบ้านโพนเต่า	วัดสว่างทองฮ้อย	หมู่บ้านโพนเต่า
365.	วัดบ้านโพนคอน	วัดสว่างทุ่งเกษม	บ้านโพนเจริญ
366.	วัดบ้านโพนตูม	วัดน้อยเจริญศรี	หมู่บ้านโพนตูม
367.	วัดบ้านโพนทอง	วัดโนนโพธิ์	หมู่บ้านโพนทอง
368.	วัดบ้านโพนทอง	วัดสุทธาวิสัย	หมู่บ้านโพนทอง
369.	วัดบ้านโพนทองน้อย	วัดเทพุดาราม	หมู่บ้านโพนทองน้อย
370.	วัดบ้านโพนทราย	วัดวารีกุฎาราม	หมู่บ้านโพนทราย
371.	วัดบ้านโพนแท่น	วัดสุทธิธรรมาราม	หมู่บ้านโพนแท่น
372.	วัดบ้านโพนเมือง	วัดโพธาราม	หมู่บ้านโพนเมือง
373.	วัดบ้านโพนหาด	วัดสว่างอารมณ์หาด	หมู่บ้านโพนหาด
374.	วัดบ้านฟ้าล้อม	วัดราศรีไสล	หมู่บ้านฟ้าล้อม
375.	วัดบ้านภูดิน	วัดช่วยราษฎร์บำรุง	หมู่บ้านภูดิน
376.	วัดบ้านม่วง	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านม่วง
377.	วัดบ้านม่วงไทย	วัดสุธรรมราษฎร์บำรุง	หมู่บ้านม่วงไทย
378.	วัดบ้านม่วงน้ำ	วัดอัมพวันาราม	หมู่บ้านม่วงน้ำ
379.	วัดบ้านม่วงลาด	วัดอัมพวันาวาส	หมู่บ้านม่วงลาด
380.	วัดบ้านมะบ้า	วัดคิ่งคงคา	หมู่บ้านมะบ้า
381.	วัดบ้านมะยาง	วัดปิยะवास	หมู่บ้านมะยาง
382.	วัดบ้านมะยาง	วัดราษฎร์สามัคคีมะยาง	หมู่บ้านมะยาง
383.	วัดบ้านมะแวง	วัดสังข์ทอง	หมู่บ้านสังข์ทอง
384.	วัดบ้านมะอี	วัดโพธาราม	หมู่บ้านมะอี
385.	วัดบ้านแมด	วัดโพธิ์กลาง	หมู่บ้านโพธิ์กลาง
386.	วัดบ้านแมด	วัดอรุณสวัสดิ์	หมู่บ้านแมด
387.	วัดบ้านเมืองคลอง	วัดสระทอง	หมู่บ้านเมืองคลอง
388.	วัดบ้านเมืองน้อย	วัดบูรพาเมืองน้อย	หมู่บ้านเมืองน้อย
389.	วัดบ้านเมืองบัว	วัดศรีอริยวงศ์	หมู่บ้านเมืองบัว
390.	วัดบ้านเมืองหงส์	วัดหงส์สุวรรณวาส	หมู่บ้านเมืองหงส์
391.	วัดบ้านไม้ลำ	วัดไพรสณฑ์	หมู่บ้านไม้ลำ

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
392.	วัดบ้านยาง	วัดจริยาสมโพธิ์	หมู่บ้านยาง
393.	วัดบ้านยางกลาง	วัดมาลวาคณาราม	หมู่บ้านยางกลาง
394.	วัดบ้านยางขี้เหล็ก	วัดธาตุสุนทร	หมู่บ้านยางคำ
395.	วัดบ้านยางเครือ	วัดวาริสุคันธวาส	หมู่บ้านยางเครือ
396.	วัดบ้านยางใหญ่	วัดชัยศรีมงคลวนาราม	หมู่บ้านยางใหญ่
397.	วัดบ้านลาด	วัดราษฎร์วิสิษฐ	หมู่บ้านลาด
398.	วัดบ้านลาด	วัดศรีวิสัย	หมู่บ้านลาด
399.	วัดบ้านลิ้นฟ้า	วัดแสงสว่าง	หมู่บ้านลิ้นฟ้า
400.	วัดบ้านลิ้นฟ้า	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านลิ้นฟ้า
401.	วัดบ้านเล้า	วัดธัญญาวาส	หมู่บ้านเล้า
402.	วัดบ้านวังเข	วัดศรีสว่างวงศ์	หมู่บ้านวังเข
403.	วัดบ้านวังหลวง	วัดสว่างคงคา	หมู่บ้านวังหลวง
404.	วัดบ้านวังเหนือ	วัดสุทธาราม	หมู่บ้านวังเหนือ
405.	วัดบ้านวังใหญ่	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านวังใหญ่
406.	วัดบ้านแวง	วัดเอี่ยมศรีทธา	หมู่บ้านแวง
407.	วัดบ้านศิลาแลง	วัดป่าอัมพวัน	หมู่บ้านศิลาแลง
408.	วัดบ้านสงเปลือย	วัดศรีสวัสดิ์	หมู่บ้านสงเปลือย
409.	วัดบ้านสมสะอาด	วัดสุนทรवास	หมู่บ้านสมสะอาด
410.	วัดบ้านส้มโฮง	วัดทุ่งสามัคคี	หมู่บ้านส้มโฮง
411.	วัดบ้านสวนจิก	วัดสนามชัย	หมู่บ้านสวนจิก
412.	วัดบ้านสวนมอน	วัดถาวรรังศรี	หมู่บ้านสวนมอน
413.	วัดบ้านสวนมอน	วัดศรีสว่าง	หมู่บ้านสวนมอน
414.	วัดบ้านสวนมอน	วัดสิงห์ทอง	หมู่บ้านสวนมอน
415.	วัดบ้านสองชั้น	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้าน โพนฮาด
416.	วัดบ้านสองห้อง	วัดจิรประภาวาส	หมู่บ้านสองห้อง
417.	วัดบ้านสองห้อง	วัดศรีวิชัยมงคล	หมู่บ้านสองห้อง
418.	วัดบ้านส่อง	วัดโพธิ์ชัย	หมู่บ้านส่อง
419.	วัดบ้านสว่าง	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	หมู่บ้านสว่าง
420.	วัดบ้านสว่าง	วัดสิริมงคล	หมู่บ้านสว่าง
421.	วัดบ้านสัง	วัดวาริอุดม	หมู่บ้านสัง
422.	วัดบ้านสัง	วัดสังข์ทอง	หมู่บ้านสัง

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
423.	วัดบ้านสัน	วัดอุบลทิพย์	หมู่บ้านสัน
424.	วัดบ้านสะอาด	วัดไชยาสะอาด	หมู่บ้านสะอาด
425.	วัดบ้านสะอาดเจริญ	วัดชัยศรีสว่างวราราม	หมู่บ้านสะอาดเจริญ
426.	วัดบ้านสะอาดนาดี	วัดสว่างอัมพวัน	หมู่บ้านสะอาดนาดี
427.	วัดบ้านสะแบง	วัดสระทอง	หมู่บ้านสะแบง
428.	วัดบ้านสระแก้ว	วัดไตรมิตรสามัคคีวนาราม	หมู่บ้านสระแก้ว
429.	วัดบ้านสาหร่าย	วัดสาหร่ายมงคลาราม	หมู่บ้านสาหร่าย
430.	วัดบ้านสามขา	วัดชัยมงคล	หมู่บ้านสามขา
431.	วัดบ้านสามแยก	วัดกอนประชากราม	หมู่บ้านสามแยกโพธิ์ชัย
432.	วัดบ้านสร้างบุญ	วัดธาตุอุ้มง	หมู่บ้านสร้างบุญ
433.	วัดบ้านสำราญ	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	หมู่บ้านสำราญ
434.	วัดบ้านสำราญ	วัดสำราญนิवास	หมู่บ้านสำราญ
435.	วัดบ้านสิงห์โคก	วัดสิงห์ทอง	หมู่บ้านสิงห์โคก
436.	วัดบ้านสิงห์ไศล	วัดสุทธาวาส	หมู่บ้านสิงห์ไศล
437.	วัดบ้านสีแก้ว	วัดสว่างอารมณ์สุข	หมู่บ้านสีแก้ว
438.	วัดบ้านสีสัง	วัดสังขนิवास	หมู่บ้านสีสัง
439.	วัดบ้านสีสะอาด	วัดราษฎร์เจริญ	หมู่บ้านสีสะอาด
440.	วัดบ้านสีเสียด	วัดศรีสว่างอารมณ์	หมู่บ้านสีเสียด
441.	วัดบ้านสุวรรณภูมิ	วัดเจริญราษฎร์	หมู่บ้านสุวรรณภูมิ
442.	วัดบ้านสูงยาง	วัดแจ่มอารมณ์	หมู่บ้านสูงยาง
443.	วัดบ้านเสลภูมิ	วัดมิ่งเมือง	หมู่บ้านเสลภูมิ
444.	วัดบ้านแสนสี	วัดเฉลิมศรีรัตน	หมู่บ้านแสนสี
445.	วัดบ้านแสนสุข	วัดเสมาไตรราษฎร์	หมู่บ้านแสนสุข
446.	วัดบ้านโสกแสง	วัดสว่างสุदारาม	หมู่บ้าน โสกแสง
447.	วัดบ้านหัวเข่า	วัดชานูวรรณ	หมู่บ้านหัวเข่า
448.	วัดบ้านหัวคู	วัดโพธิ์รังยี	หมู่บ้านหัวคู
449.	วัดบ้านหัวงัว	วัดสว่างหัวงัว	หมู่บ้านหัวงัว
450.	วัดบ้านหัวงัว	วัดอุทุมพิชัย	หมู่บ้านหัวงัว
451.	วัดบ้านหัวช้าง	วัดสุทัศน์	หมู่บ้านหัวช้าง
452.	วัดบ้านหัวดง	วัดบุปผาราม	หมู่บ้านหัวดง
453.	วัดบ้านหัวดง	วัดสว่างโพธิ์ชัย	หมู่บ้านหัวดง

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
454.	วัดบ้านหัวดอน	วัดสระทอง	หมู่บ้านหัวดอน
455.	วัดบ้านหัวนา	วัดสว่างหัวนา	หมู่บ้านหัวนา
456.	วัดบ้านหัวโนน	วัดอุดมนิเวศน์	หมู่บ้านหัวโนน
457.	วัดบ้านหัวหนอง	วัดสระโพธาราม	หมู่บ้านหัวหนอง
458.	วัดบ้านหนอง	วัดหนองแคน	หมู่บ้านหนอง
459.	วัดบ้านหนองกุง	วัดศรีโพธิ์ทอง	หมู่บ้านหนองกุง
460.	วัดบ้านหนองกุง	วัดสามัคคีบ้านหนองกุง	หมู่บ้านหนองกุง
461.	วัดบ้านหนองแก	วัดวิมลนิवास	หมู่บ้านหนองแก
462.	วัดบ้านหนองแก	วัดวิมลนาวาส	หมู่บ้านหนองแก
463.	วัดบ้านหนองแก	วัดสว่างอรุณ	หมู่บ้านหนองแก
464.	วัดบ้านหนองแก่ง	วัดคงคาวาริ	หมู่บ้านหนองแก่ง
465.	วัดบ้านหนองโก	วัดนันทิยาราม	หมู่บ้านหนองโก
466.	วัดบ้านหนองข่า	วัดป่าทรงธรรมมิกทาย	หมู่บ้านหนองข่า
467.	วัดบ้านหนองขาม	วัดโพธิ์ศรีวราราม	หมู่บ้านหนองขาม
468.	วัดบ้านหนองขี้ม้า	วัดศิริมงคล	หมู่บ้านหนองขี้ม้า
469.	วัดบ้านหนองขุ่น	วัดศิริโพธิ์ดำ	หมู่บ้านหนองขุ่น
470.	วัดบ้านหนองแข็ง	วัดราษฎร์บำรุง	หมู่บ้านหนองแข็ง
471.	วัดบ้านหนองควายอิน้อย	วัดมิ่งขาราม	หมู่บ้านหนองควายอิน้อย
472.	วัดบ้านหนองคู	วัดนิเทศสุนทราราม	หมู่บ้านหนองคู
473.	วัดบ้านหนองแคน	วัดโพธิ์ศรีวนาราม	หมู่บ้านหนองแคน
474.	วัดบ้านหนองจอก	วัดจอมศรีโสภณ	หมู่บ้านหนองจอก
475.	วัดบ้านหนองจาน	วัดทุ่งรังษี	หมู่บ้านหนองจาน
476.	วัดบ้านหนองช้าง	วัดอินทร์ไทร	หมู่บ้านหนองช้าง
477.	วัดบ้านหนองแซง	วัดโนนสวรรค์อารมณ์	หมู่บ้านหนองแซง
478.	วัดบ้านหนองเดิน	วัดสว่างอรุณ	หมู่บ้านหนองเดิน
479.	วัดบ้านหนองตอ	วัดโพธิ์ทอง	หมู่บ้านหนองตอ
480.	วัดบ้านหนองตอ	วัดวาริสวัสดิ์	หมู่บ้านหนองตอ
481.	วัดบ้านหนองตาแสง	วัดหนองตาแสง	หมู่บ้านหนองตาแสง
482.	วัดบ้านหนองเตย	วัดศรีสว่างอาราม	หมู่บ้านหนองเตย
483.	วัดบ้านหนองเทิง	วัดศรีสุพรรณกัลยาอ่างทอง	หมู่บ้านหนองเทิง
484.	วัดบ้านหนองนก	วัดศิริมงคล	หมู่บ้านหนองนก

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
485.	วัดบ้านหนองโนน	วัดศิริแสงสว่างเจริญธรรม	หมู่บ้านหนองโนน
486.	วัดบ้านหนองบัว	วัดโพธิ์รังสีทิพย์	หมู่บ้านหนองบัว
487.	วัดบ้านหนองบัว	วัดวาริอุบล	หมู่บ้านหนองบัว
488.	วัดบ้านหนองบัว	วัดสะอาดสมบูรณ์	หมู่บ้านสะอาดสมบูรณ์
489.	วัดบ้านหนองบัว	วัดสระประทุม	หมู่บ้านหนองบัว
490.	วัดบ้านหนองบัวทอง	วัดเกาะแก้ว	หมู่บ้านหนองบัวทอง
491.	วัดบ้านหนองบัวโนน	วัดอุบลนิवास	หมู่บ้านหนองบัวโนน
492.	วัดบ้านหนองบึง	วัดคลองบึง	หมู่บ้านหนองบึง
493.	วัดบ้านหนองคำ	วัดราษฎร์สามัคคี	หมู่บ้านหนองคำ
494.	วัดบ้านหนองผักตบ	วัดวิสัยสายทอง	หมู่บ้านหนองผักตบ
495.	วัดบ้านหนองผึ้ง	วัดชัยมงคลวนาราม	หมู่บ้านหนองผึ้ง
496.	วัดบ้านหนองผึ้ง	วัดสว่างโพธิ์ศรี	หมู่บ้านหนองผึ้ง
497.	วัดบ้านหนองฝื่อ	วัดวิเศษไพรัชสมถ์	หมู่บ้านหนองฝื่อ
498.	วัดบ้านหนองฝื่อ	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านหนองฝื่อ
499.	วัดบ้านหนองไผ่	วัดเวฬุวันวราราม	หมู่บ้านหนองไผ่
500.	วัดบ้านหนองพลับ	วัดพลับพลาชัย	หมู่บ้านหนองพลับ
501.	วัดบ้านหนองพอก	วัดนิมิตคณาราม	หมู่บ้านหนองพอก
502.	วัดบ้านหนองพอก	วัดแสงอรุณผดุงสันต์	หมู่บ้านหนองพอก
503.	วัดบ้านหนองโพน	วัดศรีอุดมวนาราม	หมู่บ้านหนองโพน
504.	วัดบ้านหนองเม็ก	วัดชัยมงคล	หมู่บ้านหนองเม็ก
505.	วัดบ้านหนองเม็ก	วัดอัมไพรวัดย์	หมู่บ้านหนองเม็ก
506.	วัดบ้านหนองไม้ตาย	วัดหนองไสล	หมู่บ้านหนองไสล
507.	วัดบ้านหนองยาง	วัดโพธิ์ศรีศาสดาราม	หมู่บ้านหนองยาง
508.	วัดบ้านหนองแล้ง	วัดโพธิ์ชัย	หมู่บ้านหนองแล้ง
509.	วัดบ้านหนองแวง	วัดป่าศิริวัน	หมู่บ้านหนองแวง
510.	วัดบ้านหนองแวง	วัดโพธาวารี	หมู่บ้านหนองแวง
511.	วัดบ้านหนองส่วย	วัดอินทาราม	หมู่บ้านหนองส่วย
512.	วัดบ้านหนองสระ	วัดเจริญมงคล	หมู่บ้านหนองสระ
513.	วัดบ้านหนองสิม	วัดสันโดยโฆษะ	หมู่บ้านหนองสิม
514.	วัดบ้านหนองแสง	วัดแสงทรงศรี	หมู่บ้านหนองแสง
515.	วัดบ้านหนองแสง	วัดแสงอรุณ	หมู่บ้านหนองแสง

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
516.	วัดบ้านหนองแสงท่า	วัดอรุญญิตาม	หมู่บ้านหนองแสงท่า
517.	วัดบ้านหนองแสงลิง	วัดอินทราราม	หมู่บ้านหนองแสงลิง
518.	วัดบ้านหนองหม้อ	วัดศิริมงคล	หมู่บ้านหนองหม้อ
519.	วัดบ้านหนองหว่า	วัดชมภูวาปี	หมู่บ้านหนองหว่า
520.	วัดบ้านหนองหว่า	วัดสว่างชัยศรี	หมู่บ้านหนองหว่า
521.	วัดบ้านหนองหัวคน	วัดโพธิ์ศรีบ้านหนองหัวคน	หมู่บ้านหนองหัวคน
522.	วัดบ้านหนองหิน	วัดรังษี	หมู่บ้านหนองหิน
523.	วัดบ้านหนองहुลิ่ง	วัดมาลาภิรมย์	หมู่บ้านหนองहुลิ่ง
524.	วัดบ้านหนองहुลิ่ง	วัดวานรนิวาส	หมู่บ้านหนองहुลิ่ง
525.	วัดบ้านหนองเหล็ก	วัดราษฎร์อุดม	หมู่บ้านหนองเหล็ก
526.	วัดบ้านหนองใหญ่	วัดโพธาราม	หมู่บ้านหนองใหญ่
527.	วัดบ้านหนองอ้อ	วัดสะอาดธรรมทาน	หมู่บ้านหนองอ้อ
528.	วัดบ้านหนองอิ่ง	วัดโพธิ์ศรี	หมู่บ้านหนองอิ่ง
529.	วัดบ้านหนองฮี	วัดสุวรรณาราม	หมู่บ้านหนองฮี
530.	วัดบ้านหนองฮู	วัดศรีชมภู	หมู่บ้านหนองฮู
531.	วัดบ้านหนองไฮ	วัดไชยทอง	หมู่บ้านหนองไฮ
532.	วัดบ้านหนองก	วัดราษฎร์การาม	หมู่บ้าน โนนราษฎร์
533.	วัดบ้านหนาด	วัดศรีฐาน	หมู่บ้านหนาด
534.	วัดบ้านหมากยาง	วัดโพธิ์ศรีพุทธิคุณ	หมู่บ้านหมากยาง
535.	วัดบ้านหว้างาม	วัดอินทราราม	หมู่บ้านหว้างาม
536.	วัดบ้านหวาย	วัดศรีมาลัย	หมู่บ้านหวาย
537.	วัดบ้านหวายน้อย	วัดอัมพวันนาราม	หมู่บ้านหวายน้อย
538.	วัดบ้านหวายหล่ม	วัดโสภณวิหาร	หมู่บ้านหวายหล่ม
539.	วัดบ้านหว่าน	วัดโพธิ์ชัย	หมู่บ้านหว่าน
540.	วัดบ้านหางกูด	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านหางกูด
541.	วัดบ้านหมู่มั่น	วัดกลางหมู่มั่น	หมู่บ้านหมู่มั่น
542.	วัดบ้านหมู่มั่น	วัดศรีวราเขต	หมู่บ้านหมู่มั่น
543.	วัดบ้านเหม้า	วัดอุดมศิลป์	หมู่บ้านเหม้า
544.	วัดบ้านเหล่า	วัดเหล่าพระเจ้า	หมู่บ้านเหล่า
545.	วัดบ้านเหล่า	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านคำสุก
546.	วัดบ้านเหล่ากล้วย	วัดศรีบุญเรือง	หมู่บ้านเหล่ากล้วย

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
547.	วัดบ้านเหล่ากลาง	วัดสว่างโพธิ์ศรี	หมู่บ้านเหล่ากลาง
548.	วัดบ้านเหล่าข้าว	วัดสมบุญสุนทราราม	หมู่บ้านเหล่าข้าว
549.	วัดบ้านเหล่าข้าว	วัดอุครเหล่าอารีย์	หมู่บ้านเหล่าข้าว
550.	วัดบ้านเหล่าแหม	วัดเกาะแก้วนาราม	หมู่บ้านเหล่าแหม
551.	วัดบ้านเหล่าจ๊กจั่น	วัดเหล่าจั่น	หมู่บ้านเหล่าจั่น
552.	วัดบ้านเหล่าคิ้ว	วัดกลางมิ่งมงคล	หมู่บ้านเหล่าคิ้ว
553.	วัดบ้านเหล่าน้อย	วัดศรีไพรวัลย์	หมู่บ้านเหล่าน้อย
554.	วัดบ้านเหล่าโนนทัน	วัดประสาทศรัทธาราม	หมู่บ้านเหล่าโนนทัน
555.	วัดบ้านเหล่าบักเล่	วัดราษฎร์อุทิศ	หมู่บ้านเหล่าบักเล่
556.	วัดบ้านเหล่าป่าแคน	วัดนันทกาประชานิมิตร	หมู่บ้านเหล่าป่าแคน
557.	วัดบ้านเหล่าโพนงาม	วัดนันทิยาราม	หมู่บ้านเหล่าโพนงาม
558.	วัดบ้านเหล่ายูง	วัดพันธุวาส	หมู่บ้านเหล่ายูง
559.	วัดบ้านเหล่าลิง	วัดประชาสันติ	หมู่บ้านเหล่าลิง
560.	วัดบ้านเหล่าเสื่อ	วัดป่าเหล่าเสื่อ	หมู่บ้านเหล่าเสื่อ
561.	วัดบ้านเหล่าหม้อ	วัดศรีสะอาดไพโรสาน	หมู่บ้านเหล่าหม้อ
562.	วัดบ้านเหล่าหัวภู	วัดไทยเจริญเหล่าหัวภู	หมู่บ้านเหล่าหัวภู
563.	วัดบ้านเหล่าใหญ่	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านเหล่าใหญ่
564.	วัดบ้านแห	วัดโพธิ์ศรีทอง	หมู่บ้านแห
565.	วัดบ้านใหญ่	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านกู่กาสิงห์
566.	วัดบ้านอัน	วัดวาริสวัสดิ์	หมู่บ้านอัน
567.	วัดบ้านอัน	วัดสระแคนเจริญศรี	หมู่บ้านอัน
568.	วัดบ้านอัสกะ	วัดโสดา	หมู่บ้านอัสกะ
569.	วัดบ้านอิงอ่อน	วัดโพธิ์ศรีบุญเรือง	หมู่บ้านอิงอ่อน
570.	วัดบ้านอีหมุน	วัดโพธิ์สว่าง	หมู่บ้านอีหมุน
571.	วัดบ้านอุ่มจาน	วัดอุครนราเขต	หมู่บ้านอุ่มจาน
572.	วัดบ้านอุ่มเม้า	วัดโกศลรังสฤษฎ์	หมู่บ้านอุ่มเม้า
573.	วัดบ้านอุ่มเม้า	วัดศิริชัยธาราม	หมู่บ้านอุ่มเม้า
574.	วัดบุรีสว่างอีโก้ม	วัดบุรีอีโก้ม	หมู่บ้านอีโก้ม
575.	วัดบูรพา	วัดจันทร์ศิริมงคลราม	หมู่บ้านน้ำจั้นใหญ่
576.	วัดบูรพา	วัดบูรพาภิรมย์	หมู่บ้านดอน
577.	วัดบูรพาบ้านคู่	วัดปีพลิวนาราม	หมู่บ้านคู่

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
	หมวด ป		
578.	วัดป่า	วัดนิคมพัฒนาราม	หมู่บ้านเกาะแก้ว
579.	วัดป่ากอก	วัดป่าจำเหล่า	หมู่บ้านกอก
580.	วัดป่าโคกศรี	วัดป่าโคกศรีรัตนาราม	หมู่บ้านโคกศรี
581.	วัดป่าดอน	วัดพิพิธมาลี	หมู่บ้านป่าดอน
582.	วัดป่าบ้านเปลือย	วัดอุดมไพโรสถ	หมู่บ้านเปลือย
583.	วัดป่าเบ้า	วัดหนองยาง	หมู่บ้านป่าเบ้า
584.	วัดป่าม่วง	วัดป่าสมุนไพรร้อยเอ็ด	หมู่บ้านตลาดค้อ
585.	วัดป่าไร่ไร	วัดใหม่สุขสมบุญ	หมู่บ้านคำแดง
586.	วัดป่าสระพัง	วัดสระพังทอง	หมู่บ้านคอนทอง
587.	วัดป่าสามัคคี	วัดคอนพระจันทร์	หมู่บ้านคอนพระจันทร์
588.	วัดป่าหนองผึ้ง	วัดป่าอุทยาน	หมู่บ้านคู
589.	วัดป่าหนองแสง	วัดป่าศรีไพรวัน	หมู่บ้านไทยอุดม
590.	วัดป่าหนองอึ่ง	วัดป่าเมตตาธรรม	หมู่บ้านหนองอึ่ง
591.	วัดปลาค้าว	วัดป่าปลาค้าว	หมู่บ้านปลาค้าว
592.	วัดเปลือยตาล	วัดสะอาดอารมณ์	หมู่บ้านเปลือยตาล
	หมวด ผ		
593.	วัดฝักกาดหญ้า	วัดสุปัญญาาราม	วัดบ้านฝักกาดหญ้า
594.	วัดผาน้ำน้อย	วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม	หมู่บ้านโลกกลาง
	หมวด พ		
595.	วัดพยอมน้อย	วัดประชาอุทิศ	หมู่บ้านพยอมน้อย
596.	วัดพระธาตุเหล่าฮัก	วัดเหล่าฮัก	หมู่บ้านเหล่าฮัก
597.	วัดโพธิ์	วัดกลางอุดมเวทย์	หมู่บ้านพนมไพร
598.	วัดโพธิ์	วัดโพธิ์ชัย	หมู่บ้านหนองม
599.	วัดโพธิ์	วัดโพธิ์ทอง	หมู่บ้านเหนือ
600.	วัดโพธิ์ชัน	วัดมงคลชัยาราม	หมู่บ้านโพธิ์ชัน
601.	วัดโพธิ์ชัย	วัดสมย์บำรุง	หมู่บ้านอิเคีย
602.	วัดโพธิ์ทอง	วัดศรีโพธิ์ทอง	หมู่บ้านโพธิ์ทอง
603.	วัดโพธิ์รังสิต	วัดธรรมจารีนิवास	หมู่บ้านแคน
604.	วัดโพธิ์ศรีบ้านกระจ่าย	วัดโพธิ์อินทราราม	หมู่บ้านกระจ่าย
605.	วัดโพธิ์ศรีม่วงลาด	วัดอัมพวนาวาส	หมู่บ้านม่วงลาด

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
606.	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	วัดสุคันธาราม	หมู่บ้านลินฟ้า
607.	วัดโพธิ์สำราญ	วัดสุวรรณวิหาร	หมู่บ้านหัวโนน
608.	วัดโพธิ์ใหญ่	วัดสว่างอุทัย	หมู่บ้านโพธิ์ใหญ่
609.	วัดโพนงาม	วัดศิริวนาราม	หมู่บ้านโพนงาม
610.	วัดโพนทัน	วัดชัยมงคลคาราม	หมู่บ้านโพนทัน
611.	วัดโพนสว่าง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านโพนสว่าง
	หมวด ก		
612.	วัดภูทอง	วัดศรีโพธิ์ทอง	หมู่บ้านไสลทอง
	หมวด ข		
613.	วัดวังยาว	วัดศิริมงคลวาราม	หมู่บ้านวังยาว
	หมวด ค		
614.	วัดศรีบุญเรือง	วัดศรีมหาราษฎร์บำรุง	หมู่บ้านหนองย่างวัว
615.	วัดศรีมงคล	วัดสระทอง	หมู่บ้านสระทอง
616.	วัดศรีวิสัย	วัดศรีวิสัยพัฒนาราม	หมู่บ้านศรีวิสัย
617.	วัดศรีสอนพงษ์	วัดดงยาง	หมู่บ้านดงยาง
618.	วัดศรีอัมภวัลย์	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านน้อยศรีจันทร์
	หมวด ง		
619.	วัดส้มป่อย	วัดเขตขันธุ์	หมู่บ้านเขตขันธุ์
620.	วัดสวนบ่อ	วัดสุนันทาราช	หมู่บ้านสวนบ่อ
621.	วัดสว่าง	วัดสว่างโพธิ์ทอง	หมู่บ้านสุวรรณภูมิ
622.	วัดสว่าง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านสว่าง
623.	วัดสว่าง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านพรสวรรค์
624.	วัดสว่าง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านอิงอ่อง
625.	วัดสว่าง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านหนองแวง
626.	วัดสว่างจอมแก้ว	วัดสว่างจ้อก้อ	หมู่บ้านจ้อก้อ
627.	วัดสระแก้ว	วัดหนองพันมูล	หมู่บ้านหนองพันมูล
628.	วัดสระบัว	วัดพุทธาราช	หมู่บ้านตาแหลว
629.	วัดสระบึงลับ	วัดโพธิ์ศรี	หมู่บ้านหนองอึ้ง
630.	วัดสุวรรณภูมิ	วัดทุ่งลัญจิวัน	หมู่บ้านสุวรรณภูมิ
631.	วัดเสลภูมิ	วัดเสลภูมิวนาราม	หมู่บ้านโคกก่อง
632.	วัดแสงสว่าง	วัดคอนแดง	หมู่บ้านคอนแดง

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
633.	วัดโสภคเตย	วัดศรีบุญเรือง	หมู่บ้านโสภคเตย
	หมวด ม		
634.	วัดมหาธาตุ	วัดพระธาตุ	หมู่บ้านธาตุ
635.	วัดเมืองบัว	วัดปทุมคงคา	หมู่บ้านเมืองบัว
636.	วัดเมืองไพร	วัดทุ่งสว่างอารมณ์	หมู่บ้านเมืองไพร
637.	วัดเมืองไพร	วัดประชานุกูล	หมู่บ้านเมืองไพร
	หมวด ย		
638.	วัดยางโทน	วัดยางโทนโพธิการาม	หมู่บ้านยางโทน
	หมวด ด		
639.	วัดเลิงคา	วัดคอนวารีวิวนาราม	หมู่บ้านเลิงคา
	หมวด ห		
640.	วัดหนองกุ้งใหญ่	วัดวารีสะอาด	หมู่บ้านหนองกุ้งใหญ่
641.	วัดหนองขอนแก่น	วัดชัยมงคล	หมู่บ้านหนองขอนแก่น
642.	วัดหนองแฉัง	วัดศรีบุญเรือง	หมู่บ้านหนองแฉัง
643.	วัดหนองคัน	วัดหนองสำราญ	หมู่บ้านหนองสำราญ
645.	วัดหนองคำใหญ่	วัดโพธิ์ศรีสว่าง	หมู่บ้านหนองคำใหญ่
646.	วัดหนองคู	วัดหนองคูพัฒนา	หมู่บ้านหนองคู
647.	วัดหนองคูบอน	วัดสรรคคงคา	หมู่บ้านหนองคูบอน
648.	วัดหนองแคน	วัดนันทรังสิทธิ์	หมู่บ้านหนองแคน
649.	วัดหนองชี	วัดสระทอง	หมู่บ้านหนองชี
650.	วัดหนองชำ	วัดหนองชำวิมลรัตนโกสินทร์	หมู่บ้านหนองชำ
651.	วัดหนองดง	วัดรัตนवास	หมู่บ้านหนองดง
652.	วัดหนองดง	วัดสว่างหนองดง	หมู่บ้านหนองดง
653.	วัดหนองคูม่วง	วัดบ้านดงเกลือ	หมู่บ้านดงเกลือ
654.	วัดหนองตอ	วัดสว่างหนองตอ	หมู่บ้านหนองตอ
655.	วัดหนองตาไ้	วัดศิริมงคล	หมู่บ้านหนองตาไ้
656.	วัดหนองตาโฮม	วัดศิริชัยมงคล	หมู่บ้านหนองตาโฮม
657.	วัดหนองแต่	วัดสะอาดศรีจันทร์	หมู่บ้านหนองแต่
658.	วัดหนองเทา	วัดบึงตาลสามัคคี	หมู่บ้านหนองเทา
659.	วัดหนองโทน	วัดประชารังสรรค์	หมู่บ้านหนองโทน
660.	วัดหนองไทย	วัดสิงห์ทอง	หมู่บ้านหนองไทย

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
661.	วัดหนองน้ำเกิน	วัดศิริราษฎร์สามัคคี	หมู่บ้านหนองน้ำเกิน
662.	วัดหนองบก	วัดสะอาดสมบูรณ์	หมู่บ้านหนองบก
663.	วัดหนองบอน	วัดราษฎร์รังสฤษฎี	หมู่บ้านหนองบอน
664.	วัดหนองบัว	วัดบุปผาราม	หมู่บ้านหนองบัว
665.	วัดหนองบัว	วัดประทุมชาติ	หมู่บ้านหนองบัว
666.	วัดหนองบัว	วัดหนองพังทอง	หมู่บ้านหนองบัว
667.	วัดหนองบัวดอนก้อน	วัดประทุมทอง	หมู่บ้านหนองบัวหลวงพัฒนา
668.	วัดหนองบัวท้าว	วัดอุบลนิเวศน์	หมู่บ้านหนองบัวท้าว
669.	วัดหนองบัวใหญ่	วัดเจริญราษฎร์	หมู่บ้านหนองบัวใหญ่
670.	วัดหนองเปิด	วัดสว่างหนองเปิด	หมู่บ้านหนองเปิด
671.	วัดหนองผักแว่น	วัดธาตุอัมพวัน	หมู่บ้านหนองผักแว่น
672.	วัดหนองฝือ	วัดท่าสว่าง	หมู่บ้านหนองฝือ
673.	วัดหนองฝือดอนคู	วัดหนองฝือน้อย	หมู่บ้านหนองฝือ
674.	วัดหนองไผ่	วัดโพธิ์บุปผาราม	หมู่บ้านหนองไผ่
675.	วัดหนองม่วง	วัดอัมพวัน	หมู่บ้านหนองม่วง
676.	วัดหนองมะนาว	วัดโสธาราม	หมู่บ้านหนองมะนาว
677.	วัดหนองแล้ง	วัดโพธิ์ทอง	หมู่บ้านหนองแล้ง
678.	วัดหนองแวง	วัดประสาทรธรรมทาน	หมู่บ้านหนองแวง
679.	วัดหนองแวง	วัดผดุงสาตยาราม	หมู่บ้านหนองแวง
680.	วัดหนองแวง	วัดสว่างหนองแวง	หมู่บ้านหนองแวง
681.	วัดหนองแวง	วัดสว่างอารมณ์	หมู่บ้านหนองแวง
682.	วัดหนองแวง	วัดศรีสว่าง	หมู่บ้านหนองแวง
683.	วัดหนองแวงน้อย	วัดศรีสว่าง	หมู่บ้านหนองแวงน้อย
684.	วัดหนองแวงห้วยทราย	วัดประสิทธิ์โพธาราม	หมู่บ้านหนองแวงห้วยทราย
685.	วัดหนองสระ	วัดใหม่รัตนโกสินทร์	หมู่บ้านหนองสระ
686.	วัดหนองสระพัง	วัดสระพัง	หมู่บ้านคำแดง
687.	วัดหนองสิม	วัดสระแก้ว	หมู่บ้านหนองกุง
688.	วัดหนองแสง	วัดป่าศรีโพธิ์ชัย	หมู่บ้านหนองแสง
689.	วัดหนองแสง	วัดหนองแสงโนนสมบูรณ์	หมู่บ้านหนองแสง
690.	วัดหนองหูลิงน้อย	วัดบุปผาราม	หมู่บ้านหนองหูลิงน้อย
691.	วัดหนองหิน	วัดทุ่งสว่างอารมณ์	หมู่บ้านหนองหิน

ตารางที่ 12 รายชื่อที่ใช้ศึกษาทั้งชื่อเดิมของวัดและชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ชื่อเดิมของวัด	ชื่อวัดที่ปรับเปลี่ยน	หมู่บ้าน
692.	วัดหนองหมื่นถ่าน	วัดจักรวาฬภูมิพิณี	หมู่บ้านหนองหมื่นถ่าน
693.	วัดหนองสีน้อย	วัดสว่างแสงจันทร์	หมู่บ้านทุ่งยาว
694.	วัดหนองสุ	วัดบึงหนองอาราม	หมู่บ้านหนองสุ
695.	วัดหลักคำเมืองอ้อ	วัดอินทนิล	หมู่บ้านนาเลา
696.	วัดห้วยหลิม	วัดโพธิ์ศรี	หมู่บ้านห้วยหลิม
697.	วัดหัวกูดิน	วัดหัวกูดินวาราม	หมู่บ้านขว้างน้อย
698.	วัดหัวนา	วัดโพธิ์ศรี	หมู่บ้านหัวนา
699.	วัดหัวนาช่าง	วัดโพธิ์รังสิตธาราม	หมู่บ้านหัวนาช่าง
700.	วัดหัวโทน	วัดเวฬุวัน	หมู่บ้านหัวโทน
701.	วัดหัวหนองแวง	วัดหนองแวง	หมู่บ้านหนองแวง
702.	วัดหัวแฮด	วัดสาเกตนคร	หมู่บ้านหัวแฮด
703.	วัดเหนือ	วัดเวฬุวัน	หมู่บ้านดงแดง
704.	วัดเหนือโสมาราม	วัดเหนืออุดรชัยสิทธิ์	หมู่บ้านธวัชบุรี
705.	วัดเหล่าจั่ว	วัดศาลทุ่งศรีสะอาด	หมู่บ้านเหล่าจั่ว
706.	วัดใหญ่	วัดสว่างอารมณ์กู่	หมู่บ้านหนองเมืองแสน
707.	วัดใหญ่บ้านคอนกลอย	วัดวาริเกษมราษฎร์	หมู่บ้านคอนกลอย
708.	วัดใหม่	วัดสระแก้ว	หมู่บ้านสระแก้ว
709.	วัดใหม่สามัคคี	วัดหนองตาด	หมู่บ้านหนองตาด
	หมวด อ		
710.	วัดอริยไตรภูมิ	วัดไตรภูมิ	หมู่บ้านฝือฮี
711.	วัดอุตตาราม	วัดดงเย็นมหาวิหาร	หมู่บ้านขวาง
712.	วัดอุมเม้า	วัดป่าเม้า	หมู่บ้านป่าเม้า
713.	วัดอุมเม้า	วัดเหล่าหลวง	หมู่บ้านอุมเม้า
	หมวด ฮ		
714.	วัดสุธา	วัดสว่างโหรา	หมู่บ้านโหรา

ภาคผนวก ข

แผนที่ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 1 แผนที่ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล
ที่อยู่

นางสาวกฤษมา สุ่มมาตร
25/28 ถนนมีโชคชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติการศึกษา

ปีการศึกษา 2547

สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย
วิชาโทรัฐศาสตร์ จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ปีการศึกษา 2549

ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร